

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านส้ว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

กิตติกรรมประกาศ

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเล่มนี้ บรรลุผลสำเร็จด้วยความเรียบร้อย โดยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ดร.ณรงค์ อภัยใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองกีด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 นายประยูร สุชาบุรณ์ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ดร.กัญญา สมบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้่ออญการโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจสอบประเมินในการประเมินโครงการ รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินโครงการ และขอขอบคุณครูและบุคลากรของโรงเรียนบ้านสัว ที่กรุณาให้แนวคิด และแนะแนวทางตลอดจน ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องขณะดำเนินการตามโครงการ ทุกกิจกรรมจนทำให้รายงานการประเมินโครงการเล่มนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการดำเนินโครงการ โดยมีคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสัว ที่กรุณาให้ข้อมูลในการจัดทำรายงานการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนรวมถึงให้กำลังใจในการพัฒนางานการศึกษาจนประสบผลเป็นที่น่าพึงพอใจ

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติมิตร ที่ให้กำลังใจในการจัดทำรายงานการประเมินโครงการในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ทุกคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากรายงานการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ประเมินขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่ บิดา มารดา ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้ประเมินมาตั้งแต่เยาว์วัย ตลอดจนญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรม และถ่ายทอดความรู้ต่างๆ แก่ผู้ประเมินตลอดมา

ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว

ชื่อเรื่อง	การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผู้ประเมิน	นายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว้า
ปีการศึกษา	2563

บทสรุปผู้บริหาร

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย 4.1) ผลกระทบ 4.2) ด้านประสิทธิผล 4.3) ความยั่งยืน และ 4.4) การถ่ายโยงความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการ จำนวน 271 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านสว้าจำนวน 7 คน และครูผู้สอน จำนวน 18 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 123 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงในปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ เป็นแบบประเมินโครงการ และแบบบันทึกข้อมูลการประเมินโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ฉบับที่ 2 เกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการทำโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมินโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ระยะที่ 3 การประเมินหลังการทำโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการประเมินโครงการด้านผลผลิตของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบประเมิน เป็นคำถามปลายเปิด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายโยงความรู้ รวมทั้ง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการประเมินพบว่า

1. ผลการประเมินโครงการด้านบริบท (Context Evaluation) พบว่า มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด ($\bar{X} \geq 3.51$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า บริบทของโครงการมีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจวางแผนและกำหนดปัจจัยนำเข้าของโครงการ
2. ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) พบว่า มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด ($\bar{X} \geq 3.51$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

มีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ

3. ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่า มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด ($\bar{X} \geq 3.51$) เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม สำหรับการตัดสินใจพัฒนาการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ผลประเมินโครงการด้านผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพธุรกิจกาแฟ

4.1 ผลการประเมินโครงการด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) พบว่า นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ในด้านธุรกิจกาแฟทั้งในรูปแบบร้านกาแฟและออนไลน์ ชื่นชอบธุรกิจกาแฟ ภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้นำเสนอผลงานและต่อยอดสู่อาชีพธุรกิจกาแฟได้ มีรายได้ระหว่างเรียน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โรงเรียนมีร้านกาแฟ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์ด้านธุรกิจกาแฟของนักเรียน ชุมชน และเครือข่ายทางการศึกษา ได้รับการยกย่องเชิดชูการมีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจ และมีรายได้จากการปลูกและการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว ครอบครัวมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง มีพื้นที่ป่าไม่เกิดขึ้นจากการปลูกกาแฟ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้น

4.2 ผลการประเมินโครงการด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) พบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติจริงในการจัดการธุรกิจกาแฟ เพื่อต่อยอดสร้างอาชีพอาชีพในอนาคตได้

4.3 ผลการประเมินโครงการด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) พบว่า โรงเรียนควรบรรจุโครงการเป็นโครงการต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้นักเรียนมีความรู้ทักษะธุรกิจร้านกาแฟทั้งรูปแบบร้านค้าและรูปแบบออนไลน์ สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนชื่นชอบในการประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟและต่อยอดพัฒนาในการประกอบอาชีพในอนาคต ส่งเสริมนักเรียนเรียนรู้จากผู้ประกอบอาชีพบาร์ริستا (Barista) และแหล่งเรียนรู้ด้านธุรกิจกาแฟที่หลากหลายพัฒนาร้านกาแฟ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์อย่างยั่งยืน ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจกาแฟอย่างกว้างขวางและหลากหลาย สื่อสารเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อที่หลากหลายโดยเฉพาะการสื่อสารระบบออนไลน์

4.4 ผลการประเมินโครงการด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรงานธุรกิจกาแฟที่มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้จัดการเรียนรู้งานธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียน และโรงเรียนเป็นแบบอย่างการดำเนินงานหลักสูตรงานอาชีพให้หน่วยงานการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่างๆ ได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนางานอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านผลผลิต (Product Evaluation) เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ผลผลิต
ของโครงการทุกด้าน มีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจขยายโครงการในปีการศึกษาต่อไป

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	5
3. ขอบเขตของการประเมินโครงการ	5
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	7
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ	11
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ	33
3. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้ว	38
4. โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	44
5. สาระสำคัญของหลักสูตรอาชีพกาแฟ “SAWA Coffee” โรงเรียนบ้านส้ว	49
6. สาระความรู้เกี่ยวกับกาแฟ	52
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
8. กรอบแนวคิดการประเมิน	75
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมิน	77
1. รูปแบบที่ใช้ในการประเมินและกรอบการประเมิน	77
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	80
4. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	81
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	84
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการประเมิน	87
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน	87
ตอนที่ 3 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	
3.1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation)	88
3.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)	92
3.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	94
3.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)	97
3.4.1 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)	98
3.4.2 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)	101
3.4.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)	102
3.4.4 ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation)	104
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลจากปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืนจากคำถามปลายเปิด	107
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
1. วัตถุประสงค์การประเมิน	108
2. รูปแบบการประเมิน	108
3. สรุปผลการประเมิน	109
4. อภิปรายผล	111
5. ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	126
ภาคผนวก ข เครื่องมือการประเมิน	127
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ	141
ภาคผนวก ง การเผยแพร่ผลงานการประเมินโครงการ	158
ภาคผนวก จ การนำผลงานทางวิชาการไปใช้	176
ภาคผนวก ฉ รางวัลคุณภาพที่ได้จากการดำเนินงานตามโครงการ	201

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจ กาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	204
ประวัติผู้ประเมินโครงการ	225

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขอบเขตการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	6
2	ความสัมพันธ์ของมิติ 4 ด้าน ในรูปแบบการประเมิน CIPP กับบทประเมิน เป็นระยะและการประเมินสรุปรวม	31
3	ขอบเขตแนวทางการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจ กาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	78
4	จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน	88
5	ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท (Context)	89
6	ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)	92
7	ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	94
8	ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนด้านด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้	97

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการประเมินของ Tyler	21
2	การบรรยายสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Stake	23
3	การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Stake	23
4	ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบของ Stufflebeam	26
5	ความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจของ Stufflebeam	30
6	การปรับปรุงรูปแบบการประเมิน CIPPIEST	33
7	กระบวนการจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านส่ว กิจกรรม “SAWA Coffee”	43
8	กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	76

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรมของเด็กและเยาวชน ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การประกอบอาชีพ รายได้ประสิทธิภาพของการทำงาน และการพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด ดังนั้น หากจะมุ่งหวังให้การพัฒนา ประเทศเป็นไปอย่างสมบูรณ์ราบรื่น ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง การปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 (Chaiyathon, 2019) ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพ ของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการ เรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมี ทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก นั่นคือ ทักษะ การเรียนรู้ (Learning Skill) ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถและทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและทำงาน ในยุคปัจจุบันการเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังเป็นการเรียน แบบสมมติ “ดังนั้นครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์” ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียง ชีวิตจริงที่สุด ครูเพื่อศิษย์ต้อง เปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ ให้เลยไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ ย้ำว่าการเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหน้าที่ของครูเพื่อศิษย์จึงต้อง เปลี่ยนจากเน้น “สอน” หรือสั่งสอนไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (Inspire) แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงมีความห่วงใยและเล็งเห็นความสำคัญ ของการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีปัญหากเกี่ยวกับสุขภาพ ปัญหาคุณภาพการศึกษา ปัญหาการประกอบอาชีพ หลังจบการศึกษา ดังนั้นพระองค์จึงมีพระราชดำริที่พระราชทานความช่วยเหลือให้แก่โรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารทั้งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ ในการพัฒนา 6 วัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชน เริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน 3) เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้ทางวิชาการ 4) เสริมสร้างศักยภาพของเด็ก และเยาวชนทางการอาชีพ 5) ปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ 6) เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และ สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริ ที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำหรับ การดำรงชีวิต และมีการจัดการเรียนการสอนอาชีพใน สาระการเรียนรู้การทำงานพื้นฐานอาชีพและ กิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในลักษณะ ดังกล่าวเป็นการเรียนการสอน

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและรู้จักอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นเท่านั้น แต่ในสถานการณ์ของนักเรียนโรงเรียนในโครงการพระราชดำริซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน อัตราการเรียนต่อต่ำ นักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว มีการเข้ามาทำงานในเมืองมากกว่าจะประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนที่จบการศึกษาไม่มีทักษะในการทำงานอย่างเพียงพอ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทางด้านเทคโนโลยีความต้องการของตลาดแรงงานจึงต้องการคนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็น ต่อการประกอบอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดเป็น รายวิชาพื้นฐาน สำหรับพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ ในการจัดการศึกษาทุกระดับทั้งประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาต้องจัด รายวิชาพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งหากวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ของกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม จะพบว่า มีจำนวนมากที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาสามารถนำไป จัดเนื้อหาความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพได้ (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2555 : 15) ดังนั้น การบูรณาการทักษะอาชีพเข้ากับกลุ่มสาระต่าง ๆ สามารถทำได้และหากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงหรือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะทำให้เกิดทักษะอาชีพที่คงทน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนนำไปประกอบอาชีพที่สุจริต สร้างรายได้ดูแลครอบครัวต่อไป

โรงเรียนบ้านสว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 2 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 296 คน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้างและบุคลากรอื่น ๆ จำนวน 24 คน มีวิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาส สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพสู่สังคมโลก โดยมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และทักษะสูงในการปฏิบัติหน้าที่ นักเรียนมีทักษะทางด้านอาชีพ และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพที่สุจริต ปรัชญาของโรงเรียน การศึกษา คือชีวิต อัตลักษณ์ของโรงเรียน พัฒนาการเรียนรู้ สู่การมีงานทำ เอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านสว้าเป็นโรงเรียนแห่งโอกาส การประเมินคุณภาพภายในได้ดำเนินงานตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และมีผลการดำเนินงาน ดังนี้ ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็กระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ระดับคุณภาพ : ดีเลิศ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม จุดเด่น : ที่สามารถเป็นแบบอย่าง ดังนี้ ระดับปฐมวัย1) เด็กมีพัฒนาการจากการประสบการณ์การเรียนรู้/โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรงสรีระและกล้ามเนื้อแข็งแรงตามวัย ส่งผลให้ผู้เรียนมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง 2) สถานศึกษาจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาที่นำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน และจัดให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเท การสอนเต็มเวลาและเต็มความสามารถ จัดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาสติปัญญา ครูใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย มีการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง 4) จากการจัดโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน/กิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นรวมทั้งสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษา คือ โรงเรียนแห่งโอกาส ส่งผลให้สถานศึกษาบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นที่พึงพอใจ ของชุมชน และได้รับความไว้วางใจในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน ที่สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ เพื่อให้เด็กมีทักษะที่หลากหลาย นำเอาความรู้ ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน 2) นักเรียนมีความแตกต่างกันหลายเผ่าพันธุ์ทำให้มีวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย แต่นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 3) ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีสมรรถภาพทางกายและน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ 4) สถานศึกษามีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ ใช้เทคนิคการประชุมที่หลากหลายวิธี เน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน 5) มีการปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับผลการจัดการศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาชาติ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงโดยในปีการศึกษาที่ผ่านมาในช่วงยุค Covid-19 แพร่ระบาด โรงเรียนบ้านสว้า ได้มีการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนรู้จนสามารถเรียน แบบ Onsite ได้ 100% 6) มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ โดยเพื่อนครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง 7) โรงเรียนได้ใช้กระบวนการ PLC ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 8) ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีการผลิตและใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกทักษะ บัตรคำ บัตรภาพ เกมต่างๆ YouTube และคลิปวิดีโอ เป็นต้น นอกจากนี้ครูทุกคนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 9) ครูทุกคนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก 10) โรงเรียนบ้านสว้าได้มีเสริมหลักสูตรงานอาชีพ โดยให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ เช่น

งานโรงแรม การตลาด งานช่าง นอกจากนี้ยังมีธุรกิจกาแฟครบวงจร ที่เป็นกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับนักเรียนอีกด้วย จุดควรพัฒนา ระดับการศึกษาปฐมวัย 1) ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพกาย เช่น เด็กที่มีน้ำหนักสูงกว่าเกณฑ์และต่ำกว่าเกณฑ์ ให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยขอความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลศูนย์ตำบล ครูประจำชั้น และผู้ปกครองและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย มีน้ำหนักส่วนสูงตามวัยอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ดำรงชีวิตตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติให้มากที่สุด ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การเป็นคนดี เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่าง ๆ ที่เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอย่างแท้จริง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดที่ควรพัฒนา 1) ผลสัมฤทธิ์ในการการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป 2) ยังมีผู้เรียนกลุ่มที่บกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ต้องมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณให้กับผู้เรียนกลุ่มนี้ เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นสามารถอ่านออกเขียนได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) มุ่งพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านการแสดงออก การแสดงความคิดเห็นและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ฝึกการนำเสนอ การอภิปรายอย่างสมเหตุสมผล 4) การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคในโรงเรียน ให้เพียงพอต่อการใช้ในโรงเรียนโดยเฉพาะ น้ำดื่ม น้ำใช้ 5) สร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนให้มีความเข้มแข็งให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยพัฒนาให้เป็นสารสนเทศที่มีความทันสมัยที่ครู บุคลากร ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ 6) สร้างเสริมกิจกรรม 5 ส สู่ห้องเรียน เพื่อพัฒนาและยกระดับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้ยั่งยืน 7) โรงเรียนควรจัดให้มีอาคารและห้องปฏิบัติการที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ 8) ครูควรพัฒนาในด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์มือถือใช้ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้ เพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น และ 9) ควรให้ข้อมูลย้อนกลับนักเรียนทันทีเพื่อให้นักเรียนนำไปพัฒนาตนเอง จากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา พบว่า นักเรียนมีชื่อในสำมะโนประชากรวัยเรียนและปรากฏในทะเบียนราษฎร แต่ไม่พบหลักฐานการเข้าเรียนของนักเรียนห้องเรียนสาขาบ้านป่ากำ สาขาบ้านห้วยลัวะและสาขาบ้านขุนน้ำจอน คิดเป็นร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองขาดความตระหนัก ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับคิดเป็นร้อยละ 60

โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟของนักเรียนโรงเรียนบ้านสว้า จัดขึ้นในปีการศึกษา 2559 เป็นต้นมา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาแต่ละสาระการเรียนรู้เข้ากับการพัฒนาทักษะอาชีพ โครงการนี้ยังจัดขึ้นต่อเนื่องโดยโรงเรียนบ้านสว้า คาดหวังว่าจะพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเลิศ ผู้ประเมินจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการดำเนินงานให้โครงการเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท (Context)
2. เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input)
3. เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ (Process)
4. เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านผลผลิต (Product)
 - 4.1 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านผลกระทบ (Impact)
 - 4.2 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านประสิทธิผล (Effectiveness)
 - 4.3 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านความยั่งยืน (Sustainability)
 - 4.4 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability)

3. ขอบเขตของการประเมิน

3.1 ขอบเขตประชากร คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา ครูผู้สอน นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียน รวมประชากร 617 คน จำแนกได้ดังนี้

- 3.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา จำนวน 7 คน
- 3.1.2 ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน
- 3.1.3 นักเรียนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 296 คน
- 3.1.4 ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 296 คน

3.2 ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา ครูผู้สอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียนรวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 239 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (พิสนุ พองศรี, 2553 : 96) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 3.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา จำนวน 7 คน
- 3.2.2 ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน

3.2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน

3.2.4 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน

3.3 ขอบเขตด้านการประเมินเนื้อหา

ในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนครั้งนี้ ผู้ประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model (Stufflebeam, 2008: 45; Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 325) และปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST Model ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) (รัตนะ บัวสนธ์, 2556 : 11) มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขอบเขตการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตการประเมิน	ประเด็นการประเมิน
1. ด้านบริบท (Context Evaluation)	1. ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ 2. ความเป็นไปได้ของโครงการ 3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ 4. ความสอดคล้องของกิจกรรม
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)	1. บุคลากร 2. วัสดุอุปกรณ์ 3. งบประมาณ
3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	1. การวางแผน 2. การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ 3. การตรวจสอบและติดตาม 4. สภาพการดำเนินการ
4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ในด้านผลกระทบประสิทธิผล ความยั่งยืนและการถ่ายโยงการเรียนรู้	การดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน การบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วง ระยะเวลาที่ดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขอบเขตการประเมิน	ประเด็นการประเมิน
5. ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)	ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้รับเกินกว่า เป้าหมายของโครงการ
6. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)	ผลสำเร็จหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากการดำเนินงานตามเป้าหมายของโครงการ
7. ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)	แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความคงอยู่หรือความ ต่อเนื่องในการทำโครงการ รวมถึงวิธีการในการรักษา ไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
8. ด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation)	แนวทางการส่งต่อความรู้ การขยายผล การดำเนินงาน และผลสำเร็จของโครงการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ต่อยอดพัฒนา ระดับโรงเรียน เครือข่ายทางการศึกษา และชุมชน

3.4 ระยะเวลาการประเมิน การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเมินในปีการศึกษา 2563 โดยกำหนดการประเมินเป็น 3 ระยะ ได้แก่

3.4.1 ระยะที่ 1 การประเมินก่อนดำเนินโครงการ เป็นการประเมินด้านบริบท และด้านปัจจัยเบื้องต้น ระหว่างวันที่ 1 – 15 พฤษภาคม 2563

3.4.2 ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เป็นการประเมินด้านกระบวนการ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564

3.4.3 ระยะที่ 3 การประเมินหลังดำเนินโครงการ เป็นการประเมินด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ ระหว่างวันที่ 1 – 10 เมษายน 2564

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาแต่ละสาระการเรียนรู้เข้ากับการพัฒนาทักษะอาชีพด้วยการดำเนินธุรกิจกาแฟ แบ่งเป็น 3 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมต้นน้ำ เป็นการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ การบริหารจัดการพื้นที่ปลูกกาแฟ 2) กิจกรรมกลางน้ำ เป็นการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการเมล็ดกาแฟและ 3) กิจกรรมปลายน้ำ เป็นการจำหน่ายและการบริหารจัดการธุรกิจกาแฟ

4.2 โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัดหรือเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหุบเขา ระหว่างภูเขา ที่มีเส้นทางคมนาคมจากศาลากลางจังหวัดถึงที่ตั้งโรงเรียน

ผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาความสูงเฉลี่ยมากกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจาก สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะและระยะทางการคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ข้อมูลนักเรียน และความยุ่งยากในการบริหารจัดการศึกษาอื่นๆ โดยโรงเรียนตั้งอยู่ในจังหวัด ดังต่อไปนี้ 1) เชียงใหม่ 2) เชียงราย 3) แม่ฮ่องสอน 4) พะเยา 5) ลำพูน 6) แพร่ 7) น่าน 8) ลำปาง 9) ตาก 10) เพชรบูรณ์ 11) พิษณุโลก 12) เลย 13) สุโขทัย 14) กำแพงเพชร 15) กาญจนบุรี 16) อุทัยธานี 17) สุพรรณบุรี 18) ราชบุรี 19) ประจวบคีรีขันธ์ 20) เพชรบุรี 21) อุตรดิตถ์ 22) นครสวรรค์

4.3 การจัดการเรียนรู้งานอาชีพ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียน โดยมีการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4.4 การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการดำเนินงานและผลผลิตตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้านจุดมุ่งหมายด้านกระบวนการและด้านผลผลิต เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินของ Stufflebeam (Stufflebeam, 2008 : 45; Stufflebeam & Shinkfield, 2007 : 325) ข้อมูลที่นำมาประเมินมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่

4.4.1 การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินความต้องการ ความจำเป็น ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์และความสอดคล้องของกิจกรรม ซึ่งผลการประเมินบริบทของโครงการจะนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจวางแผนและกำหนดปัจจัยนำเข้าของโครงการต่อไป

4.4.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมและเพียงพอของปัจจัยเบื้องต้นในด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจะนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการต่อไป

4.4.3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสม ของกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ได้แก่ การวางแผน การประเมินผล ระหว่างการดำเนิน โครงการ การตรวจสอบติดตาม และสภาพการดำเนินการ ซึ่งผลการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการจะนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.4.4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งผลการประเมินผลผลิตของโครงการจะนำไปใช้ทบทวนโครงการ

กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น เพื่อการตัดสินใจในการ ยุติ ล้มเลิก ปรับเปลี่ยน หรือขยายโครงการในปีการศึกษาต่อไป โดยประกอบด้วยการประเมินอีก 4 ด้านย่อย ได้แก่

1) การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โรงเรียนและชุมชน เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้รับเกินกว่าเป้าหมายของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินผลสำเร็จหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามเป้าหมายของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) เป็นการประเมินแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

4) การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) เป็นการประเมิน แนวทางการส่งต่อความรู้ การขยายผล การดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ต่อยอดพัฒนาภายในโรงเรียน เครือข่ายทางการศึกษา และชุมชน

4.5 โรงเรียนบ้านสว้า หมายถึง โรงเรียนบ้านสว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีห้องเรียนสาขาจำนวน 3 สาขา ประกอบด้วยสาขาสวนปาล์ม สาขาสวนทุเรียน และสาขาสวนผลไม้

4.6 โครงการ หมายถึง โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ผู้บริหารได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนากิจกรรมตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนบ้านสว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

5.2 โรงเรียนบ้านสว้ามีข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.3 ผู้บริหารมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนารูปแบบการบริหารโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน

5.4 โรงเรียนบ้านสว้ามีแนวทางในการประเมินผลโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะต่อไปหรือโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่น ๆ ได้รับการต่อยอดพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผู้ประเมินได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
 - 1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินโครงการ
 - 1.4 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 1.5 ขั้นตอนการประเมินโครงการ
 - 1.6 รูปแบบการประเมินโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ
 - 2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ
 - 2.3 แนวคิดในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ
 - 2.4 แนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ
3. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านส่ว
4. โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. สารสำคัญของหลักสูตรอาชีพกาแฟ โรงเรียนบ้านส่ว
 - 5.1 หลักการและเหตุผล
 - 5.2 วิสัยทัศน์
 - 5.3 พันธกิจ
 - 5.4 จุดมุ่งหมาย
 - 5.5 สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน
 - 5.6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
 - 5.7 กลุ่มเป้าหมาย
 - 5.8 คำอธิบายรายวิชา
 - 5.9 โครงสร้างหลักสูตร
6. สารความรู้เกี่ยวกับกาแฟ
 - 6.1 ประวัติกาแฟ
 - 6.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์
 - 6.3 ชนิดและสายพันธุ์กาแฟที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ
 - 6.4 การปลูกและการดูแลต้นกาแฟ (กิจกรรมต้นน้ำ)
 - 6.5 การเก็บเกี่ยวและกระบวนการหลังเก็บเกี่ยว (กิจกรรมกลางน้ำ)

- 6.6 การแปรรูปและการนำกาแฟไปใช้ประโยชน์และในทางธุรกิจ (กิจกรรมปลายน้ำ)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดการประเมิน

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ ประโยชน์ของการประเมินโครงการและรูปแบบของการประเมินโครงการไว้ ผู้ประเมินได้รวบรวมและนำเสนอโดยสังเขป ดังนี้

1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้แตกต่างกันไปตามลักษณะแต่ละบุคคล แต่เนื้อหาสาระโดยรวมจะเป็นไปในแนวทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

Stufflebeam และ Shinkfield (2007 : 137) Stufflebeam และ Coryn (2014 : 110) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการที่คล้ายคลึงกัน คือ การประเมินโครงการเป็นกระบวนการของการแสวงหา การอธิบายว่าการได้มาซึ่งข้อมูล ตลอดจนการเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ

Fitzpatrick Sanders และ Worthen (2004 : 5) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นวิธีการสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด 2) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และ 3) การเปรียบเทียบข้อมูลสารสนเทศที่ได้กับ มาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินคุณค่าคุณภาพ คุณประโยชน์ประสิทธิผล หรือความสำคัญของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่า ควรปรับปรุงดำเนินการต่อไปหรือขยายโครงการ

วิวัฒน์ บุระพันธ์ (2562 : 9) กล่าวว่า การประเมินโครงการหมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับโครงการที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ ในการพิจารณา การดำเนินงานของโครงการในครั้งต่อไป และการประเมินโครงการนั้น ต้องมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแผนอย่างชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการว่าจะดำเนินงานต่อไปหรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ของโครงการนั้น ๆ

สมคิด พรหมจ้อย (2562 : 37) ให้ความหมายที่สะท้อนทั้งวัตถุประสงค์และประเภทของการประเมินว่า การประเมินโครงการ เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559 : 11) ได้ให้ความหมายการประเมินโครงการว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

วีระยุทธ ขาตะกาญจน์ (2557 : 264) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นกระบวนการศึกษาหาข้อมูลอย่างเป็นระบบตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อนำมาจัดเป็นสารสนเทศตัดสินคุณค่าและประกอบการพิจารณาตัดสินว่าผลสัมฤทธิ์ของโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย

หรือสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ มีคุณภาพหรือประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จะนำไปสู่การพิจารณาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ (2556 : 6) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555 : 71) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบ หรือบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ

พงษ์เทพ จิระโร (2554 : 7) ให้ความหมายของโครงการว่าเป็นกระบวนการวัดตัวบ่งชี้คุณภาพโครงการที่กำหนดไว้และนำมาเกณฑ์มาเทียบกับผลการวัดทำให้ได้ผลการประเมินที่นำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาโครงการหรือนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

จากความหมายของการประเมินโครงการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประเมินสามารถสรุปได้ว่าการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการ แล้วนำข้อมูลมาประมวลผล วิเคราะห์ผลและนำเสนอผลการประเมินโครงการ เพื่อตัดสินคุณค่าคุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพหรือมีข้อควรปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างไรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันตามบริบทของการประเมินนั้น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ผู้ประเมินได้ศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

พิมพ์วิภา บำรุงทรัพย์ (2561 : 27) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการไว้ว่าการประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ การติดตามความก้าวหน้าในกระบวนการขั้นตอนตามเป้าหมายที่กำหนด โดยแสวงหาทางเลือกที่ดีและเหมาะสมกับการดำเนินโครงการ ซึ่งการติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องจะทำให้ทราบถึงผลดี เพื่อขยายผลการดำเนินโครงการในพื้นที่ที่เหมาะสม และทราบถึงผล ปัญหา อุปสรรค เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น เพื่อให้การดำเนินโครงการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เมวิกา สุขะวิหะ (2560 : 34) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการไว้ว่าการประเมิน โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิกโครงการ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ตามโครงการ เพื่อปรับปรุงงาน เพื่อเป็นการศึกษาทางเลือกในการตัดสินใจเพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง และเพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555 : 71) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1) เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปปฏิบัติ โดยประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด หรือสมเหตุสมผลหรือไม่มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ เพียงใด

2) เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งการประเมินเมื่อนำโครงการไปดำเนินการระยะหนึ่งหรือเป็นการประเมินในช่วงดำเนินโครงการ

3) เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ต่อเนื่องหรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ อาจกล่าวได้ว่าผลที่ได้รับจากการดำเนิน

โครงการ มีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปเพียงใด และก่อให้เกิดผลข้างเคียงทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่ อย่างไร

4) เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจากแหล่งต่างๆ

5) เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่างๆ ซึ่งก็คือการได้รับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน

พงษ์เทพ จิระโร (2554 : 9) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการ และใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสำคัญเพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินโครงการ ไปใช้ประกอบการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารในการตัดสินใจว่า โครงการควรดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน เพราะข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีประโยชน์ต่อการวางแผนและการบริหารโครงการ ดังนั้นผู้ประเมินจึงได้รวบรวมความสำคัญและประโยชน์ของโครงการไว้ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2562 : 37) ได้สรุปความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1) ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ รวมทั้งความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

2) ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3) ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4) ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการต่อหรือขยายการดำเนินงานในระยะต่อไปหรือยกเลิกโครงการ

5) ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

6) เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานงานทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ยุวดี คำเงิน (2561 : 21) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ คือ ทำให้ผู้ประเมิน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจทราบว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นมีปัญหาหรืออุปสรรคมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การประเมินโครงการยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติโครงการ

ได้ต้นตัวในการปฏิบัติ โครงการและเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณของผู้บริหารหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ (2556 : 24) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

1) ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

2) ช่วยให้สารสนเทศเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การวางแผนโครงการ ปรับปรุงโครงสร้างองค์การการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม

3) ช่วยให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการปรับปรุง แก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

4) ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการเนื่องจากการประเมินผลทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนของการดำเนินโครงการ โดยการนำระบบการกำกับ ติดตามผล เข้าร่วมในการบริหารโครงการจะก่อให้เกิดการบรรลุทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5) ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ ความล้มเหลว ผลกระทบ และผลลัพธ์เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง

6) ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความเป็นธรรม ความเสมอภาคหรือไม่

7) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะจะทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการ

8) เพื่อช่วยหาหลักฐานสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของโครงการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสาธารณสุข การเมือง เศรษฐกิจ และด้านวิชาชีพเฉพาะ

9) เพื่อเป็นบทเรียนในการขยายผลไปสู่สภาพการณ์อื่นๆ ในวงกว้างมากขึ้น

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555 : 77) กล่าวว่า การชี้ให้เห็นว่าการประเมินโครงการเป็นกิจกรรมสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการบริหารจัดการโครงการ เพราะการประเมินโครงการมีความสำคัญและประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการซึ่งสรุป ได้ดังนี้

1) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ

2) ช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ซึ่งนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

3) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปอย่างไรยกเลิกหรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไปอีก

4) ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

5) ช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลัง จูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการ โดยจะมุ่งมั่นปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร

พงษ์เทพ จิระโร (2554 : 8) ได้สรุปความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1) ความสำคัญของการประเมินโครงการ ต่อการวางแผนพัฒนาโครงการ ได้แก่ การประเมินก่อนดำเนินโครงการ การประเมินบริบทของโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในส่วนนี้มีประโยชน์ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้แผนงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) ความสำคัญต่อการนำเสนอสารสนเทศเตรียมการ การประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้มีการจัดหาเพิ่มเติม

3) ความสำคัญต่อการนำเสนอสารสนเทศมาปรับปรุงโครงการ ได้แก่ การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ประโยชน์ในการประเมินกลุ่มนี้ ทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคข้อดี ข้อเสียของการดำเนินโครงการ ทำให้แนวทางการปรับปรุงแก้ไขโครงการ ลดความเสี่ยงของผลการดำเนินโครงการ ทำให้เกิดการควบคุมคุณภาพของงาน วิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการดำเนินโครงการ

4) ความสำคัญต่อการตัดสินผลการดำเนินโครงการ ได้แก่ การประเมินสรุปหรือการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) การประเมินผลการดำเนินงาน (Product Evaluation) การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) การประเมินโครงการในกลุ่มนี้มีประโยชน์ในการทำให้ผู้บริหารได้สร้างสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ หากเป็นโครงการต่อเนื่องโครงการนี้ควรขยายหรือยุติโครงการหรือไม่ อย่างไร

5) ความสำคัญต่อการติดตามผลของโครงการ ได้แก่ การประเมินติดตามผล (Follow up) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ทำให้ทราบข้อดีข้อเสียของโครงการว่า ผลผลิตของโครงการส่งผลต่อผู้เกี่ยวข้อง อย่างไร ในระยะยาวมีความสำคัญในการที่จะตัดสินใจว่าโครงการใดมีประโยชน์ มีคุณค่าหรือมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

ดังนั้นการประเมินโครงการจึงมีความสำคัญและมีประโยชน์ กล่าวคือ การประเมินโครงการ ทำให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปวิเคราะห์วางแผนโครงการเพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดส่งผลให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องอีกทั้งสามารถทราบข้อดีข้อเสียของโครงการ เพื่อเป็นสารสนเทศให้กับผู้บริหารประกอบการตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ

1.4 ประเภทของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท แล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก สามารถจำแนกประเภทของการประเมินโครงการได้ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 77; สมคิด พรหมจ้อย 2562 : 38; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2551 : 114; สุกภัตตร์ พิบูลย์ 2557 : 9)

1) จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

1.1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมุ่งตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงาน ตลอดจนการศึกษาความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องต่างๆ ในระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

1.2) การประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้วเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการเพื่อมุ่งตรวจสอบว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใดผลการประเมินจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจว่า ควรยุติโครงการ ดำเนินโครงการต่อไปหรือปรับขยายโครงการในช่วงระยะต่อไป

2) จำแนกตามหลักที่ยึดในการประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) การประเมินแบบอิงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ (Goal Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ตัดสินคุณค่าของโครงการ จากการเปรียบเทียบผลของโครงการกับผลที่คาดหวังตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ

2.2) การประเมินแบบไม่อิงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ (Goal-Free Evaluation) เป็นการประเมินที่ไม่จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการควรเน้นที่การตีค่าของผลทั้งหมดที่เกิดขึ้น (Actual Outcomes) จากโครงการ ซึ่งประกอบด้วยการประเมินผลที่คาดหวังตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการและผลที่มีได้คาดหวัง

3) จำแนกตามลำดับเวลาของการดำเนินโครงการ ได้แบ่งการประเมินเป็น 3 ประเภท คือ

3.1) การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินที่อยู่ในขั้นตอนของการวางแผนโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ก่อนลงมือดำเนินการจัดทำโครงการ ซึ่งอาจทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

3.1.1) การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ โดยการพิจารณาปัญหาและความจำเป็นในการจัดทำโครงการ อาจใช้เทคนิคของการสำรวจความต้องการ (Needs Assessment) หรืออาจจะใช้เทคนิคของการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ซึ่งเป็นการพิจารณาสภาพความพร้อมของการจัดทำโครงการในด้านต่างๆ ที่จะทำให้มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

3.1.2) การวิเคราะห์โครงการหรือการประเมินร่างโครงการ (Project Appraisal or Analysis) เป็นการพิจารณาเอกสารโครงการเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของสิ่งที่กำหนดความสอดคล้องระหว่างหัวข้อต่างๆ ตั้งแต่หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์เป้าหมายวิธีดำเนินการ เป็นต้น เพื่อให้โครงการที่เสนอมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (On Going Evaluation) เป็นการประเมิน ที่จัดทำในระหว่างการดำเนินโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความก้าวหน้าของโครงการเป็นช่วงๆ และเพื่อดูว่า การดำเนินโครงการได้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหา

หรืออุปสรรคอย่างไร ในแต่ละช่วงของการดำเนินงาน ข้อมูลสารสนเทศที่จะได้นำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ เพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นในช่วงระยะต่อไป การประเมินขณะดำเนินงานนี้ ต้องอาศัยกลไกของระบบการกำกับ ติดตามงานมาช่วย จึงจะทำให้การประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3) การประเมินหลังการดำเนินโครงการ (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินที่จัดทำขึ้นเมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการตรวจสอบดูว่าเมื่อได้ดำเนินโครงการจนสิ้นสุดแล้ว ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนการติดตามตรวจสอบผลกระทบ หรือผลข้างเคียงว่ามีอะไรเกิดขึ้นตามมาอีกบ้าง ถ้ากล่าวโดยสรุปการประเมินหลังการดำเนินงาน มีจุดเน้นดังนี้

3.3.1) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ของโครงการ

3.3.2) เป็นการประเมินผลรวมสรุปของโครงการทั้งหมด (Summative Evaluation) คือ การประเมินตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานและผลผลิตของโครงการ

4) จำแนกตามสิ่งที่ถูกประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 4 ประเภท คือ

4.1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับ นโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ว่ามีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดทำโครงการหรือไม่ ตลอดจนทรัพยากรและข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินโครงการ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานระดับสูงกว่าและบริบทหรือสภาพขององค์กรที่จะจัดทำโครงการ

4.2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการว่ามีทรัพยากรพร้อมที่จะดำเนินโครงการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการของการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4.3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานหรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ

4.4) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ (Output Evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการและการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือองค์การ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของผลผลิตของโครงการ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อการตัดสินใจว่า ควรจะคงโครงการไว้ ปรับขยายหรือยกเลิกโครงการ

5) จำแนกตามผู้ประเมินได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

5.1) การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator) เป็นการประเมินโดยบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรหรือผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งที่มุ่งประเมิน ข้อดีของการประเมินวิธีนี้คือ ผู้ประเมินทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่มีข้อเสีย คือ ความลำเอียงของผู้ประเมินอาจทำให้ผลการประเมินขาดความตรงและความน่าเชื่อถือ

5.2 การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator) เป็นการประเมินโดยบุคลากรที่ปฏิบัติงานนอกองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มุ่งประเมิน ซึ่งอาจเป็นนักประเมินมืออาชีพ หรือบุคลากรที่อยู่หน่วยงานอื่น ข้อดีของการประเมินวิธีนี้ คือ ผู้ประเมินมีความเป็นกลาง ลดความลำเอียงไปได้ ทำให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ แต่มีข้อเสียคือ ผู้ประเมินภายนอกไม่เข้าใจรายละเอียดของโครงการที่มุ่งประเมินดีพอ และอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.5 ขั้นตอนการประเมินโครงการ

ไพศาล หวังพานิช (2546 : 11) เสนอขั้นตอนการประเมินโครงการว่ามีขั้นตอนสำคัญ 15 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมายผู้ประเมินต้องกำหนดสิ่งต่อไปนี้อย่างชัดเจนชัดเจน
 - 1.1) การประเมินโครงการนี้มีความจำเป็นเพียงใด
 - 1.2) จะนำผลการประเมินไปใช้อย่างไร
 - 1.3) เป็นการประเมินประเภทใดหรือระยะใดของโครงการ
 - 1.4) จะใช้แนวคิดหรือรูปแบบการประเมินอย่างไร
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสนองตอบเป้าหมายของการประเมินที่กำหนดไว้ การประเมินควรมีวัตถุประสงค์อย่างไรบ้าง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่กำหนดนี้จะต้องชัดเจน ครอบคลุมและสอดคล้องกับเป้าหมาย หรืออีกนัยหนึ่งวัตถุประสงค์ต้อง SMART คือ

S : Sensible - สำคัญ จำเป็น (Significant)

M : Measurable - มีข้อมูล วัดได้

A : Attainable - หาคำตอบได้ สรุปได้ บรรลุได้

R : Reasonable - สอดคล้องกับเป้าหมาย

T : Time - อยู่ในเวลาที่ เหมาะสม
- 3) กำหนดคุณลักษณะที่จะประเมิน การที่จะสนองตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด จะต้องพิจารณาคุณลักษณะใด หรือมีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ คุณลักษณะที่กำหนดนี้จะต้องสำคัญและตรงตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงและอย่างครบถ้วน คุณลักษณะหรือตัวบ่งชี้ในการประเมินก็คือตัวแปร (Variable) ในการวิจัย
- 4) นิยามคุณลักษณะ คุณลักษณะที่กำหนดขึ้นจะต้องนิยามหรือให้ความหมายอย่างชัดเจน ว่าเป็นอะไร หรือมีคุณสมบัติอย่างไรจะสังเกตคุณลักษณะเหล่านั้นได้อย่างไร ถ้าคุณลักษณะใดไม่สามารถนิยามได้ย่อมหมายถึงผู้ประเมินไม่รู้จักคุณลักษณะนั้น และย่อมหมายถึงไม่สามารถวัดหรือ เก็บข้อมูลได้ ซึ่งหมายถึงประเมินไม่ได้
- 5) ออกแบบการประเมิน ทำการพิจารณาว่าการที่จะประเมินตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือตอบปัญหาที่ต้องการทราบนั้น ควรจะดำเนินการประเมินอย่างไร จากใคร ช่วงเวลาใด จึงจะเหมาะสม
- 6) กำหนดแหล่งข้อมูล คุณลักษณะที่กำหนดเป็นลักษณะของสิ่งใด หรือของบุคคล กลุ่มใดในการประเมินครั้งนี้จะประเมินจากแหล่งใดหรือจากใครบ้าง (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวนเท่าใด
- 7) กำหนดเครื่องมือรวบรวมข้อมูล จากคุณลักษณะที่กำหนดและจาก แหล่งข้อมูลที่จะใช้ควรใช้เครื่องมือชนิดใด จึงจะได้ข้อมูลตรงความเป็นจริง มีความเป็นไปได้ และสะดวกที่สุด วิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้เป็นหลักการเพื่อการรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่

7.1) การสังเกต (Observation)

- 7.2) การสัมภาษณ์ (Interview)
- 7.3) แบบทดสอบ (Test)
- 7.4) แบบสอบถาม (Questionnaires)
- 7.5) มาตราประมาณค่า (Scaling)
- 7.6) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

8) เขียนแผนการประเมิน เป็นการกำหนดโครงร่าง (Proposal) ของการประเมิน โดยระบุรายละเอียดในการดำเนินการประเมินไว้แต่ต้น (ข้อ 1-7) พร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติหรือปฏิทินการดำเนินการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการจัดสรรงบประมาณ

9) สร้างเครื่องมือดำเนินการสร้างหรือเลือกเครื่องมือที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือเหล่านั้นต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นปรนัย (Objectivity) หรือชัดเจน เข้าใจง่ายและเหมาะสม (Usability) กับหน่วยตัวอย่างหรือกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูล

10) ตรวจสอบคุณภาพเครื่อง ควรตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านต่างๆ ด้วยวิธีที่เหมาะสม เพื่อการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

11) กำหนดเกณฑ์การประเมิน การตรวจสอบคุณลักษณะที่กำหนด จะใช้สิ่งใดเป็นเกณฑ์ตัดสิน อาจเป็นได้ทั้งเกณฑ์เชิงบรรยายหรือเกณฑ์ที่เป็นจำนวน เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นทั้งแบบสมบูรณ์ (Absolute Criteria) ในกรณีที่คุณลักษณะนั้นมีการกำหนดมาตรฐานไว้และแบบสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ในกรณีที่มิได้กำหนดมาตรฐานไว้ก่อน ซึ่งเกณฑ์แบบสัมพัทธ์นี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นไปได้ ประกอบการพิจารณาในการกำหนด

12) เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการอย่างทันการณ์อย่างเป็นระบบและถูกต้อง ยุติธรรม และให้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนด

13) วิเคราะห์ข้อมูล รวบรวม ประมวล จัดหมวดหมู่ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์หรือสรุปข้อมูลด้วยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม

14) สรุปหรือตัดสิน พิจารณาข้อมูลแต่ละด้านกับเกณฑ์ที่กำหนด และทำการสรุปรวมหรือตัดสินการประเมิน โดยพยายามสรุปตามวัตถุประสงค์และรวบยอด ทั้งนี้ต้องใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสมประกอบการพิจารณา

15) เขียนรายงาน เสนอผลการประเมินโครงการเพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิงและเผยแพร่ต่อไป

สรุปได้ว่าขั้นตอนของการประเมินโครงการ ประกอบด้วย วิเคราะห์โครงการ ระบุหลักการและเหตุผล กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการประเมิน การออกแบบการประเมิน การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดเกณฑ์การประเมิน การสรุปผลการประเมิน และการเขียนรายงานการประเมินโครงการ

1.6 รูปแบบการประเมินโครงการ

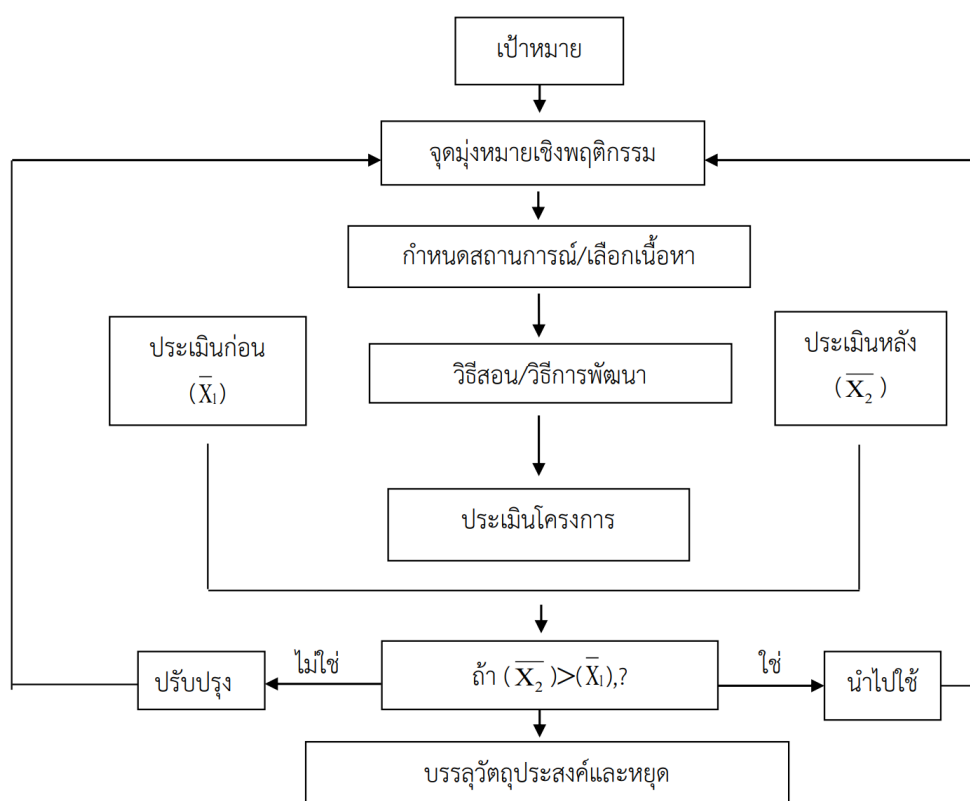
รูปแบบการประเมินเป็นกรอบแนวคิด คำโครง หรือโครงร่างในการประเมินเปรียบเสมือนทฤษฎีหรือแบบแผนที่เป็นระบบ แสดงให้เห็นภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับการประเมิน ซึ่งรูปแบบการประเมินที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการสามารถจัดจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.6.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Based Model)

การประเมิน ตามรูปแบบนี้เป็นการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลผลิต ผลกระทบหรือผลลัพธ์ของโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้เป็นหลัก มุ่งการตอบคำถามหรือหาสารสนเทศของการประเมินโครงการว่าโครงการสามารถบรรลุผลได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ถูกใช้เป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จของการดำเนินงาน ผู้นำความคิดการประเมินแนวนี้คนสำคัญ ได้แก่ Tyler Cronbach และ Kirkpatrick (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ 2556 : 85)

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างของ Tyler (อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิ์จรรยา 2555 : 119) Tyler ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ (Outcomes) ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากนิยามนี้ชี้ให้เห็นว่า Tyler ได้ยึดเอาจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นหลักในการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าโครงการที่จัดทำนั้น สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด บางครั้งจึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่ารูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จของเป้าหมายเป็นหลัก (Goal Attainment or Objective-Based Model) ขั้นตอนการประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Tyler (อ้างถึงใน Fitzpatrick Sanders & Worthen 2004 : 72) ได้สรุปไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการทางการศึกษาไว้กว้างๆ
- 2) จำแนกประเภทของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการทางการศึกษาไว้ให้ชัดเจน
- 3) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจนว่า เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเกิดพฤติกรรมอะไรบ้างอาจจะเป็นพฤติกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้
- 4) กำหนดสถานการณ์ กำหนดและเลือกเนื้อหาสำคัญ รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่จะให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้
- 5) ประเมินโครงการโดยเลือกและสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดพฤติกรรมตามที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ระบุว่าได้มีการบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพียงใด
- 6) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ
- 7) วิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ตามจุดประสงค์เพื่อพิจารณาการบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและวัตถุประสงค์ของโครงการรูปแบบการประเมินของ Tyler ตามขั้นตอนดังกล่าว สรุปได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินของ Tyler (พิชิต ฤทธิ์จัญญ 2555 : 121)

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Tyler เพื่อการประเมินโครงการเป็นรูปแบบที่มุ่งตรวจสอบหรือเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือการดำเนินงานโครงการ การประเมินตามรูปแบบนี้ จะช่วยให้ได้สารสนเทศซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่รูปแบบการประเมินของ Tyler จึงเหมาะสำหรับการประเมินผลสรุปรวม หลังการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้วว่า ได้ผลการดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ดังนั้นก่อนการประเมินผลสรุปรวมดังกล่าว จึงควรตรวจสอบความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความน่าเชื่อถือของวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายของนโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้วัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์หรือ สิ่งเปรียบเทียบการบรรลุวัตถุประสงค์มีความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนและมีคุณค่ามากที่สุดโดยทั่วไปในการประเมินเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มีวิธีดำเนินการ ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ 2555 : 119)

1) ตรวจสอบคุณค่าของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการแต่ละข้อโดยให้ผู้เกี่ยวข้องับโครงการที่มุ่งประเมิน และ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ความคิดเห็น หรือวิพากษ์เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการว่า มีคุณค่าและสามารถวัดผลสำเร็จได้หรือไม่

2) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเอกสาร หรือบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คำบรรยาย รายงานการประชุม จดหมายข่าวต่างๆ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนา เป็นต้น ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อาจช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความขัดแย้งหรือสนับสนุนคุณค่าของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์บางข้อ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและได้ทราบถึงวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงควรตรวจสอบความเป็นไปได้ของการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยการศึกษา นำร่อง (Pilot Study) ของโครงการก่อนรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental

Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมสารสนเทศ เพื่อกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าของโครงการ แผนงาน และนโยบาย โดยนักประเมินจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจคุณค่าของสารสนเทศที่ได้รับรวบรวมมาในฐานะชำนาญการ นักประเมินมืออาชีพและนักประเมินต้องเป็นผู้รู้บริบทของโครงการเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การตัดสินใจคุณค่านั้นมีความถูกต้องมากที่สุด โดยไม่ควรให้ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจคุณค่าของโครงการเพราะผู้บริหารมีความสามารถในเชิงทักษะบริหาร แต่อาจจะขาดทักษะในเชิงวิชาการและผู้บริหารจะต้องตัดสินใจภายใต้ความกดดันจากกลุ่มหรือปัจจัยผลักดันหลายด้าน การตัดสินใจคุณค่าโดยผู้บริหารจึงอาจไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ผู้นำความคิดการประเมินแนวนี้คนสำคัญ ได้แก่ Stake Scriven และ Provus (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ 2556 : 87)

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างของ Stake (อ้างถึงในธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ 2556 : 90 ; พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 143) Stake ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรหรือโครงการในรูปแบบการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ความหมายของการประเมินไว้ว่าเป็นการบรรยาย และตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรหรือโครงการทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบรรยาย และข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบรรยาย ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท คือ

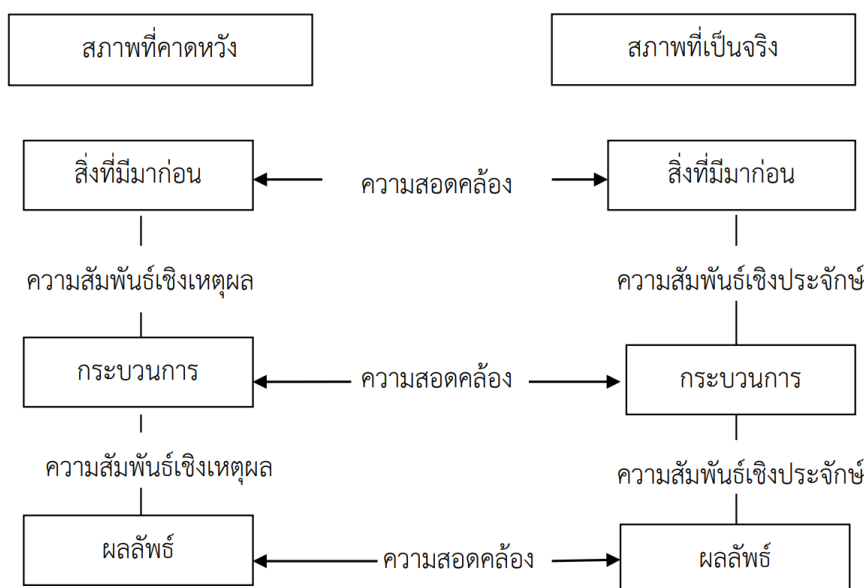
1.1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่คาดหวังหรือเป้าหมาย เป็นส่วนที่กล่าวถึงความคาดหวังหรือความต้องการของโครงการว่าต้องการให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.1.1) การคาดหวังเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาก่อน เป็นการประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ การใช้หลักสูตรหรือก่อนการเรียนการสอน เช่น ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของผู้สอน ลักษณะเนื้อหา อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ การจัดระบบบริหาร เป็นต้น

1.1.2) การคาดหวังเกี่ยวกับกระบวนการหรือการปฏิบัติเป็นการประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นต้น

1.1.3) การคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นการประเมินความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ผลที่มีต่อผู้บริหาร ครูและสถาบัน เป็นต้น

1.2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง การเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะต้องเก็บรวม 3 ด้าน เช่นเดียวกับ สภาพที่คาดหวังคือ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งที่มีมาก่อน ด้านกระบวนการหรือการปฏิบัติและด้านผลลัพธ์การบรรยายข้อมูลสิ่งที่ประเมินระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงสรุปความสัมพันธ์ได้ดังแสดงใน ภาพที่ 2

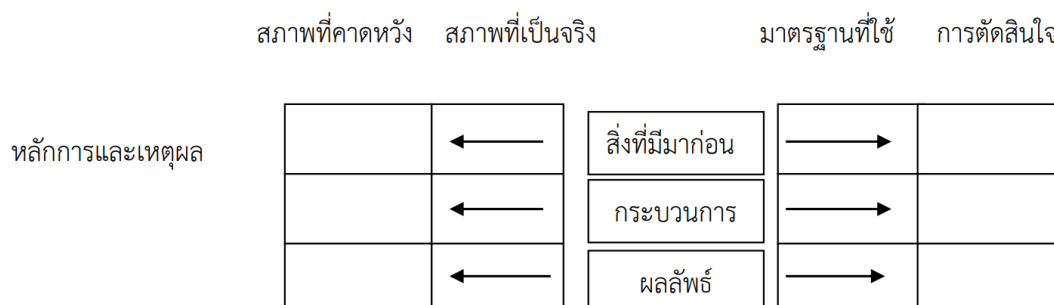
ภาพที่ 2 การบรรยายสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Stake (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 154)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเนื่องจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงนั้น มิได้บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือและความตรงเพียงแต่ทำให้เราทราบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่เท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจมาช่วยในการตัดสินใจว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดโดยอาศัยเกณฑ์ 2 ชนิด คือ (Fitzpatrick Sanders & Worthen. 2004 : 113)

2.1) เกณฑ์สมบูรณ์ เป็นเกณฑ์ที่นักประเมินตั้งไว้โดยกำหนดมาจากทฤษฎีหลักการหรือการวิจัย และเอกสารอ้างอิง

2.2) เกณฑ์สัมพัทธ์ เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมกลุ่ม หรือยึดเอาลักษณะของโครงการใด โครงการหนึ่งมาเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา 2 ชนิดนี้ นักประเมินจะต้องแยกข้อมูลเป็น 4 ประเภทคือ สภาพที่คาดหวัง สภาพที่เป็นจริง มาตรฐานที่ใช้ประเมินและการตัดสินใจ รูปแบบการประเมินของ Stake ได้เสนอไว้ดังแสดงในภาพที่ 3

เมทริกซ์การบรรยาย

เมทริกซ์การตัดสินใจ

ภาพที่ 3 การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Stake (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 145)

รายละเอียดของการตัดสินใจตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินตามรูปแบบของการประเมินของ Stake มีดังนี้

1) หลักการและเหตุผล (Rationale) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงแนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นจากโครงการ

2) เมทริกซ์การบรรยาย (Description Matrix) คือ ส่วนที่ใช้บรรยายภาพรวมของข้อมูล ที่ได้จากการประเมินเมทริกซ์นี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทั้งสองแนวแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์กันในแนวตั้งและมีความสอดคล้องกันในแนวนอน แสดงว่าโครงการนั้นสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) เมทริกซ์การตัดสินใจ (Judgement Matrix) เป็นส่วนของการตัดสินใจตัดสินคุณค่าของโครงการประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

3.1) มาตรฐานที่ใช้ (Standards) ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าโครงการที่ประเมินนั้นมีคุณภาพหรือบรรลุเป้าหมายหรือไม่ โดยอาศัยมาตรฐานที่กำหนดไว้ว่าจะเป็นมาตรฐานสมบูรณ์หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ก็ได้

3.2) การตัดสินใจ (Judgements) เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่า โครงการนั้นมีคุณภาพเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรบ้างโดยอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้กับมาตรฐานการเปรียบเทียบอาจจะใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมบูรณ์หรือการเปรียบเทียบเกณฑ์สัมพัทธ์ก็ได้

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Stake เพื่อการประเมินโครงการตามรูปแบบของ Stake ประกอบด้วย การบรรยายและการตัดสินใจตัดสินคุณค่าของโครงการโดยพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ และความสอดคล้องขององค์ประกอบใหญ่ 3 ส่วน คือ สิ่งที่มีมาก่อนการปฏิบัติและผลลัพธ์ระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน แล้วจึงตัดสินคุณค่าของโครงการ Stake เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพธรรมชาติโดยใช้การสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ โดยใช้ข้อมูลจากหลายฝ่ายเพื่อให้ได้การตัดสินใจตัดสินคุณค่าโครงการมีความถูกต้องเชื่อถือได้

การประยุกต์รูปแบบการประเมินของ Stake เพื่อประเมินโครงการมีข้อควรพิจารณาดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 145)

1) การประเมินมุ่งที่จะศึกษาในเรื่องการบรรยายและการตัดสินใจตัดสินคุณค่าของโครงการ

2) การประเมินให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีมาก่อนการปฏิบัติและผลลัพธ์จึงเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งที่มีมาก่อน ต่อผลของการปฏิบัติระหว่างการดำเนินโครงการและผลของสิ่งที่มีมาก่อนและการปฏิบัติต่อผลลัพธ์ของโครงการพร้อมทั้งพิจารณาความสอดคล้องของสภาพที่เป็นจริงกับ สภาพที่คาดหวัง ทำให้สามารถระบุสาเหตุของความสำเร็จและความไม่สำเร็จของโครงการได้

3) การประเมินมีการตัดสินใจตัดสินคุณค่าเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นได้ทั้งเกณฑ์สมบูรณ์และเกณฑ์สัมพัทธ์ ทำให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกโครงการที่มีอยู่

1.6.2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจเป็นหลัก (Decision Oriented Evaluation Model)

การประเมินตามทัศนะของกลุ่มนี้ คือ การประเมินเป็นกระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจคุณค่าของวัตถุประสงค์หรือเหตุการณ์นั้นๆ บทบาทสำคัญของนักประเมิน คือการตอบสนองความต้องการสารสนเทศของผู้บริหาร ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในการกำหนดบริบทของการตัดสินใจและกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจความสำเร็จของโครงการ เพราะมองว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีทักษะทางด้านบริหาร จึงเป็นผู้มีความเหมาะสมในการตัดสินใจคุณค่าและตัดสินใจมากกว่านักประเมิน เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการในเชิงนโยบาย เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ผู้บริหารจึงควรตัดสินใจคุณค่าเหล่านั้นด้วยตนเอง และหาแนวทางการบริหารจัดการที่คิดว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยนักทฤษฎีกลุ่มนี้มองว่าถ้าให้ผู้ประเมินเป็นผู้ตัดสินใจคุณค่าอาจทำให้เสียความเป็นกลางหรือเกิดความลำเอียงในผลการประเมินได้ ผู้นำความคิดการประเมินแนวนี้ ได้แก่

Stufflebeam และ Alkin (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ 2556 : 93) ในที่นี้ขอยกตัวอย่างของ Stufflebeam (อ้างถึงใน Stufflebeam and Shinkfield 2007) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแผนอย่างชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

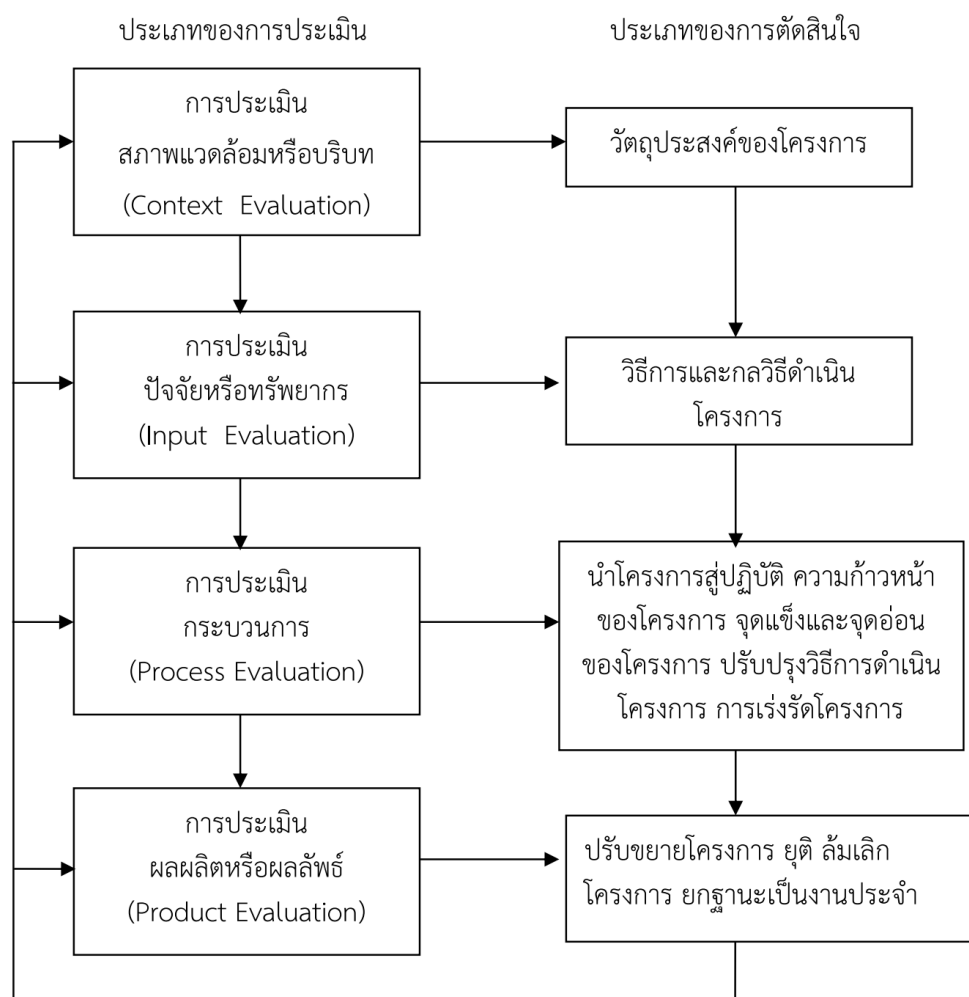
คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น หรือปัจจัยนำเข้า) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแนวคิดการประเมินของ Stufflebeam นี้ได้ยึดหลักของการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach) วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินชิป จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของการตัดสินใจ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ 4 ลักษณะ ดังนี้

1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินการ (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ผลการประเมินบริบทเป็นข้อมูลสารสนเทศ เช่น การกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นต้น

2) การตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินปัจจัยนำเข้ามากำหนดวิธีการหรือกลวิธีการดำเนินโครงการ เป็นต้น

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจ โดยใช้ผลการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนที่กำหนด การตัดสินใจในขั้นนี้ให้ความสำคัญการปรับปรุงและพัฒนาการมากกว่าการตัดสินใจ

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยใช้ผลการประเมินผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้วเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขขยายโครงการต่อไป หรือยกเลิก สามารถสรุปแนวทางการประเมินโครงการของ Stufflebeam ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

ตามรูปแบบของ Stufflebeam (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2559 : 168)

1.6.3 รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST Model

ศาสตราจารย์ ดร.แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) อาจารย์มหาวิทยาลัยโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอรูปแบบการประเมินใน ค.ศ. 1970 ในการประชุมครั้งที่ 11 ของคณะกรรมการสมาคมเกียรตินิยมทางการศึกษา(The Phi Delta Kappa Committee) ซึ่งเป็นที่รู้จักและนิยมเรียกกันว่ารูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP) คำว่า CIPP นั้น มาจากคำย่อของส่วนประกอบต่างๆ 4 ด้านที่จะทำการประเมิน ได้แก่ (รัตนะ บัวสนธ์ 2556 : 11; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2559; Stufflebeam & Shinkfield 2007 : 325; Stufflebeam 2008; Stufflebeam & Coryn 2014 : 309)

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation--C)
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าหรือปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation--I)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation--P)
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation--P)

รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี เป็นรูปแบบที่เน้นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาที่เหมาะสม โดยได้กำหนดรูปแบบการประเมินทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ หรือวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแรงกดดันทางการเมือง (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 151) ซึ่ง รัตนะ บัวสนธ์ (2556 : 10) ได้อธิบายการประเมินบริบทว่าเป็นการประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่ กำหนดการประเมินบริบท 4 ส่วนนี้ มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน และการให้บริการที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ทั้งนี้การประเมินบริบทมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (Stufflebeam & Coryn 2014 : 320)

- 1.1) กำหนดขอบเขตและบรรยายเกี่ยวกับความตั้งใจให้บริการ
- 1.2) จำแนกผู้รับผลประโยชน์ที่ตั้งใจให้บริการ (หรือกลุ่มเป้าหมาย) และประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคลดังกล่าว
- 1.3) จำแนกปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เป็นบ่อเกิดของความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายนั้น
- 1.4) จำแนกความเกี่ยวข้องระหว่างคุณสมบัติที่มีค่าและโอกาสการได้รับทุนอุดหนุนที่สามารถนำไปใช้กำหนดเป้าหมายความต้องการจำเป็นนั้น
- 1.5) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดเป้าหมายมุ่งการปรับปรุง
- 1.6) ประเมินความชัดเจนและความเหมาะสมเป็นไปได้ เป้าหมายมุ่งการปรับปรุง

1.7) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจผลลัพธ์ของเป้าหมายมุ่งการปรับปรุงหรือความพยายามในการให้บริการการประเมินบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่าง หรือแม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่นๆ ในกรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กรหรือหน่วยงานจะใช้ผลจากการประเมินบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น แต่ถ้าเป็นการประเมินบริบทระหว่างหรือหลังดำเนินโครงการหรือสิ่งแทรกแซงอื่นๆ องค์กรและหน่วยงานมักจะดำเนินการและจัดทำรายงานการประเมินบริบทควบรวมไปกับการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต กรณีนี้การประเมินบริบทจึงมีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของโครงการ และช่วยให้ผู้รับบริการได้ประเมินว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว มีคุณประโยชน์ตอบสนองหรือเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หรือไม่อย่างไร

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินบริบท ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลายครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมายรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้นซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถามผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อช่วยระบุขอบข่ายการศึกษา หลังจากนั้นนักประเมินอาจจะทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการรับบริการ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ซึ่งอาจทำได้โดยการทบทวนเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังและการปฏิบัติงานของบุคคล การจัดเวทีรับฟังจากชุมชน การทดสอบและการสัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคนอื่นๆ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์

และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผู้รับบริการจากโครงการหรือสิ่งแทรกแซงเป็นประชากรที่มีจำนวนมาก นักประเมินอาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแล้วสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและทำการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น หรืออาจศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียนในกรณี เช่นนี้นักประเมินก็อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาใดๆ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ทดสอบเปรียบเทียบก็ได้

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการ และกลวิธีดำเนินโครงการเป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่างๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ว่ามีปัจจัยพร้อมที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อเลือกแผนการจัดโครงการ หรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2555 : 151) ซึ่ง รัตน บัวสนธ์ (2556 : 12) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่างๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด อันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้นๆ ต้องการให้เกิดจุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่างๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น ในกรณีเช่นนี้ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินปัจจัยนำเข้า จะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับบ่งบอกให้เห็นถึงความรับผิดชอบ (Accountability) ใดๆ ของผู้พัฒนาโครงการที่พยายามออกแบบและปรับปรุงงบประมาณใด ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว นอกจากนี้แล้วการประเมินปัจจัยนำเข้าก็จะช่วยจำแนกและจัดลำดับแนวทางที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจใช้เป็นทางเลือกสำหรับการดำเนินงานต่อไป โดยสรุปการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริงและใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งการบันทึกและสร้างจิตสำนึกมีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของการได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีการดำเนินงานในแผนงานนั้นๆ (Stufflebeam & Coryn 2014 : 323)

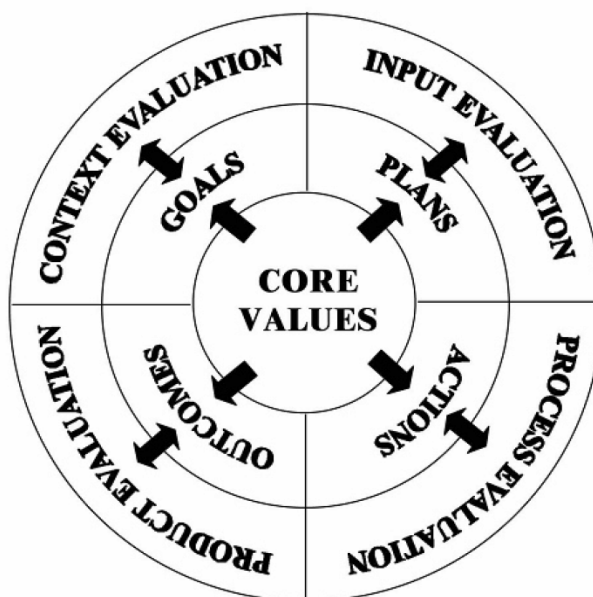
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559 : 169) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากรเป็นการตรวจสอบความพร้อม ด้านทรัพยากรทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการเพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับ การนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จซึ่งเป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินในเชิงความก้าวหน้า เพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารหรือการดำเนินโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่นจุดด้อย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2555 : 152) ซึ่งรัตน บัวสนธ์ (2556 : 13) ได้กล่าวว่าการประเมินกระบวนการเป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญ

ประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการและผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้นๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการว่าเป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการปรับปรุงการใช้งบประมาณและแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้วเมื่อมีการเริ่มต้นการดำเนินงานของโครงการหรือแผนงานผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากรงบประมาณ หรืออื่นๆ ดังนั้น การได้รับสารสนเทศจากการประเมินกระบวนการ ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่างๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไป และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการในการประเมินกระบวนการนั้น ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมและค่าใช้จ่ายจริงกับกิจกรรมในแผนงานโครงการ และงบประมาณที่กำหนดไว้ว่ามีความแตกต่างกัน มากน้อยเพียงไรรวมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้และท้ายที่สุดก็ควรจัดทำรายงานที่ผู้ร่วมโครงการหรือผู้ทำการสังเกตได้ตัดสินใจคุณภาพของกระบวนการใช้โครงการแผนงานดังกล่าวนี้ประเมินกระบวนการจำเป็นต้องดำเนินการค่อนข้างมากในการควบคุม กำกับ และจัดทำ เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการหรือตัวแทรกแซง ซึ่งอาจเริ่มจากการทบทวน กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องแผนการปฏิบัติงานงบประมาณและการประเมินภูมิหลังของโครงการหรือสิ่งที่แทรกแซงเพื่อที่จะพิจารณาว่ากิจกรรมอะไรที่ควรต้องกำกับ ในโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว การพิจารณาตัวอย่างที่เป็นไปได้ในการให้บริการกลุ่มผู้รับประโยชน์การฝึกอบรมให้คำปรึกษาทิมีผู้ปฏิบัติงานการจัดประชุมทีมผู้ปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ผังงาน (Work Flow) การบำรุงรักษาตรวจสอบเครื่องอุปกรณ์การจัดลำดับและแจกจ่ายวัสดุ การควบคุมค่าใช้จ่ายในการจัดการสารสนเทศของโครงการเหล่านี้ เป็นต้น

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพประสิทธิผลของโครงการซึ่งในทัศนะของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559 : 170) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จ ตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าเพียงใดประกอบการประเมินผลผลิตโดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการตลอดจนการนำเอาความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอีกส่วนหนึ่งคือ ผลกระทบ (Impact) สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจตัดสินคุณค่าผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อที่จะตัดสินใจว่า ควรจะทำต่อไป หรือยุติ ล้มเลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำ สอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ (2556 : 15) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์หลักของการประเมิน ผลผลิตก็เพื่อสอบวัด ติความ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุลักษณะความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนั้น การประเมินผลผลิตก็ยังต้องประเมินผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วยยิ่งไปกว่านั้นบ่อยครั้งที่นักประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิตไปสู่การประเมินในสิ่งที่เรียกว่าผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย

กรอบความคิดในการประเมินผลของ Stufflebeam สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจได้ดังแสดงในภาพที่ 5 (Stufflebeam & Coryn 2014 : 318)

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจของ Stufflebeam
(D. L. Stufflebeam and C. L. S. Coryn 2014 : 318)

จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจ โดยวงในสุดเป็นส่วนที่แสดงถึงคุณค่าร่วมกัน ของการประเมินในการนำไปใช้กำหนดส่วนต่างๆ ในวงกลมที่สอง ซึ่งเป็นส่วนประกอบของโครงการ ได้แก่ เป้าหมายแผนงานหรือแนวทางการปฏิบัติงาน การปฏิบัติหรือการกระทำตามแผนงานและผลลัพธ์ที่ได้ใน 6 ส่วนประกอบ ของโครงการก็จะสัมพันธ์กับมิติ การประเมินทั้ง 4 ด้านของรูปแบบการประเมิน CIPP ซึ่งเป็นวงกลมนอกสุดนั้น คือ การประเมินเพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายของโครงการก็คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้าที่ใช้สำหรับจัดทำแผนปฏิบัติงาน แต่การปฏิบัติงานหรือการกระทำตามแผนก็ต้องอาศัยการประเมินกระบวนการ และท้ายที่สุดหากจะประเมินผลลัพธ์ทั้งหมดของโครงการก็ต้องทำการประเมินผลผลิตรูปแบบ การประเมิน CIPP สามารถนำมาใช้ได้ทั้งเป็นการประเมินเป็นระยะๆ (Formative Evaluation) และการประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) ดังนั้นวัตถุประสงค์และการใช้ผลการประเมิน ในมิติ 4 ด้านของรูปแบบการประเมินจึงแตกต่างกันซึ่งสรุปให้เห็นดังตารางที่ 2 (รัตนะ บัวสนธ์ 2556 : 19)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของมิติ 4 ด้าน ในรูปแบบการประเมิน CIPP กับบทประเมินเป็นระยะและ การประเมินสรุปรวม

บทบาทการประเมิน (Evaluation roles)	บริบท (Context)	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)
การประเมินเป็นระยะๆ : มุ่งใช้สารสนเทศที่ได้จาก CIPP เพื่อมองมุ่งไปข้างหน้าช่วยสำหรับการตัดสินใจและการประกันคุณภาพของโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง	ชี้แนะสำหรับการจำแนกความต้องการจำเป็นของสิ่งแทรกแซงและเลือกจัดลำดับเป้าหมาย (บนพื้นฐานการประเมินความต้องการจำเป็นปัญหาคุณสมบัติที่มีค่าและโอกาสที่จะเกิดขึ้น)	ชี้แนะสำหรับการเลือกแผนปฏิบัติงานหรือกลยุทธ์อื่นๆ (บนพื้นฐานของการประเมินทางเลือกกลยุทธ์และทรัพยากรที่จัดให้สำหรับโครงการแผนงานหรือสิ่งแทรกแซง) รวมทั้งการตรวจสอบแผนปฏิบัติงาน	ชี้แนะสำหรับการนำแผนปฏิบัติงานไปใช้ (บนพื้นฐานของการกำกับควบคุมและการตัดสินใจกรรมในแผนงานนั้น)
การประเมินสรุปรวม: มุ่งใช้สารสนเทศที่ได้จาก CIPP เพื่อมองย้อนกลับสรุปเกี่ยวกับคุณภาพคุณประโยชน์ความซื่อสัตย์ แม่นยำและความมีนัยสำคัญของโครงการ	เปรียบเทียบการประเมินความต้องการจำเป็นปัญหาคุณสมบัติ ที่มีค่าและโอกาสกับเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ	เปรียบเทียบกลยุทธ์การออกแบบและงบประมาณของโครงการกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและผู้รับประโยชน์ของโครงการนั้น	การบรรยายอย่างครอบคลุมเกี่ยวกับกระบวนการและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง โดยการเปรียบเทียบกับกิจกรรมในแผนงานที่ออกแบบไว้

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการนำรูปแบบการประเมิน CIPP มาใช้ในการประเมินเป็นระยะๆ ตามมิติการประเมิน 4 ด้าน นั้นเป็นการประเมินที่มุ่งพิจารณาไปข้างหน้าหรือคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นและนำผลที่ได้ในแต่ละมิติไปใช้ เพื่อชี้แนะแนวทางการตัดสินใจสำหรับดำเนินการในแต่ละเรื่อง ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าโครงการแผนงานหลักสูตรหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ จะมีประสิทธิผลประสิทธิภาพคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ต้องสูญเสียไป ตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ในขณะที่ถ้านำรูปแบบการประเมิน CIPP มาใช้ประเมินสรุปรวมตามมิติการประเมินทั้ง 4 ด้าน ก็เป็นการประเมินที่มุ่งพิจารณาย้อนหลังสิ่งที่เกิดขึ้นและนำผลการประเมินในแต่ละมิติที่เกิดขึ้นไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เพื่อสรุปให้เห็นภาพรวมว่า โครงการ หลักสูตร แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงนั้นๆ มีคุณภาพคุณประโยชน์ มีความแม่นยำ (รัตนะ บัวสนธิ์ 2556 : 19) อาจกล่าวได้ว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการ สามารถทำได้โดยประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งถือว่าการประเมินบริบทก่อน แล้วดำเนินการประเมินสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน

ตามโครงการ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้าจากนั้นจึงประเมินกระบวนการเพื่อดูว่าวิธีดำเนินการต่าง ๆ เหมาะสมหรือไม่ ในขั้นสุดท้ายจึงประเมินผลผลิต ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งนี้ต้องอธิบายให้ชัดเจนก่อนว่า ผลผลิตของโครงการที่ต้องการนั้นมีลักษณะอย่างไร อาจถือเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ได้

ต่อมารูปแบบการประเมิน CIPP Model ได้ปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPPIEST โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation) (Stufflebeam & Coryn 2014 : 312; Stufflebeam & Shinkfield 2007 : 326) โดยส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึง การประเมินผลผลิตเดิม และการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นพิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์ และเอื้อมพร หลินเจริญ 2554 : 84; รัตนะ บัวสนธ์ 2556 : 23; ศิริชัย กาญจนวาสี 2558 : 7)

1) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation -- I) เป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหลักตามความคาดหวังของงาน โครงการ โดยตั้งคำถามว่าสิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมาย ความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้น คืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่า ที่กำหนดไว้นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือ ทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

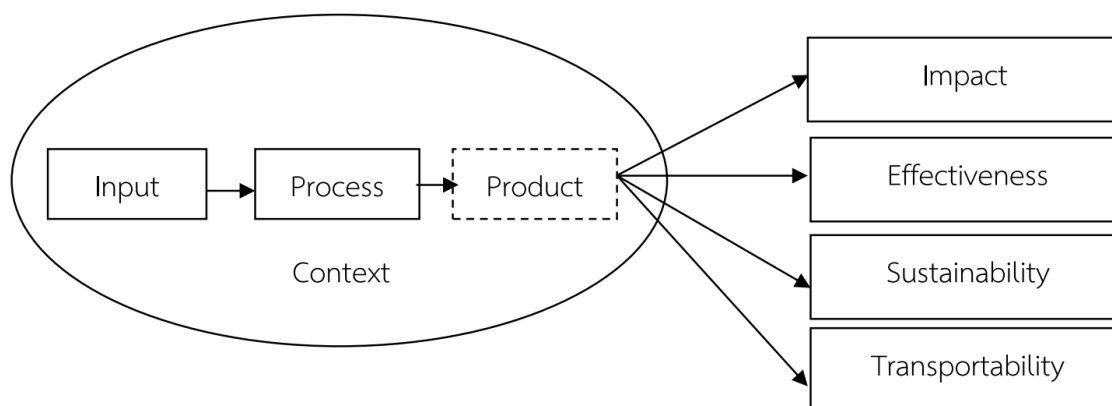
2) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation--E) เป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผลสำคัญที่เกิดขึ้นทั้งผลที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง สามารถพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบของงาน/โครงการ โดยตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

3) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation--S) เป็นการประเมินถึงความพึงพอใจของผู้ได้รับผลประโยชน์และคงอยู่ของความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง อาจพิจารณาถึงการลดปัจจัยเสี่ยงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน โครงการโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับ การนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

4) การประเมินการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation--T) เป็นการประเมินถึงความเหมาะสมในการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ แล้วยังสามารถสร้างผลสำเร็จได้ไม่ต่างกันโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบความสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่นๆ หรือไม่

เมื่อพิจารณาแนวคิดและหลักการของรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับปรุงใหม่แล้ว ซึ่งศิริชัย กาญจนวาสี (2558 : 8) กล่าวว่า รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างลุ่มลึกแก่ผู้บริหาร สำหรับใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบด้าน ทางการบริหารรูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model จึงมีทั้งความกว้าง ความลึกและความละเอียดอ่อน

สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบปฏิบัติการที่มีผลกระทบต่อ
 สาธารณชนได้เป็นอย่างดี ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การปรับปรุงรูปแบบการประเมิน CIPPIEST (ศิริชัย กาญจนวาสี 2558 : 8)

จากการศึกษาแบบการประเมินซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ
 ความต้องการ ซึ่งผู้ประเมินได้เลือกรูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ CIPPIEST Model
 (Stufflebeam 2008; Stufflebeam & Coryn 2014 : 309 Stufflebeam & Shinkfield 2007 : 325)
 มาเป็นแนวทางในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนา
 ที่ยั่งยืน เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model มีจุดเน้นเพื่อการปรับปรุง มิได้มีจุดเน้น
 เพื่อการพิสูจน์หน้าที่ที่สำคัญในการประเมินเพื่อผลระยะยาว คือ การกระตุ้น ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้
 กิจกรรมที่ทำมีความเข้มแข็ง ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้อง วัฒนธรรม บัณฑิต และ
 เอื้ออำนวย หลินเจริญ (2554 : 90) กล่าวว่ารูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นรูปแบบ
 การประเมินที่มีความสมเหตุสมผลต่อการทำให้การดำเนินโครงการบรรลุผลสำเร็จเพราะมีการพิจารณา
 ความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการอย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล
 ผลการประเมินช่วยตัดสินใจว่าโครงการมีคุณค่าและประเมินว่า โครงการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
 ซึ่งหลังจากนั้น ควรมีการดำเนินการต่อเนื่องถ้าโครงการที่ได้รับการตัดสินว่าเป็นโครงการที่ดี
 และมีประโยชน์ สามารถบริหารจัดการและพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

มีนักวิจัยได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพที่น่าสนใจไว้ดังนี้

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) สรุปความหมายทักษะอาชีพ หมายถึง การทำงาน
 ที่พึงประสงค์ ต่อสังคมเป็นประจำ สร้างผลตอบแทนเป็นรายได้เพื่อมาเลี้ยงชีพตนเองซึ่งจากการข้อมูล
 ดังกล่าว ข้างต้นนำคำว่า “ทักษะ” และ คำว่า “อาชีพ” มารวมกันเป็น “ทักษะอาชีพ” หมายถึง
 ความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากการปฏิบัติบ่อยๆ เป็นงานที่พึงประสงค์
 ต่อสังคมและ ก่อให้เกิดรายได้เพื่อมาเลี้ยงชีพตนเอง

ชนิดดา เทียนฤกษ์ (2557) ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลใช้ความรู้
 ความคิดในการแก้ปัญหาและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

โดยสามารถควบคุมตนเอง เพื่อดำรงชีวิตและเตรียมวางแผนเพื่อเลือกประกอบอาชีพในอนาคตให้เหมาะสม สำหรับในยุคที่มีการแข่งขันในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความรู้ความชำนาญ กระบวนการและความสามารถอย่างชัดเจน ในการดำเนินงานด้านอาชีพใดอาชีพหนึ่งหรือหลากหลายอาชีพที่สนใจ ตั้งแต่การวางแผน ขั้นตอน วิธีการจัดการ การลงมือทำ การตัดสินใจ การควบคุมดูแล การตลาด ตลอดจนการติดตามผล เพื่อให้สามารถดำเนินการจนได้ผลผลิตหรือบริการที่เป็นที่ต้องการของลูกค้า

2.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์ (2556 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การมีอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน เพราะอาชีพเป็นการสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเอง และครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและที่สำคัญคืออาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติความสำคัญของอาชีพจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชนส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาด้านสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา ในสัดส่วน 50 : 50 เพื่อต้องการให้นักเรียนสนใจเรียนสายอาชีพมากขึ้น เมื่อนักเรียนเรียนจบแล้วสามารถมีงานทำทันทีที่ดั่งนั้น เพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการลดช่องว่างและความแตกต่างของบุคคลในสังคม เพื่อพัฒนาประชากรในวัยเรียนด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

ดังนั้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเป็นช่วงเวลาในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่จะเลือกการประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต ทั้งยังสามารถบูรณาการ ฝึกทักษะด้านอื่นๆ ควบคู่กับการเรียนรู้วิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกแนวทางศึกษาต่อ การประกอบอาชีพตามความถนัดและสนใจและถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐมุ่งส่งเสริมเพื่อพัฒนาประเทศ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดทักษะที่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนโดยตรง

2.3 แนวคิดในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

หลักการของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญ กับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการ การพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้าง ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้าง ของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2559 : 10)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ทุกสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ด้านอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษา และต้องการหารายได้ระหว่างเรียนโดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 19)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิด อย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ใน การดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 6)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพจำเป็นสำหรับเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะที่จำเป็นหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น ซึ่งจะต้องให้ ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อน กระบวนการ การพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว จึงต้อง “พัฒนานคน” ให้มีความพร้อม ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ด้านอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาและต้องการหารายได้ระหว่างเรียน

2.4 แนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่ดีต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 2) โดยได้กำหนด สาระการเรียนรู้สำหรับส่งเสริมด้านทักษะอาชีพไว้ในสาระการเรียนรู้และเทคนิควิธีการที่ 4 การอาชีพ มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์เห็นแนวทางในงานอาชีพใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 19)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 19) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพเป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพโดยเพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียนให้ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทั้งนี้ ให้จัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพมีแนวทาง ดังนี้

1) การปรับโครงสร้างการเรียนสถานศึกษาใช้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มรายวิชาชีพในหลักสูตรศักยภาพ (สาระเพิ่มเติม) ตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งปรับกิจกรรม การจัดการเรียน ในสาระที่เกี่ยวกับวิชาชีพให้นักเรียน ได้รับการฝึกประสบการณ์จากสถานประกอบการ โดยตรงและปรับสัดส่วนเวลาเรียนภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี

2) ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.1) ขั้นเตรียมการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานความพร้อมของสถานศึกษา และสถานประกอบการและความสนใจของนักเรียนทำความเข้าใจความตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จัดให้มีการประชุมวางแผนกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การส่งต่อที่ชัดเจนสร้าง ความเข้าใจให้กับนักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมความพร้อมนักเรียนและครูบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2) ขั้นดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อดำเนินการรับสมัครและสอบ คัดเลือกนักเรียนประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดบุคลากรรับผิดชอบการดูแลกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่สถานประกอบการ ส่งต่อนักเรียนสู่สถานประกอบการ ดำเนินการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของนักเรียนและตัดสินผลการเรียน

2.3) ขั้นประเมินผลประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการติดตามตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาเสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากข้อค้นพบและ สรุปผลรายงานผล

3) วิธีการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

มีการฝึกทักษะ พื้นฐานในงานอาชีพให้นักเรียนเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรนิเทศ กำกับ ติดตาม วัดผล ประเมินผล นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป

4) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

4.1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ทิศทางการศึกษา ในอนาคต สำนวญความต้องการของตลาดแรงงาน และความสนใจของนักเรียน จัดให้มีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์/การรับสมัคร/การส่งต่อที่ชัดเจนแต่งตั้ง กรรมการ รับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา ของการดำเนินงาน และศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4.2) บทบาทของครู ศึกษาหลักสูตรโครงสร้าง เกณฑ์การวัดและประเมินผล การเรียน การเทียบโอนและการจบหลักสูตร จัดทำหลักสูตร ในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ จัดเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับ อาชีพ ในสถานประกอบการเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองในอาชีพที่จะส่งนักเรียนเข้าสู่ สถานประกอบการ เตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อเข้าสู่สถานประกอบการจัดทำแบบประเมินผล การเรียน/การฝึกงาน ในสถานประกอบการ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรายงานผลการเรียน ของนักเรียนให้กับ สถานศึกษา

4.3) บทบาทของนักเรียน มีหน้าที่เตรียมความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

4.4) บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ เตรียมแนวทาง ในการฝึกประสบการณ์เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติงานควบคุมดูแล การปฏิบัติงาน ร่วมมือในการแก้ปัญหาของนักเรียน ประเมินผล การฝึกประสบการณ์ ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน

5) แนวทางการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ในการส่งต่อ ประสานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อมูลการส่งต่อ/ประวัติ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 (ม.ป.ป. : 5) ได้มีแนวทางในการ จัดการศึกษา ด้านทักษะอาชีพของนักเรียน โดยกำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา 4H ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่ม เวลารู้ให้แก่ผู้เรียน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดกลุ่ม กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้เป็นหมวดหมู่ 4 หมวด 16 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน 2) สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ 3) สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม และ 4) สร้างเสริมทักษะ การทำงาน การดำรงชีวิต และทักษะชีวิต

สรุปว่า แนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพสามารถทำได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับ เป้าหมาย สภาพและบริบท ของแต่ละสถานศึกษาหรืออาจจะบูรณาการหลากหลายวิธีรวมกันก็ได้ เช่น จัดทักษะอาชีพในสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรม ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นต้น

3. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า

โรงเรียนบ้านสว้าตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เปิดทำการสอน ตั้งแต่ พ.ศ.2479 จัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เขตบริการ ระดับอนุบาลและประถมศึกษา มีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้านและ 6 หย่อมบ้าน เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้านในพื้นที่ 2 ตำบล ปัจจุบันมีนักเรียน 296 คน มีบุคลากรสายบริหารจำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน พื้นที่ตั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน และตั้งอยู่บนไหล่เขา ล้อมรอบไปด้วยภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยหลวงหลายสายของต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน อยู่ในพื้นที่ชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปรัชญาของโรงเรียน

การศึกษา คือ ชีวิต

อัตลักษณ์ของโรงเรียน

พัฒนาการเรียนรู้ สู่การมีงานทำ

เอกลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านสว้า โรงเรียนแห่งโอกาส

วิสัยทัศน์

“โรงเรียนบ้านสว้า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้มีโอกาสสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพสู่สังคมโลก”

พันธกิจ

- 1) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น
- 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) โรงเรียนจัด ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างโอกาสให้ประชาชนวัยเรียนทุกคนทั้งเด็กปกติ พิการ ด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
- 4) โรงเรียนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบท
- 5) โรงเรียนจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านทักษะอาชีพ

เป้าประสงค์

- 1) นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- 2) นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง
- 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะสูงในการปฏิบัติ

หน้าที่

5) นักเรียนมีทักษะทางด้านอาชีพและสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพที่สุจริต

กลยุทธ์

1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และเตรียมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

5) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา หลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

6) พัฒนาการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตามโครงการโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก

เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ

โรงเรียนบ้านสว้า ได้กำหนดจุดเน้น เป้าหมายความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จ จำแนกตามกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และเตรียมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา หลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และในโครงการโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก

หมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียน

เขตบริการระดับประถมศึกษา มีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้านและ 6 หย่อมบ้าน ได้แก่

1) บ้านสว้าเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลดงพญา

- 1.1) หย่อมบ้านนาหลุม
- 2) บ้านน้ำแคะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงพญา
- 3) บ้านขุนน้ำจอน หมู่ที่ 5 ตำบลดงพญา
 - 3.1) หย่อมบ้านปางกบ
 - 3.2) หย่อมบ้านปากำ
 - 3.3) หย่อมบ้านห้วยลัวะ
- 4) บ้านห้วยหมี หมู่ที่ 6 ตำบลดงพญา
 - 4.1) หย่อมบ้านป่าแหม
 - 4.2) หย่อมบ้านห้วยเมียง
- 5) บ้านสว่าใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา

เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหมู่บ้านในเขตบริการ 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้าน ในพื้นที่ 2 ตำบล ได้แก่

- 1) บ้านสะปัน หมู่ที่ 1 ตำบลดงพญา
 - 1.1) หย่อมบ้านเด่น
 - 1.2) หย่อมบ้านนาโป่ง
 - 1.3) หย่อมบ้านนาปู
 - 1.4) หย่อมบ้านห้วยข่า
 - 1.5) หย่อมบ้านฐาน
 - 1.6) หย่อมบ้านปาก่อ
- 2) บ้านห้วยโตน หมู่ที่ 2 ตำบลดงพญา
 - 2.1) หย่อมบ้านเด่นตอก
- 3) บ้านสว่าเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลดงพญา
 - 3.1) หย่อมบ้านนาหลุม
- 4) บ้านน้ำแคะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงพญา
- 5) บ้านขุนน้ำจอน หมู่ที่ 5 ตำบลดงพญา
 - 5.1) หย่อมบ้านปางกบ
 - 5.2) หย่อมบ้านปากำ
 - 5.3) หย่อมบ้านห้วยลัวะ
- 6) บ้านห้วยหมี หมู่ที่ 6 ตำบลดงพญา
 - 6.1) หย่อมบ้านป่าแหม
 - 6.2) หย่อมบ้านห้วยเมียง
- 7) บ้านสว่าใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา
- 8) บ้านห้วยเวร หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือเหนือ
- 9) บ้านสะไล หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อเกลือเหนือ
- 10) บ้านห้วยขวก หมู่ที่ 11 ตำบลบ่อเกลือเหนือ

การคมนาคม

การเดินทางจากจังหวัดน่านถึงโรงเรียนบ้านสว่าสามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง ได้แก่

1) ถนนสายน่าน – อำเภอสันติสุข – อำเภอบ่อเกลือ ผ่านถนนหมายเลข 1169 และ 1081 ระยะทาง 96 กิโลเมตร

2) ถนนสายน่าน – อำเภอปัว – อำเภอบ่อเกลือ ผ่านถนนหมายเลข 101 และ 1256 ระยะทาง 116 กิโลเมตร

สภาพเส้นทางคมนาคม ถนนสายหลักที่ใช้ในการคมนาคมภายในอำเภอและระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยาง แต่สภาพเส้นทางมีความคับแคบ คดเคี้ยว เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดเลาะไปตามหุบเขา ในช่วงฤดูฝนมักจะประสบปัญหาถนนตัดขาดเนื่องจากภัยพิบัติดินโคลนถล่ม อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ยังมีสภาพเป็นเส้นทางลูกรัง บางช่วงต้องเดินทางโดยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือ จักรยานยนต์วิบาก เท่านั้น

ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอบ่อเกลือประมาณ 10 กิโลเมตร และระยะทางจากโรงเรียนถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ประมาณ 56 กิโลเมตร

สาธารณูปโภค

ระบบไฟฟ้าที่ใช้ในโรงเรียน ใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มักจะประสบปัญหาไฟดับในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเสาไฟฟ้าล้ม จากปัญหาดินโคลนถล่ม

น้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค ใช้ระบบประปาภูเขาจากลำห้วย 2 แห่งมีระยะทางระหว่างลำห้วยต้นน้ำและโรงเรียนบ้านสว้าประมาณ 5 กิโลเมตร คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพ กล่าวคือ ในช่วงฤดูฝน น้ำจะขุ่นข้นเป็นสีน้ำตาล ระบบประปาภูเขาดังกล่าวใช้ได้ไม่สม่ำเสมอทั้งปี กล่าวคือ ในช่วงฤดูฝน มักจะประสบปัญหาดินโคลนถล่มทำให้ท่อประปาหักขาด และประสบปัญหาดินโคลนอุดตันในระบบท่อประปา ส่วนในฤดูแล้งจะประสบปัญหาน้ำแล้งไม่พอใช้ การดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยแรงงานจากครูและบุคลากรทางการศึกษา เดินทางเข้าไปซ่อมแซมอยู่เป็นประจำ โดยเฉลี่ยในช่วงฤดูฝนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และในฤดูแล้ง เดือนละ 1 ครั้ง การเดินทางดังกล่าวต้องใช้เวลาในการเดินทางไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นเส้นทางทุรกันดาร ไม่สามารถเดินทางโดยยานพาหนะใด ๆ

ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าลัวะ ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าพื้นเมือง แต่ละชนเผ่ามีศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ชนเผ่าลัวะส่วนมากยังนับถือผีบรรพบุรุษ ส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ชนเผ่าม้งนับถือผีบรรพบุรุษ ส่วนชนเผ่าพื้นเมืองนับถือศาสนาพุทธ ชนเผ่าลัวะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและวิถีชีวิตการประกอบอาชีพการทำไร่ข้าว เช่น ไทฮ้อแซ (พิธีการเตรียมไร่) แซดแซ (พิธีการปลูกข้าวไร่) ชีซาลี (พิธีการปลูกข้าวโพด) แอ่งปองซาลี (พิธีกินข้าวโพด) ปองจะแมะ (พิธีกินข้าวใหม่) ปองดองแดง (พิธีกินดอกแดง) เป็นต้น ส่วนชนเผ่าม้งมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและวิถีชีวิตการประกอบอาชีพการทำไร่ข้าวที่แตกต่างจากชนเผ่าลัวะ เช่น ประเพณีน่อเป้โจวฮ์ (ปีใหม่ม้ง) ป่อค่านะ (การโยนลูกช่วงในประเพณีปีใหม่) ประเพณีการกินข้าวใหม่ เป็นต้น ส่วนชนเผ่าพื้นเมืองมีประเพณีและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชาวล้านนาในพื้นที่ภาคเหนือโดยทั่วไป เช่น ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ประเพณีเลี้ยงผีเมืองเดือนห้า ประเพณีเข้าพรรษาออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (ถวายทานสลากภัต) ประเพณีส่งเคราะห์สืบชะตา ประเพณีสู่ขวัญ (เรียกขวัญ) เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ที่นอกสถานที่ ได้แก่ วัดพระธาตุดวงคุ้ม (วัดสัว) หน่วยจัดการต้นน้ำว่าอุทยานแห่งชาติขุนน่าน น่านริเวอร์วิวรีสอร์ท แม่น้ำว่า น้ำตกสะปัน น้ำตกห้วยมอญ โครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านสัวเหนือ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาในอนาคต

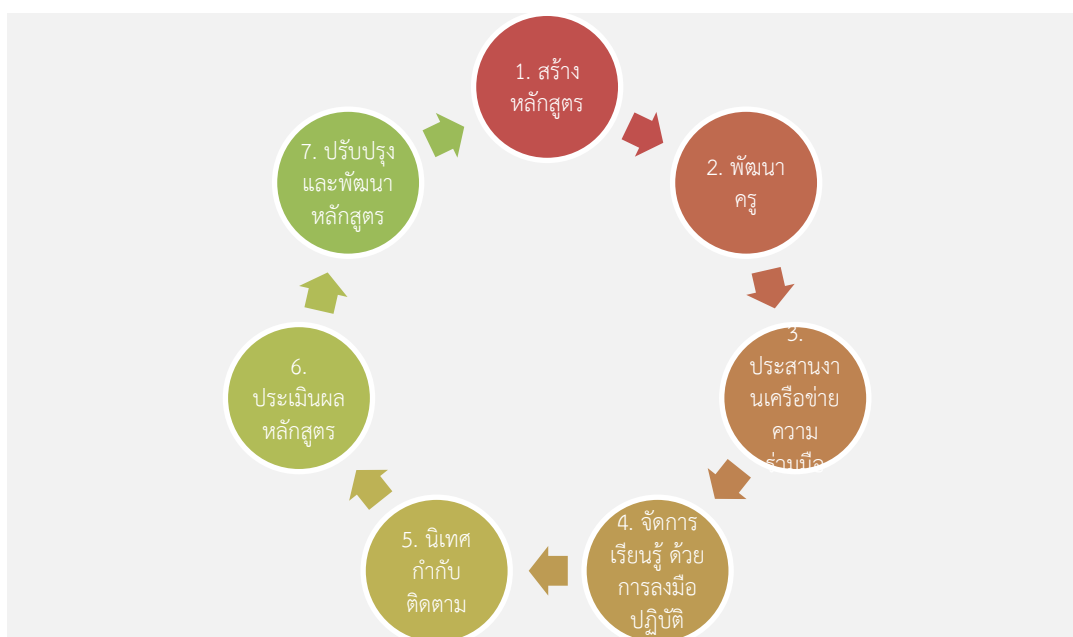
- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ชัดเจนขึ้น
- 2) การส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำกรวิจัยในชั้น เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ
- 3) การพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนในด้านงานอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต
- 4) การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้กาแฟโรงเรียนบ้านสัว

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560 – 2569) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการพัฒนา ได้แก่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสมดุล ในด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติมีความรักและห่วงหาพันพยาการธรรมชาติภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย และมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ และได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนา 8 เป้าหมายหลัก ซึ่งเป้าหมายหลักที่ 4 คือเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชน ทางงานอาชีพ และ เป้าหมายหลักที่ 5 คือปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนบ้านสัวเป็นโรงเรียนในโครงการตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ได้น้อมนำพระราชดำริดังกล่าว และได้ นำบริบทสถานการณ์ตามสภาพจริงของพื้นที่ อำเภอบ่อเกลือมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตบริการ กล่าวคือ โรงเรียนบ้านสัว ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร มีเขตพื้นที่บริการ 10 หมู่บ้าน จาก 2 ตำบลในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ ได้แก่ ตำบลลงพญา จำนวน 7 หมู่บ้าน และ ตำบลบ่อเกลือเหนือ จำนวน 3 หมู่บ้าน มีความตระหนักดีว่า อำเภอบ่อเกลือเป็นพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน แม่น้ำสายสำคัญที่จะไหลไปรวมเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญของแหล่งกำเนิดของแม่น้ำ ได้ถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสาขาของแม่น้ำน่าน โดยมีสาเหตุสำคัญของการถูกทำลายเกิดจากการบุกรุกป่า เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมปลูกข้าวไร่ และพืชไร่อื่นๆ ซึ่งเป็นพืชอายุสั้น ประกอบกับในปัจจุบัน จังหวัดน่าน และอำเภอบ่อเกลือ มีแนวโน้มที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม การจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงนำสถานการณ์เหล่านี้มาเป็นประเด็นในการจัดการศึกษา เพื่อใช้การศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนา ที่ส่งผลถึงการพัฒนาวงศ์ยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนา เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 และเป้าหมายที่ 5 ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภาพที่ 7 กระบวนการจัดการเรียนรู้กาแฟของโรงเรียนบ้านสว่าด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee”

1) การสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านสว่าได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอาชีพกาแฟ “SAWA Coffee” เพื่อจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกาแฟแบบครบวงจรของโรงเรียนบ้านสว่า มีกิจกรรมสำคัญ 3 กิจกรรมได้แก่ได้แก่

1.1) กิจกรรมต้นน้ำ การปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ การบริหารจัดการพื้นที่ปลูกกาแฟ เช่น การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกต้นกาแฟ และการดูแล บำรุงรักษาต้นกาแฟ

1.2) กิจกรรมกลางน้ำ การเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการเมล็ดกาแฟ การเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ ตากเมล็ดกาแฟ การจัดเก็บและบ่มเมล็ดกาแฟ

1.3) กิจกรรมปลายน้ำ การจำหน่าย และการบริหารจัดการธุรกิจกาแฟ การคั่วเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการสินค้า เช่น การสร้างแบรนด์ การโฆษณา การจัดจำหน่ายทั้งในรูปแบบวางจำหน่ายและการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ การชงกาแฟสูตรต่างๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การบัญชี การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี เป็นต้น

2) การพัฒนาครู

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้งานอาชีพ เป็นไปตามหลักสูตร จึงมีการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังต่อไปนี้ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ และประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟออนไลน์ (E-Commerce) เช่น การชงกาแฟสูตรต่างๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

3) การประสานเครือข่ายความร่วมมือ

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนจึงได้ประสานเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยเครือข่ายดังต่อไปนี้

3.1) เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (แพร่) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น

3.2) เครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ ร้านฮิลคอร์ท ร้านเฮือนฮังต๋อ ร้านบ่อเกลือวิว เป็นต้น

3.3) เครือข่ายอื่นๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มปลูกกาแฟบ้านห้วยโทน ชมรมนักรักการศึกษาศึกษาพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น

4) การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร

5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม

โรงเรียนบ้านสว้าได้ดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการเรียนรู้โดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายชั้น และตัวแทนสายชั้น โดยมีกำหนดการนิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นทางการเป็นประจำไม่น้อยกว่าภาคเรียนละ 2 ครั้ง และ ดำเนินการนิเทศกำกับติดตามโดยผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอตลอดปีการศึกษา อีกทั้งโรงเรียนยังได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อีกด้วย

6) การประเมินหลักสูตร

โรงเรียนบ้านสว้าได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ กลุ่มงานหลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนบ้านสว้าได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยนำผลจากการประเมินหลักสูตรมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. โครงการจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชื่อโครงการ โครงการจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง

ผู้รับผิดชอบโครงการ นางสาวเลิศลักษณ์ จันตะยอด

ระยะเวลาดำเนินการ 16 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564

งบประมาณ 10 000 บาท

4.1 หลักการและเหตุผล

โรงเรียนบ้านสว้าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารในพื้นที่ภูเขาต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน มีเขตพื้นที่บริการ 10 หมู่บ้าน จาก 2 ตำบลในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ ได้แก่ ตำบลดงพญา จำนวน 7 หมู่บ้าน และ ตำบลบ่อเกลือเหนือ จำนวน 3 หมู่บ้าน ซึ่งจัดการศึกษาให้กับนักเรียน

ในระดับชั้นอนุบาล ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีห้องเรียนสาขา 3 แห่ง ได้แก่ ห้องเรียนสาขาน้ำป่า น้ำจืด ห้องเรียนสาขาน้ำจืด และห้องเรียนสาขาน้ำจืด

อำเภอเบญจลักษ์จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน แม่น้ำสายสำคัญที่จะไหลไปรวมเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญของแหล่งกำเนิดของแม่น้ำ ได้ถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน โดยมีสาเหตุสำคัญ จากการบุกรุกป่า เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการเกษตรกรรมปลูกข้าวไร่ และพืชไร่อื่นๆ ซึ่งเป็นพืชอายุสั้น

โรงเรียนบ้านสัว ในฐานะสถานศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษา เพื่อให้เยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีอาชีพที่มั่นคงอยู่ในพื้นที่ โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของโจทย์ใหญ่ ทั้งเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมให้เกิดอาชีพที่ยั่งยืน จึงได้เริ่มพัฒนาหลักสูตรอาชีพกาแฟ เพื่อการอนุรักษ์ป่า ส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืน ขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 โดยมีสาระสำคัญของ ได้แก่ 1) การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกและการดูแล เพื่อสร้างการเรียนรู้ สร้างความผูกพันกับต้นไม้และ จิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ณ ห้องเรียนสาขาน้ำป่า และพื้นที่บ้านสัว 2) การเก็บเกี่ยว และแปรรูปกาแฟ เพื่อสร้างแบรนด์ และจำหน่าย ณ โรงเรียนบ้านสัว

การดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบบูรณาการโดยใช้กาแฟเป็นฐาน ยังสามารถสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้อีกหลายช่องทาง สามารถต่อยอดสู่ธุรกิจกาแฟ ด้วยการจำหน่ายตามช่องทางที่หลากหลาย เช่น การจำหน่ายออนไลน์ อีกทั้งพัฒนาการจัดการจำหน่ายในร้านกาแฟของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการร้านกาแฟเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต

4.2 วัตถุประสงค์

เพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

4.3 เป้าหมาย

4.3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ: จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 123 คน

4.3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ: จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มีความรู้และทักษะดังต่อไปนี้

1) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ การบริหารจัดการพื้นที่ปลูกกาแฟ เช่น การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกต้นกาแฟ การดูแล บำรุงรักษาต้นกาแฟ เป็นต้น

2) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการเมล็ดกาแฟ เช่น การเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ การตากเมล็ดกาแฟ การจัดเก็บและบ่มเมล็ดกาแฟ เป็นต้น

3) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับ การจำหน่าย และการบริหารจัดการธุรกิจกาแฟ เช่น การคั่วเมล็ดกาแฟ บริหารจัดการสินค้า การสร้างแบรนด์ การโฆษณา การจัดจำหน่ายทั้งในรูปแบบวางจำหน่ายและการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ การขนส่งสินค้า การบริหารจัดการร้านกาแฟ การตกแต่งและการสร้างบรรยากาศร้านกาแฟ การชงและการตกแต่งถ้วยกาแฟ เป็นต้น

	2.1.2 กิจกรรม กลางน้ำ การเก็บ เกี่ยวเมล็ดกาแฟ การ บริหารจัดการเมล็ด กาแฟ											ฝ่ายวิชาการ
	2.1.3 กิจกรรม ปลายน้ำ การ จำหน่าย และการ บริหารจัดการธุรกิจ กาแฟ											ฝ่ายวิชาการ
	2.2 นิเทศ กำกับ ติดตาม											ฝ่ายวิชาการ / ฝ่ายบริหาร
3.	ขั้นประเมินผล											
	การประเมินผลการ เรียนรู้											ฝ่ายวิชาการ
	การประเมินผล โครงการ											ฝ่ายวิชาการ
4.	ขั้นสรุปรายงาน											ฝ่ายวิชาการ

4.6 ทรัพยากรและงบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการจำนวน 10 000 บาท จากงบอุดหนุนรายหัวประจำปีงบประมาณ 2564 ดังมีรายละเอียดการใช้จ่ายตามหมวดเงินงบประมาณ ต่อไปนี้

ค่าตอบแทน จำนวน 2 000 บาท

ค่าใช้สอย จำนวน 2 000 บาท

ค่าวัสดุ จำนวน 6 000 บาท

4.7 การติดตามและประเมินผล

รายการติดตามและ ประเมินผล	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้	ผู้ติดตามและ ประเมินผล
1. ครูจัดการเรียนรู้ได้ เหมาะสม	การนิเทศ	แบบนิเทศ	ผู้บริหารโรงเรียน
2. นักเรียนมีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพด้วยธุรกิจ กาแฟ	การสัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์	ครูผู้สอน
	การสังเกต	แบบสังเกต	ครูผู้สอน
	การทดสอบทั้ง ภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ	แบบทดสอบ	ครูผู้สอน

4.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.8.1 ผลทางตรง

- 1) นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปลูกและการบริหารจัดการสวนกาแฟ
- 2) นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ

4.8.2 ผลทางอ้อม

- 1) นักเรียนมีความรู้สรีรกรและวางแผนทรัพยากรป่าไม้
- 2) นักเรียนสามารถนำไปต่อยอดประกอบอาชีพได้ในอนาคต
- 3) สร้างแรงบันดาลใจและตัวอย่างให้กับชุมชน ในการประกอบอาชีพที่อยู่ร่วมกับป่าไม้ ส่งผลต่อเนื่องให้อัตราการทำลายป่าไม้ลดลง
- 4) ชุมชนที่ประกอบอาชีพปลูกกาแฟ และดำเนินธุรกิจด้วยอาชีพกาแฟ นำตัวอย่างรูปแบบและวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการไปปรับใช้ได้

4.9 ผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนบ้านสว้าได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอาชีพกาแฟ “SAWA Coffee” เพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสว้า มีกิจกรรมสำคัญ 3 กิจกรรมได้แก่ได้แก่

4.9.1 กิจกรรมต้นน้ำ การปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ การบริหารจัดการพื้นที่ปลูกกาแฟ เช่น การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกต้นกาแฟ และ การดูแล บำรุงรักษาต้นกาแฟ

4.9.2 กิจกรรมกลางน้ำ การเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการเมล็ดกาแฟ การเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ ตากเมล็ดกาแฟ การจัดเก็บและบ่มเมล็ดกาแฟ

4.9.3 กิจกรรมปลายน้ำ การจำหน่าย และการบริหารจัดการธุรกิจกาแฟ การคั่วเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการสินค้า เช่น การสร้างแบรนด์ การโฆษณา การจัดจำหน่ายทั้งในรูปแบบวางจำหน่ายและการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ การชงกาแฟสูตรต่างๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การบัญชี การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี เป็นต้น

4.9.4 การพัฒนาครู

การจัดการเรียนรู้งานอาชีพ เป็นไปตามหลักสูตร จึงมีการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังต่อไปนี้ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ และประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟออนไลน์ (E-Commerce) เช่น การชงกาแฟสูตรต่างๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

4.9.5 การประสานเครือข่ายความร่วมมือ

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนจึงได้ประสานเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยเครือข่ายดังต่อไปนี้

- 1) เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (แพร่) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น

2) เครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ ร้านฮิลคอร์ท ร้านเฮือนฮังต้อ ร้านบ่อเกลือวิว เป็นต้น

3) เครือข่ายอื่นๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มปลูกกาแฟบ้านห้วยโตน ชมรมนักรักการศึกษาศึกษาพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร

4.9.5 สรุปผลการดำเนินงาน หลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) นักเรียนโรงเรียนบ้านสว้า ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 233 คน ได้เรียนรู้ตามหลักสูตร “กาแฟ SAWA Coffee” มีความรู้และทักษะในเรื่อง การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ การบำรุงรักษาต้นกาแฟ การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มกาแฟ และการคั่วกาแฟ ส่งผลถึงความรักและผูกพันในต้นไม้ ผ่านความรู้สึผูกพันในต้นกาแฟ ที่นักเรียนได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง

2) นักเรียนโรงเรียนบ้านสว้าในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 124 คน ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรการประกอบธุรกิจกาแฟ ทำให้มีความรู้และทักษะในเรื่อง การชงกาแฟสูตรต่างๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การพัฒนาสินค้า การควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหาร การบัญชี กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

5. สารสำคัญของหลักสูตรอาชีพกาแฟ “SAWA Coffee” โรงเรียนบ้านสว้า

5.1 หลักการและเหตุผล (โรงเรียนบ้านสว้า 2563)

โรงเรียนบ้านสว้าเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารในเขตภูเขา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลไปรวมกับแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ให้บริการของโรงเรียนครอบคลุม 10 หมู่บ้าน จาก 2 ตำบลในอำเภอบ่อเกลือ และจัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีห้องเรียนสาขา 3 แห่ง คือ ห้องเรียนสาขาบ้านป่าคำ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน และห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลั่ว

ปัจจุบัน ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำน่านถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง สาเหตุหลักมาจากการบุกรุกป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการเกษตรกรรมปลูกข้าวไร่และพืชไร่อื่นๆ ซึ่งเป็นพืชอายุสั้น

โรงเรียนบ้านสว้าในฐานะสถานศึกษา ตระหนักถึงภารกิจหลักในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีอาชีพที่มั่นคงอยู่ในพื้นที่ โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืน โรงเรียนจึงได้เริ่มพัฒนาหลักสูตรอาชีพ “SAWA Coffee” เพื่อการอนุรักษ์ป่า สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 หลักสูตรนี้มีสาระสำคัญคือ การเพาะเมล็ด การปลูก และการดูแลกาแฟ เพื่อสร้างการเรียนรู้ ความผูกพันกับต้นไม้ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านป่าคำ และพื้นที่บ้านสว้า รวมถึงการเก็บเกี่ยว แปรรูปกาแฟ เพื่อสร้างแบรนด์ และจำหน่าย ณ โรงเรียนบ้านสว้า

การจัดการศึกษาในรูปแบบบูรณาการโดยใช้กาแฟเป็นฐาน ยังสามารถสร้างการเรียนรู้ให้นักเรียนได้อีกหลายช่องทาง สามารถต่อยอดสู่ธุรกิจกาแฟด้วยการจำหน่ายตามช่องทางที่หลากหลาย

เช่น การจำหน่ายออนไลน์ รวมถึงการพัฒนาการจัดจำหน่ายในร้านกาแฟของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการร้านกาแฟสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต

5.2 วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรนี้คือการสร้างนักเรียนโรงเรียนบ้านสว้าให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะด้านกาแฟ สามารถประกอบอาชีพที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.3 พันธกิจ

5.3.1 พัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านกาแฟที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนทุกระดับชั้น

5.3.2 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในกระบวนการปลูก ดูแล แปรรูป และบริหารจัดการธุรกิจกาแฟ

5.3.3 ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมผ่านการเรียนรู้เรื่องกาแฟ

5.3.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการต่อยอดอาชีพ

5.4 จุดมุ่งหมาย

5.4.1 เพื่อจัดการเรียนรู้เรื่องกาแฟให้กับนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.4.2 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปลูกและการบริหารจัดการสวนกาแฟ

5.4.3 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการแปรรูปกาแฟ

5.4.4 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ

5.4.5 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้

5.5 สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

5.5.1 ความสามารถในการสื่อสาร: เพื่อนำเสนอสินค้า ประชาสัมพันธ์แบรนด์ หรือแลกเปลี่ยนความรู้ในกระบวนการต่าง ๆ

5.5.2 ความสามารถในการคิด: คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และวางแผนในกระบวนการปลูก ดูแล แปรรูป และบริหารธุรกิจ

5.5.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา: เผชิญและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการกาแฟ

5.5.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต: สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต

5.5.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี: โดยเฉพาะในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ และการโฆษณา

5.6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

5.6.1 ใฝ่เรียนรู้: มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เกี่ยวกับกาแฟและธุรกิจกาแฟ

5.6.2 มุ่งมั่นในการทำงาน: มีความเพียรพยายามในการปลูก ดูแล และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ

5.6.3 มีจิตสาธารณะ/มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: มีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5.6.4 อยู่อย่างพอเพียง: เข้าใจและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจกาแฟ

5.7 กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.8 คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับงานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การเพาะปลูก การดูแลบำรุงรักษาต้นกาแฟ การเก็บเกี่ยวและการแปรรูปเมล็ดกาแฟเบื้องต้น การคั่ว การบริหารจัดการสินค้า การสร้างแบรนด์ การตลาด และการดำเนินธุรกิจร้านกาแฟ รวมถึงธุรกิจกาแฟออนไลน์ โดยเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง และการบูรณาการกับความรู้สำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้จริงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

5.9 โครงสร้างกิจกรรม

ระดับชั้น	กิจกรรมต้นน้ำ (การปลูก/ดูแล)	กิจกรรมกลางน้ำ (การเก็บเกี่ยว/แปรรูป เบื้องต้น)	กิจกรรมปลายน้ำ (การตลาด/ธุรกิจ/การ ชง)
อนุบาล 2 - 3	เรียนรู้ผ่านการเล่น รู้จักต้นกาแฟ สัมผัส เมล็ด/ใบ/ดอก ปลูก ง่ายๆ รดน้ำ	สังเกตการเก็บเกี่ยว สัมผัสเมล็ดตาก	รู้จักเมล็ดคั่ว ต้มกลั่น กาแฟ วาดภาพร้าน กาแฟ
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	การเพาะเมล็ด ปลูก รดน้ำ สังเกตการ เจริญเติบโต	เก็บเซอร์รี่สุก (ใน แปลงเล็ก) สังเกตการ ตาก แยกเปลือกง่ายๆ	รู้จักประเภทกาแฟ คั่ว เบื้องต้น (สังเกต) ชิม กาแฟ (มีผู้ดูแล) ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ง่ายๆ
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	การเพาะเมล็ด การ เตรียมดิน การปลูก การดูแลบำรุงรักษา เบื้องต้น (รดน้ำ ใส่ ปุ๋ย) การป้องกัน ศัตรูพืชเบื้องต้น ความสำคัญของป่า	การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง การตาก การจัดเก็บ/ บ่มเบื้องต้น	การคั่วเบื้องต้น การ บรรจุหีบห่อ การ คำนวณต้นทุน/กำไร เบื้องต้น ชงกาแฟ ง่ายๆ (ดริป)

มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกต้นกาแฟ การดูแลบำรุงรักษาต้น กาแฟ การบริหาร จัดการพื้นที่ปลูกกาแฟ การอนุรักษ์ป่าไม้	การเก็บเกี่ยวเมล็ด กาแฟ การตากเมล็ด กาแฟ การจัดเก็บและ บ่มเมล็ดกาแฟ	การคั่วเมล็ดกาแฟ การบริหารจัดการ สินค้า (สร้างแบรนด์ โฆษณา จัดจำหน่าย ออนไลน์/หน้าร้าน) การขนส่ง การบริหาร จัดการร้านกาแฟ (ตกแต่ง บรรยากาศ การชง/ตกแต่งถ้วย กาแฟ)
-----------------------	--	--	--

6. สารความรู้เกี่ยวกับกาแฟ

6.1 ประวัติกาแฟ (กรมวิชาการเกษตร 2553)

6.1.1 ถิ่นกำเนิดและแหล่งปลูก

1) กาแฟอาราบิกามีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 6 - 9 องศาเหนือ ในประเทศเอธิโอเปีย เจริญงอกงามอยู่ทั่วไปได้รุ่มงาไม่ใหญ่บนที่สูงของเมืองคาฟฟา พบบางส่วนในป่า แถบรอยต่อระหว่างประเทศเอธิโอเปียกับซูดาน แถบที่ราบสูงบูมา และรอยต่อระหว่างประเทศเอธิโอเปียกับคีเนีย พื้นที่เหล่านี้มีความสูงระหว่าง 1,370-1,830 เมตร สภาพอากาศค่อนข้างหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ย 5-24 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,900 มิลลิเมตร ดินเป็นดินร่วนสีแดง หน้าดินค่อนข้างลึก เชื่อว่ามีการนำกาแฟอาราบิกามาจากเอธิโอเปียไปสู่เปอร์เซียก่อนแพร่เข้าสู่เยเมนในเวลาต่อมา

2) กาแฟโรบัสตามีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมในสภาพป่าธรรมชาติที่ร้อนชื้น ระหว่างเส้นรุ้งที่ 10 องศาเหนือ ถึง เส้นรุ้งที่ 10 องศาใต้ ระดับความสูงของพื้นที่อยู่ในระดับเดียวกับระดับน้ำทะเลปกติไปจนถึงความสูง 1,050 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล พบต้นกาแฟเจริญเติบโตอยู่ทั่วไปตั้งแต่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของทวีปแอฟริกาจากประเทศเซเนกัล แซมเบีย กินีเยีย เซียร์รา เลโอน ไคเนเรีย ไอวอรีโคสต์ กาน่า ไนจีเรีย แคเมอรูน อีเควเตอร์กีนีย กาบอง ซาอีร์ (คองโก) จนกระทั่งถึงฝั่งทะเลตะวันออกของทวีปขึ้นมาทางเหนือของทะเลสาบวิกตอเรียในเขตประเทศยูกันดาและภาคใต้ของซูดาน จะเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดของกาแฟโรบัสตามีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลจากฝั่งทะเลตะวันตกถึงฝั่งทะเลตะวันออก และครอบคลุมพื้นที่ทางเหนือและใต้ของทวีปแอฟริกา แต่พบค่อนข้างหนาแน่นในแถบกลุ่มแม่น้ำคองโกและกลุ่มแม่น้ำคูอิลู (Kouilou) เมล็ดกาแฟโรบัสตาจากแถบกลุ่มแม่น้ำคองโกได้แพร่กระจายไปยังยุโรปและเอเชียในช่วงเวลาต่อมา

6.1.2 ประวัติกาแฟในประเทศไทย มีเหตุการณ์สำคัญ ดังนี้

1) พ.ศ. 2500 นายเริ่ม บุรณฤกษ์ได้รับกาแฟจาก Mr. Steve O'Rourke จาก ลิสบอน ประเทศโปรตุเกส นามาปลูกที่สถานีทดลองพืชสวนบางกอกน้อย

2) พ.ศ. 2502 องค์การสวนยางนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช นำโรบัสตา สีนาค หรือพันธุ์ข้าวเหนียวจากเดิมที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มาปลูกที่องค์การสวนยางนาบอน

3) พ.ศ.2517 นักวิจัยศูนย์วิจัยพืชสวนนำเมล็ดกาแฟอาราบิก้าจาก CRRC ประเทศโปรตุเกสมาปลูกที่สถานีทดลองพืชไร่แม่โจ้ 4 คอยข้างเคียน บ้านหนองหอย และแม่หลอด จังหวัดเชียงใหม่

6.1.3 ประวัติกาแฟในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ มีเหตุการณ์สำคัญ ดังนี้

พ.ศ. 2542 เป็นปีที่มีพระราชดำริให้จัดตั้ง ศูนย์กาแฟพัฒนา ขึ้น ณ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยมีพระราชประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอต่อการบริโภค และมีการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด รวมถึง กาแฟสายพันธุ์ โรบัสต้าและอาราบิก้า ให้กับเกษตรกรในพื้นที่

พ.ศ. 2560 จังหวัดน่านได้กำหนดให้กาแฟเป็นสินค้ายุทธศาสตร์ที่สำคัญ และมีนโยบายส่งเสริมการปลูกกาแฟคุณภาพแบบครบวงจร เพื่อทดแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

6.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

6.2.1 ลักษณะส่วนต่าง ๆ ของต้นกาแฟ ประกอบด้วย

1) ราก รากแก้ว (Tap root) ของกาแฟค่อนข้างใหญ่ ความยาวจะขึ้นอยู่กับสภาพดินที่ปลูก แต่ส่วนใหญ่จะไม่เกิน 45 เซนติเมตร รากแขนงตั้งที่เกิดจากรากแก้ว (Axial root) มีจำนวนตั้งแต่ 4 - 8 ราก หยั่งลึกลงไปดิน 2 - 3 เมตรจากรากแขนง (Lateral root) จะมีรากอาหาร (feeder roots) 80-90% ของรากอาหารจะอยู่ลึกจากระดับผิวดินไม่เกิน 20 เซนติเมตร ในกรณีที่มีการคลุมดินด้วยวัสดุอินทรีย์ จะเห็นรากอาหารสีขาวงอกออกมาจากผิวดินมากมายอยู่ในชั้นอินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายแล้ว

2) ลำต้น ลำต้นของกาแฟมีข้อและปล้อง ในขณะต้นเล็กจะเห็นใบอยู่ที่ข้อของลำต้น เมื่อต้นโตใบจะร่วงหล่นไป ที่โคนก้านใบมีตาอยู่ 2 ชนิด คือ ตาบน และตาล่าง โดยปกติตาบนจะแตกออกมาเป็นกิ่งนอนที่ 1 (primary branch) จากลำต้นซึ่งเป็นกิ่งที่ติดดอกออกผล ส่วนตาล่างจะพักตัวอยู่จนกระทั่งเมื่อเวลาอันสมควรจะแตกออกเป็นหน่อ เพื่อเจริญเติบโตเป็นกิ่งหลักที่สามารถแตกกิ่งนอนที่ 1 ได้แต่ต้องคอยปลิดทิ้ง เมื่อยังไม่ถึงเวลาที่จะปล่อยให้แตกเป็นกิ่งใหม่

3) กิ่ง เป็นส่วนแตกออกมาจากลำต้น ถ้าแตกจากตาบนของลำต้นจะเป็นกิ่งนอนที่ 1 มีการออกดอกและติดผลตามข้อบนกิ่งนอนที่ 1 โดยข้อที่ให้ผลแล้วจะไม่ให้ผลซ้ำในข้อนั้น ต้นกาแฟที่มีสภาพสมบูรณ์ดีกิ่งนอนที่ 1 จะให้ผลผลิตปีละ 6 - 10 ข้อ โดยเริ่มจากโคนกิ่งไปจนถึงปลายกิ่ง อาจใช้เวลา 2 - 3 ปี ข้อที่ให้ผลแล้วของกิ่งนอนที่ 1 อาจแตกกิ่งนอนที่ 2 (secondary branch) และให้ผลผลิตได้ 2 - 3 ปี ข้อที่ให้ผลผลิตแล้วก็อาจแตกกิ่งนอนที่ 3 (tertiary branch) ออกดอกติดผลต่อไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบการตัดแต่งกิ่งด้วย

4) ใบ เกิดที่ข้อเรียงตัวแบบตรงกันข้าม ลักษณะใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่ (ovate) หรือรูปโล่ (Rhomboidal หรือ Rhomboid) ฐานใบแหลมและสั้น ตรงกลางใบกว้าง โคนใบและปลายใบเรียวแหลม (Aristate) ขอบใบเรียบ แผ่นใบเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมันเงา ด้านใต้ใบสีเขียวอ่อน ขนาดของใบขึ้นอยู่กับพันธุ์ของกาแฟ เส้นกลางใบเห็นได้ชัดเจน และมีเส้นแขนง (Domatia) เป็นแบบขนาน (Parallel) โดยเรียงคู่ขนานกันตลอดทั้งความยาวของใบ เส้นแขนงบนใบจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพันธุ์ ซึ่งมีประมาณ 7 - 12 คู่ ขณะที่ใบแก่มีสีเขียวแก่ แต่ยอดอ่อนจะมีสีแดง หรือสีเขียว ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ใบอาจมีอายุ 40 - 500 วัน ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของต้น และแสงที่ต้นกาแฟได้รับ ส่วนใหญ่แล้วใบจะมีอายุเฉลี่ย 250 วัน

5) ดอก เกิดจากตาที่ 1 - 6 ของใบแต่ละซอกใบของกิ่งนอน (Plagiotropic or lateral branch) โดยมากมักเกิดจากตาที่ 1 - 4 ก้านดอกสั้น จา นวนดอกต่อซอกประมาณ 4 - 6 ดอก และ 1 ซอก จะมีช่อดอกประมาณ 15 - 20 ช่อ กลีบดอกจะมีสีขาวหรือครีม มีกลิ่นหอมคล้ายมะลิป่า เป็นดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบดอก 5 กลีบ และกลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีเกสร 5 อัน รังไข่มี 2 ห้อง แต่ละห้องมีไข่ 1 ใบ ปกติตาดอกกาแฟจะยังคงพักตัวอยู่เนื่องจากเป็นช่วงฤดูแล้ง แต่เมื่อได้รับน้ำ ฝนตอนต้นฤดู ดอกจะเริ่มพัฒนา ก้านดอกยืดยาว กลีบดอกขยาย และบานพร้อมกัน ดอกกาแฟใช้เวลาในการบานต่อเนื่องกัน 8 - 12 วันและดอกบานอยู่ได้ประมาณ 2 วัน จึงเหี่ยว กลีบดอกและส่วนอื่นๆจะร่วง คงเหลือแต่รังไข่กลายเป็นผล ใน 1 ผล มี 2 เมล็ด ในสภาวะที่อุณหภูมิสูงมากมักทำให้ดอกกาแฟผิดปกติ โดยพบว่าเกสรตัวผู้ไม่สมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถติดผลได้ลักษณะของดอกกาแฟดังกล่าวเรียกว่า ดอกดาว (Star flower)

6) ผล กาแฟมีผลแบบ Drupe (เนื้อผลฉ่ำ น้ำ และเปลือกหุ้มเมล็ดแข็ง) ผลกลมรี ก้านผลสั้น ผลดิบมีสีเขียว ผลสุกมีสีเหลือง ส้ม แดง หรือแดงจนเกือบดำ ซึ่งขึ้นอยู่กับพันธุ์ของกาแฟ แต่ไม่ว่าผลสุกจะมีสีอะไร เมื่อตากแห้งแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีดำผลกาแฟแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนเปลือกผล (skin) ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อผลบางๆมีสีเหลือง เรียกว่า pulp มีรสหวานเมื่อผลสุก ส่วนที่ 3 ส่วนเมือก (mucilage) อยู่ถัดจากส่วนเนื้อโดยหา หน้าที่ห่อหุ้มเปลือกของเมล็ดที่เรียกว่า กะลา (parchment) บนผิวนอกของเมล็ดที่อยู่ระหว่างกะลากับเมล็ด จะมีเยื่อบางๆ หุ้มอยู่ เรียกว่า เยื่อหุ้มเมล็ดใน (silver skin) ผลกาแฟปกติมี 2 เมล็ด หากการผสมเกสรไม่สมบูรณ์อาจมีเพียงเมล็ดเดียวเรียกผลกาแฟชนิดนี้ว่า เมล็ดถั่ว (pea bean) โดยปกติผลจะใช้เวลาเจริญเติบโตจนถึงระยะผลสุกเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่ 6 - 11 เดือนขึ้นอยู่กับพันธุ์ อุณหภูมิ และแหล่งปลูก ผลกาแฟบนต้นจะสุกไม่พร้อมกันเนื่องจากตาดอกของแต่ละซอกแทงช่อดอกไม่พร้อมกัน และในแต่ละช่อดอกก็บานไม่พร้อม

7) เมล็ด มีลักษณะด้านหนึ่งโค้งด้านหนึ่งเรียบและมีร่องตรงกลาง ด้านเรียบของทั้งสองเมล็ดจะหันหน้าเข้าหากันและประกบกัน เมล็ดรูปไข่ยาวหรือกลมรี เมื่อกะเทาะส่วนของกะลาออกจะเหลือส่วนเมล็ดที่เรียกว่า เมล็ดกาแฟ (Coffee bean) ซึ่งเมื่อยังสดอยู่มีสีขาว แต่เมื่อแห้งมีสีเขียวอมเทาจึงมักเรียกว่า เมล็ดกาแฟ (green coffee) หรือ เอนโดสเปิร์ม (endosperm) โดยมีคัพภะเล็กๆ (embryo) ติดใกล้ฐานของเมล็ด เมื่อเก็บรักษาไว้จะค่อยๆเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและสีดำ ในที่สุด เมล็ดกาแฟประกอบด้วยน้ำ 12% โปรตีน 13% ไขมัน 12% น้ำตาล 9% สารคาเฟอีน 1 - 1.5% กรดคาเฟอิก 9% สารที่ละลายน้ำ อื่นๆ 5% เซลลูโลสและสารประกอบของเซลลูโลส 35 เปอร์เซ็นต์ และเถ้า 4%

6.3 ชนิดและสายพันธุ์กาแฟที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ

กาแฟจัดเป็นไม้ยืนต้น มีลักษณะเป็นไม้พุ่มเล็กไปจนถึงไม้พุ่มใหญ่ สูงถึง 10 เมตร ลักษณะของต้น ใบ ยอด และดอกมีความหลากหลาย สีของยอดและขนาดของใบแตกต่างกันมากในแต่ละชนิด กาแฟที่มีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจและปลูกเป็นการค้าอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันมีเพียง 2 ชนิด คือ

6.3.1 อาราบิกา (C. Arabica. L) กาแฟอาราบิกามีความสำคัญเนื่องจากปริมาณผลผลิตมีมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของกาแฟที่ผลิตทั่วโลก มีโครโมโซม $2n = 44$ ดอกผสมตัวเอง (Self-pollination) ในธรรมชาติทำให้มีการผสมภายในสายพันธุ์ (inbreeding) หรือเกิดการกลายพันธุ์ (mutation) การผสมพันธุ์กาแฟอาราบิกาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา พื้นที่ปลูกกาแฟอารา

บิกาศวรรมีอุณหภูมิระหว่าง 13 - 21 องศาเซลเซียส ความสูง 700 - 1800 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1500 มิลลิเมตรต่อปี ต้นกาแฟอาราบิกา ให้ผลผลิตปานกลาง คุณภาพของเมล็ดดีที่สุด รสชาติดี กลิ่นหอม

6.3.2 โรบัสตาหรือคานีฟอรา (C. canephora Pierre ex Froehner) กาแฟโรบัสตาปลูกมากในแถบเอเชีย มีชื่อพ้องมากมาย เช่น C. robusta Linden, C. Laurentii De. Wild, C. ugandae Cramer หรือ C. kouilouensis Pierre ex De wild เป็นต้น มีโครโมโซม $2n = 22$ ดอกไม่สามารถผสมตัวเองได้ ต้องผสมข้ามต้น (Cross-pollination) โดยอาศัยลมและแมลง กาแฟโรบัสตาจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะภายนอก ดังนี้

1) C. canephora var. canephora หรือ C. canephora var. robusta มีลักษณะทรงพุ่มตั้งตรง เจริญเติบโตทางความสูงมากกว่าการแผ่ออกทางด้านข้าง กิ่งนอนแรกไม่แผ่กว้าง ใบใหญ่ ผลโตและสุกช้า มีความทนทานต่อโรคราสนิม

2) C. canephora var. nganda มีลักษณะทรงพุ่มกว้าง เป็นรูปโคน ต้นเตี้ย กิ่งนอนแรกห้อยแผ่กว้าง ใบเล็กยาว ผลเล็ก ไม่ทนทานต่อโรคราสนิม แต่ทนสภาพแห้งแล้งได้ดี

6.4 การปลูกและการดูแลต้นกาแฟ (กิจกรรมต้นน้ำ)

5.4.1 การปลูกกาแฟ ควรปลูกในช่วงฤดูฝน หลังจากการขุดหลุมและเตรียมดินในหลุมแล้ว ขุดดินตรงกลางหลุมให้มีขนาดเท่ากับถุงต้นกล้ากาแฟ ใช้มีดกรีดเอาถุงพลาสติกออกกบดินเบาๆ ให้ดินแตกก่อนที่หย่อนต้นกล้าลงในหลุมปลูก เพื่อให้รากกาแฟสามารถแทงรากออกหาอาหารได้ โดยให้ส่วนโคนของต้นกล้าอยู่ในระดับเดียวกับผิวดินของหลุมปลูกที่เตรียมไว้ กลบดินรอบโคนต้น ปักหลักไม้ให้ชิดกับลำต้นกาแฟ ทามุมกับพื้นดินประมาณ 45 องศา ผูกหลักกับต้นกาแฟเพื่อกันลมโยก คลุมโคนด้วยฟางข้าวหรือเศษหญ้าแห้ง หรือวัสดุอื่นๆ โดยคลุมให้ห่างจากรอบโคนต้น 10 เซนติเมตร และหากเป็นไปได้ให้ทำร่มบังต้นกล้ากาแฟที่ปลูกใหม่ ในกรณีที่ปลูกกาแฟกลางแจ้ง โดยใช้เศษไม้แห้งหรือตาข่ายพรางแสงในช่วงบ่ายที่มีความเข้มของแสงแดด (light intensity) มากกว่าช่วงเช้า

การปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาแก่ต้นกาแฟอาราบิกามีทั้งแบบชั่วคราวและถาวร ไม่ให้ร่มเงาชั่วคราวเป็นไม้ขนาดกลาง โตเร็ว ขยายพันธุ์ง่าย และควรเป็นพืชตระกูลถั่ว สำหรับไม้ให้ร่มเงาถาวรเป็นไม้ใหญ่ทรงพุ่มกว้าง จะให้ร่มเงาระดับสูง มีทั้งพืชตระกูลถั่ว และไม่ใช้พืชตระกูลถั่ว หรือเป็นไม้เศรษฐกิจที่สามารถใช้เป็นอาหารหรือใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ ไม่ให้ร่มเงาถาวรที่ดีต้องโปร่ง ใบจะต้องสลายได้ง่ายในดิน ทรงพุ่มแผ่กว้าง กิ่งจะต้องไม่แตกในระดับต่ำกว่า 10 เมตร (ถ้ามีต้องกำจัดทิ้ง) ต้องตัดแต่งกิ่งให้โปร่งอยู่เสมอ และอยู่ในสภาพที่จะกรองหรือลดความเข้มของแสงแดดมากกว่าที่จะให้บังแสงแดดตลอดทั้งวัน

สำหรับกาแฟโรบัสตาที่ปลูกทางภาคใต้จะอาศัยร่มเงาของไม้ผลโดยการปลูกเป็นพืชแซมในสวนทุเรียน และลองกอง หรือปลูกไม้ให้ร่มเงาอื่นๆ เช่น สะตอ แค และกระถิน ก่อนการปลูกกาแฟ 6 - 12 เดือน โดยทั่วไปจะปลูก สะตอโดยใช้ระยะปลูก 15 x 15 เมตร หรือปลูกสะตอ 1 ต้นสลับกาแฟ 4 ต้น หรือปลูก แคโดยใช้ระยะปลูก 12 x 12 เมตร หรือปลูกแค 1 ต้น สลับกาแฟ 3 ต้น หรือปลูก กระถินโดยใช้ระยะปลูก 9 x 9 เมตร หรือปลูกกระถิน 4 ต้น สลับกาแฟ 2 ต้น

6.4.2 การให้น้ำ การปลูกกาแฟส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ พื้นที่ปลูกกาแฟควรมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,200-1,500 มิลลิเมตรต่อปี เกษตรกรควรดูแลให้ดินมีความชื้นสม่ำเสมอ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงหลังปลูกใหม่ๆ ตั้งแต่ช่วงที่ต้นกาแฟยังมีขนาดเล็กจนกระทั่งให้ผลผลิต ใน 1 รอบการผลิตต้นกาแฟมีความต้องการน้ำ ดังนี้

1) ช่วงที่ดอกตูม ดอกกาแฟมีการพัฒนาจากเซลล์เล็กๆ เปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มดอก กลุ่มดอกนี้จะเจริญเติบโตเพิ่มขนาดขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งโตเต็มที่แล้วดอกจะหยุดเจริญหรือเรียกว่าอยู่ในช่วงพักตัว การพักตัวควรมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5-6 สัปดาห์ ช่วงพักตัวนี้เป็นช่วงที่กาแฟไม่ต้องการน้ำดอกจึงจะมีการพักตัวเต็มที่และหลังจากดอกพักตัวเต็มที่แล้ว เมื่อได้ฝนหรือน้ำจึงจะบานพร้อมเพรียงกัน

2) ช่วงที่ดอกพักตัวสมบูรณ์และจะออกจากการพักตัว หลังจากดอกกาแฟได้พักตัวเต็มที่โดยการผ่านช่วงแล้งยาวนานพอสมควรแล้ว เมื่อได้ฝนหรือน้ำในปริมาณที่เพียงพอ ดอกจะออกจากการพักตัวและเริ่มเจริญเติบโต มีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนเห็นเป็นดอกสีขาว ในการออกจากการพักตัวนี้ บางครั้งฝนอาจตกน้อยจนมีปริมาณไม่พอเพียงต่อการออกจากการพักตัวและการเจริญเติบโตของดอกได้ ในสถานการณ์เช่นนี้ควรให้น้ำเพิ่มเติมเพื่อให้ดอกบานได้เต็มที่อย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทำให้เก็บเกี่ยวผลกาแฟได้พร้อมกัน หลังจากดอกมีการพักตัวอย่างสมบูรณ์และพร้อมที่จะออกจากการพักตัวนั้น ต้นกาแฟต้องการน้ำเป็นปริมาณมาก หากมีฝนตกเพียงเล็กน้อยจะส่งผลให้ดอกและผลพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ดอกจะเหี่ยวและผ่อไป ทำให้ไม่มีการติดผล เกษตรกรควรให้น้ำเพื่อช่วยให้ดอกมีการพัฒนาและติดผลได้ดี

3) ช่วงที่ดอกบาน ดอกกาแฟมักจะบานภายใน 7-10 วัน หลังจากได้รับน้ำฝนในปริมาณที่เพียงพอ ช่วงนี้กาแฟไม่ต้องการน้ำฝนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะขณะที่ดอกบานเป็นช่วงที่ดอกกำลังจะได้รับการผสมละอองเกสรจากต้นอื่น หากมีฝนตกหรือมีการให้น้ำแบบพ่นฝอย น้ำจะชะละอองเกสรตัวผู้ให้หลุดออก ไม่สามารถปลิวไปผสมกับดอกอื่นๆ ได้ ทำให้จำนวนดอกกาแฟที่ได้รับการผสมลดลง ดอกกาแฟจะไม่ติดผล ผลผลิตจะต่ำ ดังนั้น จะพบว่าในปีที่มีฝนตกในช่วงวันที่ดอกชูดใหญ่บานพอดี ผลผลิตในปีนั้นจะต่ำ

4) ช่วงเริ่มติดผล หลังจากดอกได้รับการผสมเกสรแล้ว มีการติดผลเกิดขึ้น ผลมีขนาดเล็กมาก อยู่เบียดกันเป็นกลุ่ม ช่วงนี้ถ้าความชื้นในดินไม่เพียงพอ ดอกที่เริ่มติดแล้วอาจจะผ่อหรือเหลืองหลุดร่วงไปเป็นจำนวนมาก หากให้น้ำแล้วในช่วงที่ดอกบาน และดินยังชื้นอยู่ อาจจะไม่ต้องให้น้ำในช่วงนี้ แต่ถ้ายังไม่ได้ให้น้ำมาก่อนและฝนทิ้งช่วงนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำทุกๆ 3-4 สัปดาห์

5) ช่วงที่ผลกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ช่วงที่ผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว และช่วงที่ผลสะสมน้ำหนักแห้งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด ต้นกาแฟไม่ควรขาดน้ำในช่วงนี้ (อายุ 3-4 เดือนหลังดอกบาน) เพราะผลจะขยายตัวอย่างรวดเร็วจากขนาดเม็ดพริกไทยขยายขนาดโตขึ้นเรื่อยๆ เป็นเวลา 3 เดือน ผลจะสร้างเนื้อเยื่อรอบๆ เมล็ดมากกว่าเนื้อเมล็ด และสร้างช่องว่างไว้ให้เมล็ดเจริญเติบโตต่อมาในภายหลัง ถ้าช่วงนี้ต้นกาแฟขาดน้ำเนื้อเยื่อรอบๆ เมล็ดขยายตัวได้น้อยช่องว่างที่สร้างไว้ให้เมล็ดเติบโตมีขนาดเล็ก จะทำให้ได้เมล็ดขนาดเล็กด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผลผลิตต่ำ หากฝนไม่ตกในช่วงนี้ควรต้องให้น้ำแก่ต้นกาแฟ สำหรับช่วงผลสะสมน้ำหนักแห้งซึ่งเป็นช่วงระยะต่อจากช่วงผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นช่วงที่ผลสร้างเนื้อเมล็ด ในช่วงนี้ดินควรจะมีความชื้น โดยปกติฝนจะตกสม่ำเสมอหลังจากเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป จึงไม่มีปัญหาการขาดน้ำในระยะเวลาดังกล่าว แต่ถ้าช่วงนี้ฝนแล้งนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำช่วย

6.4.3 การใส่ปุ๋ย แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารน้อยกว่าปุ๋ยเคมีประมาณ 10 เท่า และธาตุอาหารพืชที่อยู่ในรูปสารประกอบอินทรีย์ พืชดูดไปใช้ไม่ได้ทันที ต้องเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของสารประกอบเคมีก่อนโดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ รากพืชจึงจะดูดไปใช้ได้ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยอินทรีย์เป็นปุ๋ยที่ช่วยบำรุงดิน ทำให้ดินเหนียวร่วนซุยขึ้น และทำให้ดินทรายดูดซับน้ำ และธาตุอาหารดีขึ้น ควรใช้ควบคู่กับปุ๋ยเคมีเพื่อให้ต้นกาแฟเจริญเติบโตดี ปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้กันทั่วไปไม่ว่าปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์หรือปุ๋ยหมัก ควรให้ประมาณ 4 10 กิโลกรัมต่อต้น ขึ้นอยู่กับสภาพดินและขนาดทรงพุ่มต้น โดยใส่ครั้งเดียว หรือแบ่งใส่ 2 ครั้ง ต่อปี

2) ปุ๋ยชีวภาพ เป็นจุลินทรีย์ที่มีชีวิต สามารถสังเคราะห์ธาตุอาหารพืชได้ เช่น เชื้อแบคทีเรียไรโซเบียมในรากพืชตระกูลถั่ว และจุลินทรีย์ที่ช่วยให้ธาตุอาหารในดินเป็นประโยชน์ต่อพืชมากขึ้น เช่น เชื้อราไมคอร์ไรซา การปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชคลุมดินหรือพืชเสริมในสวนกาแฟจะช่วยเพิ่มธาตุอาหารไนโตรเจนให้แก่ดินได้ และการใส่เชื้อไมคอร์ไรซาในดินบริเวณรากขนอ่อนกาแฟจะช่วยให้รากกาแฟดูดน้ำและอาหารได้ดีขึ้นและช่วยให้ปุ๋ยฟอสเฟตละลายเป็นประโยชน์แก่พืชมากขึ้น

3) ปุ๋ยเคมี เป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารแก่พืชในปริมาณมาก ธาตุอาหารพืชอยู่ในรูปสารประกอบทางเคมี พืชดูดไปใช้ได้ทันที ควรพิจารณาให้ตามความเหมาะสม โดยมีปัจจัยในการพิจารณา เช่น อายุของต้นกาแฟ ความเป็นกรด - ด่าง ของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และความลาดชันของพื้นที่ เป็นต้น

6.4.4 การป้องกัน กำจัด และควบคุมวัชพืช

การป้องกัน กำจัด และควบคุมวัชพืชในสวนกาแฟทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับฤดูกาล สภาพของวัชพืช สภาพ ภูมิประเทศ และอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมวัชพืช การควบคุมวัชพืชในสวนกาแฟส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับสวนกาแฟที่ปลูกใหม่มากกว่าสวนกาแฟที่มีอายุหลายปี เพราะแสงแดดจะส่องได้ทั่วถึง และวัชพืชสามารถเจริญเติบโตได้รวดเร็ว โดยเฉพาะการปลูกกาแฟในสภาพกลางแจ้ง ซึ่งมีผลต่อค่าใช้จ่ายในการควบคุมวัชพืชในสวนที่เริ่มปลูกใหม่มากกว่าสวนกาแฟที่มีอายุมาก และสวนที่ปลูกกาแฟภายใต้สภาพร่มเงา การควบคุมวัชพืชกระทำได้หลายวิธีการ เช่น การใช้แรงงาน การใช้เครื่องจักร การใช้สารกำจัดวัชพืช เป็นต้น

6.5 การเก็บเกี่ยวและกระบวนการหลังเก็บเกี่ยว (กิจกรรมกลางน้ำ)

6.5.1 การเก็บเกี่ยว

1) ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ควรเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่มีความสุกแก่เหมาะสม โดยเก็บเกี่ยวผลกาแฟที่มีสีแดง หรือสีเหลือง หรือสีส้มแดง (ขึ้นอยู่กับพันธุ์) ไม่น้อยกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ผิวทั้งผล ไม่ควรเก็บผลอ่อนที่มีสีเขียว ผลร่วงหรือผลกาแฟที่สุกเกินไป ผลกาแฟที่เก็บเกี่ยวได้ไม่ควรมีผลกาแฟที่สุกแก่ไม่เหมาะสมเกิน 5 เปอร์เซ็นต์ของผลกาแฟที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งหมด

6.5.2 กระบวนการหลังเก็บเกี่ยว กระบวนการผลิตเมล็ดกาแฟหลังเก็บเกี่ยว โดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ

1) กระบวนการแบบแห้ง (Dry process) กระบวนการนี้นิยมใช้กับกาแฟโรบัสตา และผลิตผลที่ได้จากกระบวนการ คือ เมล็ดกาแฟ

การคัดเลือกผลกาแฟสด เทผลกาแฟสดลงในภาชนะที่บรรจุน้ำสะอาด คัดผลกาแฟที่ลอยน้ำทิ้ง และ/หรือ คัดเลือกผลกาแฟที่สุกไม่เหมาะสม หรือผลกาแฟสดที่มีร่องรอยการเข้าทำลายของมอดเจาะผลกาแฟออก แล้วจึงดำเนินการไปสู่กระบวนการตาก โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) นาผลกาแฟสดที่ผ่านการคัดเลือกไปตากบนลานตาก เช่น ลานซีเมนต์ หรือแคร่ไม้ไผ่ ที่สะอาด และควรมีวัสดุปูรอง เช่น ตาข่ายไนล่อน เพื่อสะดวกในการเก็บถ้ามีฝนตก

1.2) สถานที่ตากผลกาแฟ ต้องสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงแดดตลอดทั้งวัน ห่างไกลจากแหล่งปนเปื้อน และควรมีระบบการป้องกันและเฝ้าระวังการระบาดของมอดเจาะผลกาแฟและศัตรูพืชอื่นๆโดยการติดกับดักกาวเหนียวรอบๆ ลานตาก นอกจากนี้ควรป้องกันไม่ให้สัตว์เข้ามาในลานตาก

1.3) ควรเกลี่ยผลกาแฟให้มีความหนาไม่เกิน 5 เซนติเมตร หรือมีปริมาณผลกาแฟไม่เกิน 30 กิโลกรัมต่อตารางเมตร และพลิกกลับผลกาแฟอย่างสม่ำเสมอวันละ 4 ครั้ง แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ให้ลดความหนาของการตากผลกาแฟ เพื่อป้องกันไม่ให้ผลกาแฟที่อยู่ด้านล่างเกิดเชื้อรา

1.4) ช่วงแรกที่ตากผลกาแฟยังคงมีความชื้นสูงอยู่ ควรนาผลกาแฟเข้าที่ร่มในตอนเย็น แต่ไม่ต้องคลุมด้วยผ้าพลาสติกเพื่อป้องกันการควบแน่นของหยดน้ำ ซึ่งจะทำให้ผลกาแฟเปียก หลังจากตากโดยได้รับแสงแดดเต็มที่ 5 - 7 วัน ระวังอย่าให้ผลกาแฟเปียกฝนหรือน้ำค้าง ต้องเก็บผลกาแฟเข้าที่ร่มและ/หรือคลุมด้วยผ้าพลาสติกในเวลากลางคืนหรือเมื่อฝนตก

1.5) ผลกาแฟจะแห้งเหมาะสมเมื่อได้รับแสงแดดเต็มที่ประมาณ 15 วัน ไม่ควรตากผลกาแฟจนแห้งเกินไป เมล็ดกาแฟไม่ควรมีความชื้นต่ำกว่า 9 เปอร์เซ็นต์ เมล็ดกาแฟควรมีความชื้นตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 5700 เรื่อง เมล็ดกาแฟโรบัสตา หรือ มกษ. 5701 เรื่อง เมล็ดกาแฟอาราบิก้า

1.6) วัดความชื้นของเมล็ดกาแฟโดยสุ่มตัวอย่างผลกาแฟแห้งของแต่ละรุ่น นามาสีเปลือกออกและวัดด้วยเครื่องวัดความชื้น หรือตรวจสอบเบื้องต้นโดยกาผลกาแฟแห้งแล้วเขย่า จะเกิดเสียงจากการกระทบของเมล็ดและเปลือกกาแฟ

2) กระบวนการแบบเปียก (wet process) กระบวนการนี้นิยมใช้กับอาราบิก้า และผลิตผลที่ได้จากกระบวนการ คือ กาแฟกะลา หรือเมล็ดกาแฟ

การคัดเลือกผลกาแฟ เทผลกาแฟสดลงในภาชนะที่บรรจุน้ำสะอาด คัดผลกาแฟที่ลอยน้ำหรือ คัดเลือกผลกาแฟที่สุกแก่ไม่เหมาะสม หรือผลกาแฟที่มีร่องรอยการเข้าทำลายของมอดเจาะผลเมล็ดกาแฟออกด้วยตาเปล่า

การสีสด ดำเนินการนาผลกาแฟสดที่ผ่านการคัดเลือกมาสีแยกเปลือกด้วยเครื่องสีผลสดโดยใช้น้ำเป็นตัวช่วยในการสีภายใน 24 ชั่วโมง ไม่ควรเก็บผลกาแฟไว้ก่อนสีเกิน 24 ชั่วโมง เนื่องจากจะเกิดการหมักซึ่งส่งผลให้เมล็ดกาแฟเสื่อมคุณภาพ นอกจากนี้ควรสุ่มตรวจประสิทธิภาพของเครื่องสีผลสดอย่างสม่ำเสมอด้วย แล้วนากาแฟกะลาที่ได้ไปกำจัดเมือกที่ติดอยู่ออกไปโดยหมักธรรมชาติในน้ำสะอาดเป็นเวลา 24 - 48 ชั่วโมง ในบ่อซีเมนต์ที่มีรูระบายน้ำด้านล่าง โดยให้ระดับน้ำสูงกว่ากาแฟกะลา หากหมักเกิน 24 ชั่วโมงควรเปลี่ยนน้ำเมื่อครบ 24 ชั่วโมง จากนั้นปล่อยน้ำ

ทิ้งแล้วนํากาแฟกลามาล้างน้ำให้สะอาด และขัดอีกครั้งในตะกร้าตาถี่ที่มีปากตะกร้ากว้างและก้นไม่ลึกมาก เมื่อขัดแล้วกาแฟกลาจะไม่ลื่น จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งก่อนนำไปตาก

การตาก ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1) นํากาแฟกลาที่ผ่านการสีกสไปตากบนลานซีเมนต์ หรือแคร่ไม้ไผ่ที่สะอาดและควรมีวัสดุปูรอง เช่น ตาข่ายไนล่อน เพื่อสะดวกในการเก็บถ้ามีฝนตก

2.2) สถานที่ตากกาแฟกลาต้องสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี ได้รับแสงแดดตลอดทั้งวัน ห่างไกลจากแหล่งปนเปื้อน และควรมีระบบการป้องกันและแผ้วถางวัชพืชของมอดเจาะผลกาแฟ และศัตรูพืชอื่นๆ เช่น การติดกับดักกาวเหนียวรอบๆ ลานตาก นอกจากนี้ควรป้องกันไม่ให้สัตว์เข้ามาในลานตาก

2.3) ควรเกลี่ยกาแฟกลาให้มีความหนาไม่เกิน 5 เซนติเมตร หรือมีปริมาณผลกาแฟไม่เกิน 30 กิโลกรัมต่อตารางเมตร และพลิกกลับกาแฟกลาอย่างสม่ำเสมอวันละ 4 ครั้ง แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ให้ลดความหนาของการตากกาแฟกลา เพื่อป้องกันไม่ให้กาแฟกลาที่อยู่ด้านล่างเกิดเชื้อรา

2.4) ช่วงแรกที่ตากกาแฟกลายังคงมีความชื้นสูงอยู่ ควรรนํากาแฟกลาเข้าที่ร่มในตอนเย็น แต่ไม่ต้องคลุมด้วยผ้าพลาสติกเพื่อป้องกันการควบแน่นของหยดน้ำ ซึ่งจะทำให้กาแฟกลาเปียก หลังจากตากโดยได้รับแสงแดดเต็มที่ 5 - 7 วัน ระวังอย่าให้กาแฟกลาเปียกฝนหรือน้ำค้าง ต้องเก็บกาแฟกลาเข้าที่ร่มและ/หรือคลุมด้วยผ้าพลาสติกในเวลากลางคืนหรือเมื่อฝนตก

2.5) กาแฟกลาจะแห้งเหมาะสมเมื่อได้รับแสงแดดเต็มที่ประมาณ 15 วัน ไม่ควรตากกาแฟกลาจนแห้งเกินไป กาแฟกลาไม่ควรมีความชื้นต่ำกว่า 9 เปอร์เซ็นต์ กาแฟกลาควรมีความชื้นตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 5700 เรื่อง เมล็ดกาแฟโรบัสตา หรือ มกษ. 5701 เรื่อง เมล็ดกาแฟอาราบิกา

2.6) วัดความชื้นของกาแฟกลา โดยสุ่มตัวอย่างในตำแหน่งต่างๆ ของกาแฟกลาในลานตากแต่ละรุ่น มาสีกะลาออกและวัดด้วยเครื่องวัดความชื้น หรือ ตรวจสอบเบื้องต้นโดยวิธีชั่งน้ำหนักกาแฟกลาที่อยู่ระหว่างการตาก

6.6 การแปรรูปและการนํากาแฟไปใช้ประโยชน์และในทางธุรกิจ (กิจกรรมปลายน้ำ)

เมล็ดกาแฟที่ได้จากกาแฟอาราบิกา และโรบัสตาสามารถนำไปแปรรูปใช้ประโยชน์เป็นกาแฟคั่วเพื่อทำเป็นเครื่องดื่ม กาแฟสำเร็จรูป กาแฟกระป๋องพร้อมดื่ม ส่วนผสมของอาหารหวาน เช่น ไอศกรีม ขนมเค้กหรืออื่นๆ และนํามาเอามาเมล็ดกาแฟไปสกัดสารคาเฟอีน เป็นต้น

การนํากาแฟไปใช้ประโยชน์ แบ่งออกได้ดังนี้

6.6.1 การคั่วกาแฟ (Roasted coffee) คือ การนํามาเมล็ดกาแฟมาคั่วด้วยอุปกรณ์ตามประเภทของการคั่ว สามารถแยกเป็น การคั่วไฟแก่ คั่วไฟปานกลาง หรือคั่วไฟอ่อน และยังสามารถปรุงแต่งความน่าดื่ม่นาบริโภคตามสูตรผสมของผู้คั่วด้วย เช่น เอสเปรสโซ บลูเมาเทน บราซิลซานโตส หรือ จาวา เป็นต้น หรืออาจจะมีการคั่วผสมและปรุงแต่ง เช่น รสอเมริกัน รสฝรั่งเศส หรือรสเยอรมัน เป็นต้น ซึ่งการชงดื่มจะแตกต่างกันออกไป เช่น เอสเปรสโซ จะชงด้วยเครื่องอัดไอน้ำ บลูเมาเทนจะชงด้วยเครื่องชงแบบไซฟอน หรือแบบกาลักน้ำ แต่โดยทั่วไปจะชงกาแฟคั่วด้วยเครื่องชงแบบหยด โดยมีรูปแบบการคั่วอยู่ 3 ระดับ คือ

1) การคั่วแบบสีน้ำตาลอ่อน (Light roast) เรียกกาแฟที่คั่วลักษณะนี้ว่าแบบอังกฤษ (New England) หรือ “ซินนามอน” (cinnamon) เพราะมีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายกับสีของเปลือกต้นอบเชย ไม่มีน้ำมันเยิ้มออกมาจากเมล็ดกาแฟคั่ว เก็บไว้ได้นาน และส่วนใหญ่การชงกาแฟประเภทนี้มักจะผสมนมหรือครีม เพื่อให้กาแฟมีรสนุ่มนวลกลมกล่อม เหมาะสำหรับดื่มช่วงเวลาเช้า

2) การคั่วแบบสีน้ำตาลปานกลาง (Medium roast) เรียกกาแฟที่คั่วลักษณะนี้ว่าแบบอเมริกัน (American Coffee Roast) หรือแบบธรรมดา (regular) เป็นการคั่วให้เมล็ดกาแฟมีสีน้ำตาลเข้มขึ้น โดยจะมีน้ำมันเยิ้มเกาะติดที่ผิวเมล็ดกาแฟเล็กน้อยซึ่งเป็นที่นิยมโดยทั่วไป หากคั่วให้สีน้ำตาลเข้มขึ้นไปอีกจะเรียกว่ากาแฟแบบเวียนนา (Viennese) การคั่วแบบนี้จะได้รสชาติกาแฟและกลิ่นใหม่เล็กน้อย

3) กาแฟคั่วแบบเข้ม (Dark roast) เป็นการคั่วที่ใช้อุณหภูมิสูงขึ้นหรือใช้เวลาในการคั่วนานขึ้น เมล็ดกาแฟคั่วที่ได้จะมีสีน้ำตาลเข้มถึงน้ำตาลดำ น้ำมันจะเยิ้มที่ผิวเมล็ดมากขึ้น น้ำหนักจะลดลงเนื่องจากความชื้นและน้ำมันหอมระเหยถูกขับออกมา เรียกว่า แบบคอนทิเนนทัล (Continental) หรือแบบฝรั่งเศส (French) หากคั่วนานขึ้นสีเข้มมากขึ้นจนเป็นสีดำ และมีน้ำมันเยิ้มออกมามาก เรียกว่าแบบอิตาลี หรือแบบเอสเปรซโซ

6.6.2 การบดเมล็ดกาแฟที่คั่วแล้ว เป็นขั้นตอนสำคัญ ทำให้สารประกอบที่ละลายที่ได้ภายในกาแฟที่คั่วแล้วถูกสกัดออกมาได้ง่ายด้วยน้ำร้อนที่รินผ่านไปบนผงกาแฟ การบดเมล็ดกาแฟให้ละเอียดมากหรือน้อยขึ้นกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการชงกาแฟ เช่น ถ้าชงกาแฟโดยใช้กระดาดกรอง ควรใช้กาแฟบดละเอียดปานกลาง แต่ถ้าชงแบบเอสเปรซโซควรบดให้ละเอียดมาก การคั่วกาแฟสดให้อร่อยควรใช้กาแฟผงจากกาแฟเมล็ดที่คั่วเสร็จใหม่ๆ ในการชงแต่ละครั้ง แต่หากจำเป็นต้องเก็บกาแฟไว้นานกว่าหนึ่งอาทิตย์ควรเก็บไว้ในสภาพของเมล็ด เมล็ดกาแฟคั่วที่บดแล้วคุณภาพจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าเมล็ดกาแฟที่ยังไม่ได้บด

คุณลักษณะหลักของรสกาแฟที่คั่วแล้ว คือ

- 1) Body ความรู้สึกของลักษณะกาแฟที่อยู่ในปาก
- 2) Acidity ความเปรี้ยว/ความเป็นกรด ที่พอเหมาะและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า

6.6.3 การชิมกาแฟ (Coffee Tasting or Cupping or Cup Quality Test)

หมายถึงการใช้ประสาทสัมผัสในการประเมินคุณภาพของเมล็ดกาแฟ ตั้งแต่ เมล็ดกาแฟดิบ กาแฟคั่ว กาแฟบด และชง ซึ่งไม่ได้หมายถึงแต่รสชาติ แต่หมายรวมถึง กลิ่น ความรู้สึกที่ผู้ชิม (Tester) มีต่อกาแฟในแต่ละตัวอย่างที่นำมาทดสอบคุณภาพ โดยหลักในการชิม (Maintenance of Coffee Testing) มี 6 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่

1) ทดสอบ Dry Aroma โดยนำเมล็ดกาแฟคั่วมาบดแล้วดมกลิ่น กลิ่นช่วงแรกเป็นกลิ่นหอมที่ถูกกักเก็บไว้ในตัวเมล็ดกาแฟคั่วและน้ำมันหอมระเหยที่สามารถระเหยได้ในระดับอุณหภูมิห้อง

2) เติมน้ำร้อนในแก้ว ทิ้งไว้สักครู่ แล้วค่อยๆดมกลิ่นกาแฟ เนื่องจากน้ำมันหอมระเหยในชุดที่ 2 สามารถระเหยในอุณหภูมิที่สูงขึ้น

3) ตรวจสอบรสชาติ โดยการ Slurp Spray ให้ทั่วปากและอมไว้ 2-3 วินาที เพื่อรับรสชาติ

4) ตรวจสอบรสชาติ โดยการ Slurp Spray ให้ทั่วปากและอมไว้ 2 3 วินาที เพื่อรับรสชาติ

5) เป็นจังหวะเดียวกับขั้นตอนที่ 3 และ 4 เป็นความรู้สึกที่อยู่ในปากและลาคอ เช่น ความเข้มข้น

6) หลังขั้นตอนที่ 5 จะกลืนหรือบ้วนทิ้งก็ได้ จะจับความรู้สึกที่หลงเหลืออยู่ เพื่อจับกลิ่นรสที่อยู่ในลาคอ อาจเริ่มดำเนินการซ้ำจากขั้นตอนที่ 3 6 ใหม่หลังจากอุณหภูมิของน้ำกาแฟลดลง

6.6.4 การสร้างสูตร เป็นการนำผลกาแฟที่ผ่านการทดสอบและประเมินโดยกลุ่มคณะผู้ชิม มาทำการสรุปและจัดกลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่ม 1 กลุ่มที่สามารถแสดงลักษณะโดดเด่นในตัวของเมล็ดกาแฟที่คั่วในแต่ละลักษณะ หรือเรียกว่าเป็นกาแฟที่มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่จำเป็นต้องอาศัยการคั่วแบบอื่น หรือเมล็ดกาแฟจากแหล่งอื่นมาผสม เช่น มีทั้งรสชาติที่เข้มข้น มีกลิ่นหอมเหมือนดอกไม้ป่า มีความเป็นกรดเปรี้ยวเล็กน้อยเหมือนส้ม ชุ่มคอ เป็นต้น

2) กลุ่ม 2 กลุ่มที่เอกลักษณ์เฉพาะตัว ขึ้นอยู่กับลักษณะของการคั่ว เช่น กาแฟจากอินทนนท์ เมื่อคั่วอ่อนแล้ว รสชาติออกเปรี้ยวเหมือนส้ม ความหอมจะมีความโดดเด่น แต่ขาดความเข้มข้น เป็นต้น

3) กลุ่ม 3 กลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะน้อยหรือมีลักษณะเพียงอย่างเดียว และต้องอาศัยการคั่วแบบเดียว เช่น กาแฟจากขุนวาง มีความเข้มข้นมากหากคั่วแบบคั่วกลาง (Medium dark Brown) จึงเหมาะที่จะนำไปผสมกับกาแฟจากแหล่งอื่นหรือกาแฟคั่วแบบอื่น เป็นต้น

6.6.5 การชงกาแฟคั่ว-บด การชงกาแฟเพื่อการดื่มให้ได้รสชาติกาแฟที่เข้มข้นและหอมกรุ่น มีหลายวิธี ขึ้นกับอุปกรณ์หรือเครื่องชง และวิธีการที่แตกต่างกัน วิธีการที่นิยมได้แก่

1) กาแฟชง (Chinese style) กาแฟที่คนไทยดื่มกันมานานเรียกกันว่า โอเลี้ยง (กาแฟเย็น) โอยวะ (กาแฟร้อนไม่ใส่นม) หรือ โอเลี้ยงยกล้อ (กาแฟเย็นใส่นม) วิธีการชงโดยการต้มน้ำร้อนเทลงไปในผงกาแฟที่ใส่อยู่ในถุงผ้ากรอง น้ำกาแฟจะซึมผ่านผ้ากรองสู่ภาชนะรองรับด้านล่าง แล้วจึงรินน้ำกาแฟจากภาชนะนั้นลงสู่ถ้วยกาแฟที่ใส่น้ำตาล หรือนมข้น คนให้เข้ากันจะได้กาแฟรสเข้มข้น หวานมันตามความชอบของแต่ละบุคคล

2) การชงโดยน้ำเย็น วิธีนี้เหมาะกับการดื่มกาแฟเย็น เริ่มจากผสมผงกาแฟ (กาแฟบดค่อนข้างหยาบ) กับน้ำเย็นในภาชนะใดๆก็ได้ (ผงกาแฟ 500 กรัมผสมน้ำเย็น 1 ลิตร) คนให้เข้ากัน แล้วปล่อยให้ทิ้งไว้ ณ อุณหภูมิห้อง 10-12 ชั่วโมง หลังจากนั้นรินส่วนของน้ำกาแฟไว้ในภาชนะอีกใบหนึ่ง นำไปแช่เย็นไว้ เวลาดื่มก็รินกาแฟลงในถ้วยประมาณ ¼ ถ้วย แล้วเติมน้ำร้อนลงไปให้เต็ม และดื่มได้ทันที หรือนำไปผสมน้ำเชื่อมส่วนหนึ่งแล้วเติมน้ำแข็งลงไปก็จะได้กาแฟเย็นรสชาติหอมหวาน วิธีชงแบบนี้เชื่อว่ามีผลดีกับกระเพาะอาหารเพราะน้ำมันธรรมชาติของกาแฟถูกสกัดออกมาน้อย น้ำกาแฟที่ได้จะมีความเป็นกรดน้อยด้วย หัวเชื้อกาแฟสามารถเก็บไว้ในตู้เย็นได้หลายสัปดาห์

3) การชงโดยกระดาศกรอง เป็นที่นิยมในปัจจุบันเนื่องจากสะดวกในการชงกาแฟคว-บด เพื่อดื่มในระดับครัวเรือน โดยใช้น้ำที่ต้มจนเกือบเดือดลงบนผงกาแฟ (กาแฟบดผงละเอียดปานกลาง) ที่อยู่บนกระดาศกรอง รอให้น้ำกาแฟหยดผ่านกระดาศกรองมารวมกันอยู่ในโถแก้วที่รองรับด้านล่าง แล้วจึงรินน้ำกาแฟลงในถ้วยกาแฟสำหรับดื่ม

4) การชงแบบเอสเปรสโซ เป็นวิธีการชงกาแฟที่ใช้อุปกรณ์หรือหม้อต้มที่ทำให้ไอน้ำมีความกดดันสูงผ่านกาแฟบดผงละเอียดไปอย่างรวดเร็ว อุปกรณ์หรือหม้อต้มกาแฟประเภทนี้จะแบ่งเป็นสองส่วน เวลาต้มกาแฟจะใส่น้ำลงในส่วนล่างของหม้อต้มให้มีระดับพอดีกับระดับวาล์ว ใส่น้ำกาแฟลงในกรวยที่มีรูเล็กๆ เหมือนตะแกรง ปิดฝาหม้อให้แน่น วางหม้อต้มบนเตาความร้อน เมื่อน้ำเดือดจะเกิดความดันไอน้ำผ่านผงกาแฟที่อยู่บนตะแกรง แล้วน้ำกาแฟจะถูกดันผ่านท่อเล็กๆ ขึ้นมารวมอยู่ในส่วนบนของหม้อต้ม จากนั้นจึงรินกาแฟลงในถ้วยกาแฟสำหรับดื่ม

5) การชงโดยเหยือกแก้วที่มีตะแกรงกรองกาก เป็นการชงที่สะดวกอีกวิธีหนึ่ง โดยใส่น้ำกาแฟลงในเหยือกแก้ว เติมน้ำร้อน (น้ำที่ต้มจนเกือบเดือด) ลงบนผงกาแฟ (กาแฟบดผงละเอียดปานกลาง) คนให้เข้ากัน ทิ้งไว้สักครู่ (ประมาณ 3-5 นาที) กดแผ่นตัวกรองซึ่งเป็นตะแกรงละเอียดลงไปเพื่อกรองให้ผงกาแฟอยู่ด้านล่างของเหยือก จะได้น้ำกาแฟอยู่ด้านบน จากนั้นจึงรินกาแฟด้วย เสิร์ฟ การชงวิธีนี้จะมีน้ำมันและสารแขวนลอยอยู่ในน้ำกาแฟมากกว่าการชงโดยวิธีใช้กระดาศกรอง นักดื่มกาแฟจำนวนมากจะชอบดื่มกาแฟแบบนี้เพราะมีทั้งความมันและเข้มข้นได้รสชาติ

6) การชงในเหยือก เป็นวิธีการชงในเหยือกที่ง่ายและสะดวก มักใช้ในการชงกาแฟที่มีคุณภาพดี โดยใส่น้ำกาแฟ (กาแฟบดหยาบ) ลงในเหยือกดินเผาที่อุ่น แล้วเติมน้ำร้อน (น้ำที่ต้มจนเกือบเดือด) ลงบนผงกาแฟปล่อยทิ้งไว้สักครู่ จึงรินน้ำกาแฟลงในถ้วยกาแฟ เหยือกที่ใช้ในการชงกาแฟแบบนี้มักมีตัวกรองตะกอนเพื่อป้องกันมิให้กากกาแฟตกลงในถ้วยกาแฟ

6.6.6 สิ่งที่สำคัญจะทำให้ได้กาแฟถ้วยอร่อย

1) อุปกรณ์หรือภาชนะที่ใช้ในการต้ม/ชงกาแฟต้องสะอาด เนื่องจากเวลาชงน้ำมันในผงกาแฟ จะถูกสกัดออกมา และมักติดอยู่ในภาชนะ หากล้างไม่สะอาดจะมีผลให้การต้ม หรือชงครั้งต่อไปมีกลิ่น หรือรสชาติกาแฟเปลี่ยนไป

2) ควรใช้กาแฟที่มีคุณภาพดีในการชง รสชาติที่ดีของกาแฟจะได้จากกาแฟที่มีคุณภาพดีเท่านั้น

3) ถ้าต้องเก็บกาแฟคว-ไว้เป็นระยะเวลานานควรเก็บในลักษณะเมล็ด แล้วนำมาบดเมื่อต้องการใช้

4) ควรจะพิจารณาถึงความละเอียดของผงกาแฟที่ใช้กับอุปกรณ์การต้มหรือชงแต่ละประเภด้วย เพราะอุปกรณ์แต่ละชนิดเหมาะสมกับความละเอียดของผงกาแฟที่ต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อรสชาติของกาแฟ

5) น้ำที่ใช้ต้มหรือชงกาแฟต้องสะอาด และไม่มีกลิ่น

6) อุณหภูมิของน้ำที่ชงควรอยู่ระหว่าง 200+5 ฟาเรนไฮต์ หรือ 93+3 องศาเซลเซียส เพราะน้ำร้อนสามารถละลายสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับรสชาติกาแฟออกมาได้

7) ควรทำให้ถ้วยเสิร์ฟอุ่นก่อนที่จะรินกาแฟลงไป กาแฟจะมีกลิ่นหอมคงตัวมากกว่าการรินลงในถ้วยเสิร์ฟที่เย็น

8) ต้มหรือชงกาแฟในปริมาณที่ต้องการดื่มแต่ละครั้ง ไม่ควรทิ้งไว้นานกว่า 30 นาที เพราะจะทำให้กาแฟมีรสชาติขมมากขึ้น

6.6.7 ตัวอย่างสูตรกาแฟที่นิยมการทำเครื่องดื่ม

1) กาแฟคาปูชิโน

1.1) ใส่กาแฟเอสเปรสโซ 1 ชอต (shot) ลงในแก้วกาแฟ

1.2) เติมน้ำนมที่สตีมแล้วเติมลงไปในแก้วกาแฟ จนปริมาณน้ำกาแฟถึง

½ แก้ว

1.3) ปาดโฟมนมลงไปจนพูนแก้ว

1.4) โรยด้วยผงช็อกโกแลต หรือผงซินนามอน

2) กาแฟเวียนนา

2.1) นำกาแฟร้อนจากเครื่อง ปริมาณน้ำกาแฟประมาณ 5 ออนซ์ ลงใน

แก้วกาแฟ

2.2) ใส่วิปครีมลงไปจนพูนแก้ว

2.3) โรยด้วยผงช็อกโกแลตหรือผงซินนามอน

3) กาแฟลาเต้

3.1) นำกาแฟร้อนจากเครื่อง ปริมาณน้ำกาแฟประมาณ 5 ออนซ์ ลงใน

แก้วกาแฟ

3.2) ใส่วิปครีมลงไปจนพูนแก้ว

3.3) โรยด้วยผงช็อกโกแลตหรือผงซินนามอน

4) กาแฟลาเต้

4.1) ใส่กาแฟเอสเปรสโซ 1 ชอต (shot) ลงในแก้วกาแฟ

4.1) เติมน้ำนมที่สตีมแล้วเติมลงไปในแก้วกาแฟจนปริมาณน้ำกาแฟ

เกือบเต็มแก้ว (ห่างจากปากแก้ว 1 นิ้ว)

4.1) ปาดโฟมนมลงไปจนพูนแก้ว

4.1) โรยด้วยผงช็อกโกแลต

5) กาแฟมอคคา

5.1) ใส่กาแฟเอสเปรสโซ 1 ถ้วย

5.2) ใส่ช็อกโกแลตไซรัป 2 ช้อนชา แล้วคนให้เข้ากัน

5.3) เติมน้ำนมที่สตีมแล้ว ปาดโฟมนมจนเกือบเต็มแก้ว

5.4) ใส่วิปครีม และโรยด้วยผงช็อกโกแลต

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

นินทรมณี ธรินทราวัฒน์. (2565). การประเมินโครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการ 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของ โครงการ 3) เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ 4) เพื่อประเมิน

ผลกระทบของโครงการ 5) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการ 6) เพื่อประเมินความยั่งยืนของโครงการ และ 7) เพื่อประเมินการถ่ายทอดส่งต่อของโครงการรูปแบบการประเมินโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ของ Daniel Stufflebeam ประเมิน 7 ด้าน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดำเนินโครงการ ปีการศึกษา 2563-2564 จำนวน 186 คน ระยะเวลาการประเมินโครงการ ปีงบประมาณ 2564 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ 2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ และ 3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบท ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านผลกระทบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ด้านประสิทธิผลของโครงการ พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความยั่งยืนของโครงการ และด้านการถ่ายทอดส่งต่อของโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

พชร สุจริตฉันท. (2565). ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลและศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนองนา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 236 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารและผู้ประสานงานตำบล จำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ส่วนการศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการ ใช้การสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการประเมินพบว่า

1) ผลการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model

1.1) ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอดและพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการช่วยให้ประชาชนสามารถเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดลได้ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถวัดระดับความสำเร็จได้ ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการช่วยให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร บัณฑิตจบใหม่ และกลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้

และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถวัดระดับความสำเร็จได้

1.2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบ เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จำนวนนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานเพื่อสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล (CLM) และพัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการ พัฒนาคุณภาพชีวิต (HLM) มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอและมีคุณภาพ ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการให้ คำแนะนำ ชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการ พัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล ” ได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล และพัฒนา พื้นที่ครัวเรือน เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีเครื่องมือที่เพียงพอต่อการดำเนินการ

1.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่ม นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินงานเพื่อสร้างโคกและนำดินที่ได้จากการขุด หนองนำมาถมเป็นโคกเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งปลูกต้นไม้ตามแนวทางศาสตร์ พระราชา คือ “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินงานเพื่อสำรวจผู้สนใจเข้าร่วมโครงการและการกำหนดให้มีหนังสือยินยอมการใช้ที่ดินเพื่อใช้ ประโยชน์ในการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของการดำเนินงานยกหัวคันนาให้กว้างและสูงอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อเพิ่ม พื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนาและขุดร่องไถหัวคันนาเพื่อเป็นที่อยู่ของปลา ปู และปั้นหัวคันนาให้มีความกว้าง มากพอที่จะปลูกต้นไม้ พืชผัก เพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคันนา ส่วนกลุ่มประชาชน ผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินงานเพื่อยกหัวคันนาให้กว้างและสูงอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อ เพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนาและขุดร่องไถหัวคันนาเป็นที่อยู่ของปลา ปู และการปั้นหัวคันนาให้มีความ กว้างมากพอที่จะปลูกต้นไม้ พืชผักเพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคันนามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินงานเพื่อขุดหนองให้เป็นรูปร่างคดโค้งอิสระเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ ยามหน้าแล้งและรองรับน้ำท่วม มีความเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมมาตรฐานผลผลิต การแปรรูป และการตลาดมาตรฐานอินทรีย์วิถีไทย

1.4) ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่ม นักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้สามารถเป็นแกนนำขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการช่วยแก้ไข ปัญหาพื้นฐานด้านการจัดการ

ที่ดินและน้ำ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภายใน 3 ปี พื้นที่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถลดปัญหาจากภัยแล้งได้ ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้เกิดพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนมีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับตำบล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำฝนในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ

1.5) ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและได้ แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความสามัคคี ช่วยเหลือ เอื้ออาทร ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้มีรายได้ มีอาชีพที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมโครงการทำให้สามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการ ประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียง สามารถหลุดพ้นจากความยากจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ท่านมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ

1.6) ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่ม นักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ใน ชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้การบริโภค และการใช้จ่ายในชุมชนดีขึ้น ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เห็นว่าการดำเนินโครงการทำให้ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนกระบวนการผลิตเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินของโครงการเป็นไปตามแผนปฏิบัติการและเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.7 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่ม นักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการ ทำให้เกิดการขยายผลความสำเร็จเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำความรู้ที่ได้จากโครงการ ไปใช้ ปรับปรุงพื้นที่ของเกษตรกร

เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์และทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถนำความรู้ ที่ได้รับมาพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารและรับมือจากภาวะวิกฤต เศรษฐกิจหรือภัยแล้งได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงพื้นที่ของตนเองเพื่อการใช้ประโยชน์และทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับตำบลอำเภอ และจังหวัด

1.8 ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้(Transportability Evaluation) ความคิดเห็น ของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ผ่านทางสื่อออนไลน์ ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากโครงการไป พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมาชิก/ เครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นและชุมชนใกล้เคียงได้ อย่างถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จาก โครงการ โคก หนอง นา โมเดล พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ การนำเสนอโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในเวทีนำเสนอ ผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคี เครือข่ายต่าง ๆ

2) ผลการศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย จากการสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและพัฒนากกร ผู้ประสานงานตำบล กลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลุ่มตัวแทนประชาชน ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้เสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ พบว่า แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ภายใต้กรอบกิจกรรมของโครงการ ได้แก่ กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการ พัฒนาเกษตรกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล กิจกรรมการสร้างพื้นที่เรียนรู้ ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล (CLM) และระดับครัวเรือน (HLM) กิจกรรมการสร้าง งานสร้างรายได้รายเดือนให้กลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือนและเอกชนผ่าน กิจกรรมการพัฒนาและสนับสนุนพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับครัวเรือน และ กิจกรรมการบูรณาการร่วมพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1) การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับตำบล/หมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของ คู่ความร่วมมือและภาคีเครือข่าย วิธีดำเนินงาน (1) จัดทำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลัก ทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในหมู่บ้านของตนเอง และขับเคลื่อนนักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จัดกิจกรรม อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง (2) ประชุมชี้แจงและถ่ายทอดความรู้ให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เกี่ยวกับหลักการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อขับเคลื่อนภารกิจในระดับหมู่บ้าน” โดยพัฒนาการผู้ประสานงานตำบล (3) ส่งเสริมสนับสนุนให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนำความรู้ที่ได้รับ ไปขับเคลื่อนภารกิจในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง)

2.2) การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับอำเภอ โดยการมีส่วนร่วมของคู่ความร่วมมือและ ภาคีเครือข่าย วิธีดำเนินงาน (1) มอบหมายภารกิจให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ภายใต้แนวทาง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัด (2) ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมตามโครงการที่สามารถตอบสนองปัญหาและความ ต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง (3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านรูปแบบเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยเน้นการสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และไปปรับใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในพื้นที่โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ การปฏิบัติ (4) ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” แบบบูรณาการกับโครงการของหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ (5) ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายของแต่ละตำบลให้รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (6) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ ดำเนินงานโครงการ (7) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ตลอดจน วิชาหลักเพื่อสังคมและแกนนำชุมชนที่เป็นต้นแบบ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงถ่ายทอดประสบการณ์และความ เชี่ยวชาญให้กับชุมชน (8) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สำหรับฝึกปฏิบัติร่วมกันในแปลงของครัวเรือน เพื่อการ เรียนรู้กิจกรรมโครงการ (9) จัดตั้งคณะทำงานระดับอำเภอเพื่อออกติดตามการดำเนินกิจกรรมของนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามบทบาท หน้าที่ แนวทางการขับเคลื่อน รวมทั้งภารกิจที่ได้รับมอบหมาย แล้วรายงานผลการดำเนินงานตามแบบและระยะเวลาที่กำหนด

2.3) การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของคู่ความร่วมมือและ ภาคีเครือข่าย วิธีดำเนินงาน (1) แจ้งแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม หลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ให้อำเภอยึดถือปฏิบัติ (2) สนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง (3) พัฒนาแกนนำครูกระบวนการ/ครูกิจกรรม/ครูประจำฐานเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง และครูพาทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะขับเคลื่อนงาน โครงการ (4) รวบรวมรายงานผลการจัดกิจกรรมโครงการในระดับอำเภอแล้วรายงานผลการจัด กิจกรรมให้แก่กรมการพัฒนาชุมชน (5) พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับจังหวัด โดยพิจารณาจากผู้บริหารโครงการ ของแต่ละอำเภอให้รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น กลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ Facebook เป็นต้น (6) จัดตั้งคณะกรรมการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลโครงการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานโครงการ

กิริติ พรหมนรา (2564) ได้ทำการวิจัยการประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า (1) การประเมินด้านบริบทของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (3) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) การประเมินด้านผลผลิตของโครงการมีผลการประเมินแบบทดสอบด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการนำแนวทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมมีนักเรียนได้คะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ความพึงพอใจต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเทียบกับเกณฑ์การตัดสินถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน ควรดำเนินการโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ต่อไป

จารุวรรณ อินทะเสม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า (1) การประเมินบริบทโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน โดยรวมมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการและ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโครงการ (2) การประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการพัฒนาพฤติกรรม สุขภาพของนักเรียน โดยรวมมีความพร้อมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก (3) การประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด (4) การประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพและผลการดำเนินกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

รวีกานต์ ทวีนนท์ (2564) ได้ประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโครงการ TSQP-2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุญขจรประชาอาสา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินด้านบริบท (2) ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (3) ประเมินด้าน กระบวนการ และ (4) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อ ส่งเสริมทักษะอาชีพในโครงการ TSQP-2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุญขจรประชาอาสา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการชิปโมเดลของสตีฟเฟิลบีม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้รวมทั้งสิ้นจำนวน 166 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 24 คน และนักเรียน จำนวน 140 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ตารางบันทึกคะแนนและแบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ มีความเชื่อมั่น .73 – .84 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินพบว่า (1) การประเมินด้านบริบท ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่า วัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมได้กำหนดให้นักเรียนครูและบุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนการดำเนินงานโครงการนำไปสู่การรองรับ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่า การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัสดุอุปกรณ์มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพดี ปลอดภัย ในการใช้งาน ส่วนความเพียงพอของงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ เพื่อดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (3) การประเมินด้านกระบวนการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่า กิจกรรมในโครงการสามารถปฏิบัติได้จริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (4) การประเมินด้านผลผลิตพบว่า (4.1) ผลการประเมินทักษะอาชีพผ่านแต่ละกลุ่มสาระวิชาของนักเรียน พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดย นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา (4.2) การนำความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากการเข้าร่วมโครงการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่า นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมในโครงการและนำไปประยุกต์ใช้ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้เรื่องการทำขนมอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนนักเรียนมีอาชีพเสริมจากการทำขนมอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (4.3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ แต่ละวิชาและการลงมือทำขนมอบด้วยตนเอง รองลงมาคือ นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ส่วนนักเรียนชอบการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ปนัดดา นกแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามการประเมินของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกัน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก ตามการประเมินของครูผู้สอน พิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ตามการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พิจารณาเป็นด้านพบว่าด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง และ (2) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพในศตวรรษที่ 21 ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียน มีทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคมมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่งเสริมการมีคุณธรรมความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้นำ

วรนิษฐา คำยศ (2564) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมีอุปถัมภ์) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมี อุปถัมภ์) โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน มี จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ครู (2) นักเรียน (3) ผู้ปกครอง นักเรียน (4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 526 คน และปีการศึกษา 2563 จำนวน 536 คน ของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมื่อปถัมภ์)รวมทั้งสองปีการศึกษา 1 062 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีกระบวนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมิน ก่อนดำเนินการโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ด้านบริบทและด้าน ปัจจัย ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Modelด้านกระบวนการ ระยะที่ 3 การประเมินหลังดำเนินการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Modelด้านผลผลิตและส่วนปรับขยาย เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มีจำนวน 10 ฉบับ ประกอบด้วย แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินฉบับที่ 1 ด้านบริบท แบบประเมินฉบับที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า แบบประเมิน ฉบับที่ 3 ด้านกระบวนการ และแบบประเมิน ฉบับที่ 4 ด้านผลผลิต แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ฉบับที่ 1 ด้านบริบท แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ฉบับที่ 3 ด้านกระบวนการ และแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างฉบับที่ 4 ด้านผลผลิต แบบสังเกต พฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ และ แบบ ตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ เครื่องมือทุกฉบับ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าอยู่ระหว่าง .60 - 1.00 และความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าอยู่ระหว่าง .88 - .95 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน พบว่า ตอนที่ 1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context) พบว่า ภาพรวมทั้งสองปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัย (Input) พบว่า ภาพรวมทั้งสองปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตอนที่ 2 ผลการ ประเมินด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ภาพรวมทั้งสองปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตอนที่ 3 ผลการประเมินด้านผลผลิตและส่วนปรับขยาย พบว่า ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทั้งสองปีการศึกษาอยู่ในระดับ มาก ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) พบว่า ภาพรวมทั้งสองปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความยั่งยืน (Sustainability) พบว่า ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทั้งสองปีการศึกษาอยู่ในระดับมาก และ ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ(Transportability) พบว่า ภาพรวมทั้งสองปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

สุพรรณิการ์ เรืองศรี (2564) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การศึกษาครั้งนี้เพื่อประเมินผลการ ดำเนินโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวพระราชดำริ ฯ ในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาราชภูร บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ บ้านโป่งไฮ ตำบลแม่สาว อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้รูปแบบการ ประเมินแบบ CIPPIEST Model ของ สด้าฟเฟิลบีม เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mix Methodology) ประชากรตัวอย่าง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ภาศิเครือข่าย และผู้เข้าร่วมโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26 – 35 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ผลการประเมิน CIPPIEST Model ทั้ง 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้าน ผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อวิเคราะห์แยก 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการในภาพรวมระดับมาก ยกเว้นกลุ่มภาคีเครือข่าย มีความคิดเห็นในการประเมินโครงการภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะ คือ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย ดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ CSR (Corporate Social Responsibility) หรือ SE (Social Enterprise) สร้างงาน สร้างอาชีพ แก่กลุ่มเป้าหมาย ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง และภาคีเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสวัสดิการสังคมและการดูแลกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จัดเวทีถอดบทเรียน และจัดชุดความรู้นำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานอย่างเป็นระบบ

กฤษฎา พลตรี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนโรงเรียนบ้านสันตันเปา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการประเมินโครงการทำให้ทราบว่าโครงการส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะด้านอาชีพ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติตามแผนงาน กำกับ ติดตามงาน และประเมินผลและปรับปรุงงานได้ส่งผลให้นักเรียนมีมีทักษะการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น ได้ดีขึ้น รวมทั้งผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้โครงการ ส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนโรงเรียนบ้านสันตันเปาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการทุกประการ

กมลฉัตร บุญกล้า (2559) ได้ทำการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ ดำเนินงาน การประเมินผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้าน สภาวะแวดล้อม ผลการประเมินพบว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก (3) ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการ ประเมินพบว่า มีความเพียงพอ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก (4) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ผลการประเมิน พบว่า มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และ (5) ด้านผลผลิต ผลการประเมินพบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ใน ระดับมาก

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Edwards (2016) ทำการวิจัย เรื่อง Dig into Learning: A Program Evaluation of an Agricultural Literacy Innovation ได้ทำการศึกษาโดยใช้ตัวแบบการประเมินแบบ CIPP ร่วมกับตัวแบบการประเมิน CBAM หรือ The Concerns Based Adoption Model ในการประเมินโครงการนวัตกรรมการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กระดับชั้น Grades K-5 (ระดับชั้นอนุบาล) ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ของวิชาทางวิทยาศาสตร์เป็นบริบทในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างการเรียนรู้แบบ STEM ศึกษาให้กับเด็ก การที่ผู้วิจัยเลือกตัวแบบการประเมินแบบ CIPP มาใช้เพื่อประเมินครั้งนี้ เนื่องจากตัวแบบการประเมินแบบ CIPP มีความโดดเด่นมากในการประเมิน โดยในการประเมินนั้น ส่วนของด้านบริบท (Context) ได้มาจากการประเมินความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการนี้ ตลอดจนเป้าหมายของการเข้าร่วมโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) การศึกษานี้เน้นการประเมินยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน เพื่อให้เห็นถึงความต้องการของผู้เข้าร่วม การประเมิน ด้าน

กระบวนการ (Process) การศึกษานี้ประเมินการปฏิบัติการจริงของตัวโครงการนี้ ส่วนการประเมินผลผลิต (Product) ของโครงการนี้ คือ การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผลการศึกษารูปได้ว่า ตัวแบบการประเมินแบบ CIPP สามารถประเมินผลให้เห็นถึงความคุ้มค่าและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สอนเพิ่มเป็นบริบทการเรียนการสอนของเด็กระดับปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ เพราะการเรียนเกศตรนั้นได้เรียนรู้จาก การปฏิบัติจริงตามการเรียนการสอนแบบ STEM ศึกษา และผลจากการประเมินยังสามารถใช้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของเขตพื้นที่ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อตัดสินใจในการกำหนดว่า การจัดการเรียนรู้ต้องมีอาชีพจำเป็นต้องมีการจัดให้เกิดขึ้น

Jarvis (2016) ทำการศึกษา เรื่อง Program Evaluation of the Direct Instruction Reading Interventions : Reading Mastery and Corrective Reading นำเสนอการใช้ตัวแบบการประเมิน แบบ CIPP ในการประเมินโครงการ Direct Instruction Reading Interventions ที่ดำเนินการ โดยบริษัท SRA McGraw-Hill Publishing Company ซึ่งการศึกษานี้ ศึกษาในระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนแถบเชิงเขา ใน North Carolina ประเทศสหรัฐอเมริกา ปีการศึกษา 2012 – 2013 เนื่องจากโรงเรียนนี้ไม่สามารถผ่านมาตรฐานการประเมินความสามารถ ในการอ่านมาเป็นระยะเวลา กว่า 10 ปี ทางโรงเรียนจึงใช้โครงการ Direct Instruction Reading Interventions เข้ามาเพื่อช่วย พัฒนาศักยภาพในการอ่านของนักเรียนทำให้ประสิทธิผลในการอ่านของนักเรียนดีขึ้น การศึกษานี้ จึงเข้าไปทำการประเมินโดยใช้กรอบการประเมินตามแบบ CIPP คือ บริบท (Context) วิเคราะห์ จากข้อมูลปัญหาต่างๆ ด้านการอ่านที่จะใช้โครงการดังกล่าวเข้าไปแก้ไข ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของปัญหาของการอ่านที่ผ่านมา และยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่ใช้ในการแก้ไข ปัญหา ดังกล่าว ส่วนกระบวนการ (Process) ใช้ข้อมูลในส่วนของการนำโครงการไปทดลองปฏิบัติ ในห้วงเวลา ที่ผ่านมี ช่วงปีการศึกษา 2012 - 2013 และผลผลิต (Product) วิเคราะห์จากข้อมูลผลลัพธ์ของการ ดำเนินการ ซึ่งผลจากการประเมินทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้ ทราบว่าโครงการนี้สามารถพัฒนาคะแนนการอ่านในภาพรวมของเด็กระดับประถมศึกษาได้บางส่วน และประสิทธิผล ของโครงการ Direct Instruction Reading Interventions ว่าสามารถพัฒนาทักษะและความสามารถ ด้านการอ่านของนักเรียนได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลจากการศึกษาที่ได้ยังให้ข้อมูลที่สนับสนุนการ ตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะดำเนินโครงการต่อหรือปรับเปลี่ยนการดำเนินโครงการในรูปแบบ ต่างๆ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ที่เห็นตัวอย่างจากการประเมินผลโครงการ ของโรงเรียนประถมศึกษา แห่งนี้ ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าจะทดลองนำโครงการนี้ไปใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการอ่านของเด็ก นักเรียนในโรงเรียนของตนเองหรือไม่ต่อไป

Bostic (2013) ซึ่งได้ ทำการศึกษาเรื่อง Evaluation of the Implementation of Professional Learning Communities and the Impact on Student Achievement การศึกษานี้ ทำการประเมิน การดำเนินงานของโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในพื้นที่ย่านชานเมืองของนอร์ทแคโรไลนา กลุ่มเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 โรงเรียน โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ การ พยายามทำให้การปฏิรูปศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จ จึงได้ทำการประเมินผล การดำเนินงาน โดยใช้ตัวแบบการประเมินแบบ CIPP ซึ่งจะทำให้การประเมินโดยใช้กรอบการประเมินของ CIPP โดยแหล่งข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจาก 6 โรงเรียนที่เข้าร่วมตอบ แล้วนำมา วิเคราะห์ตามแบบของ CIPP คือ บริบท (Context) วิเคราะห์จากข้อมูลเงื่อนไข

และวัฒนธรรมองค์กร ที่รับประกันการดำเนินงานของโครงการ และวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการถูกนำมาทดสอบ ในการประเมินด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของผลที่เกิดขึ้นในแต่ละระดับของ เขตพื้นที่ที่ดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมโครงการ ส่วน กระบวนการ (Process) ใช้ข้อมูลในส่วนของการดำเนินการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ ที่นำโครงการไปปฏิบัติ และผลผลิต (Product) วิเคราะห์จากข้อมูลผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนที่ดำเนินการ โครงการนี้ โดยวัดผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผลจากการประเมินโดยสรุป พบว่า ตัวแบบการประเมิน แบบ CIPP สามารถแสดงผลการประเมินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ทำให้เห็นประโยชน์ ของโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมีอาชีพนั้น สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในกลุ่มเป้าหมายได้ หากมีการทดลองปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และยังทำให้เห็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินโครงการดังกล่าว อาทิ ในการดำเนินงานของโครงการนี้หากมีผู้นำที่คอยสื่อสารและสนับสนุนการดำเนินโครงการจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการดำเนินงานโครงการอย่างเต็มที่ การทำให้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะทำให้ผู้ดำเนินงานโครงการสามารถ จัดการเรียน การสอนให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สนับสนุน การดำเนินงานสำเร็จได้และหากครูที่เข้าร่วมโครงการได้ใช้เวลาในการทบทวนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูคนอื่นเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนจะทำให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงวิธีการสอนซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาโดยใช้โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ อย่างมีอาชีพนเป็นเครื่องมือได้

Corina (2013) ทำการวิจัย เรื่อง The Effectiveness of a New Music Education program in Cyprus ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการศึกษาดนตรีแบบใหม่ ในประเทศไซปรัส โดยใช้ตัวแบบการประเมินแบบ CIPP โดยในการประเมินโปรแกรมการศึกษาดนตรี แบบใหม่ที่สอนให้กับเด็กวัย 6 – 8 ปี เพื่อให้ได้ผลของโปรแกรม ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของโปรแกรมที่เป็นไปได้ สำหรับการพัฒนาในอนาคต สำหรับข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย บริบท (Context) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมดนตรีแบบใหม่และทิศทางในการพัฒนา ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นข้อมูล ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของโปรแกรมดนตรี ส่วนกระบวนการ (Process) ประเมินจากข้อมูล การสื่อสารเป้าหมายของโปรแกรมและการนำโปรแกรมไปปฏิบัติและผลผลิต (Product) นำข้อมูล การปรับปรุงโปรแกรม ประสิทธิภาพ และข้อดีของโปรแกรมดนตรีดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาของการประเมินโดยใช้ตัวแบบ CIPP พบว่า โปรแกรมการศึกษาดนตรีสมัยใหม่นี้ประสบความสำเร็จในการ เป็นแนวทางใน การสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย พัฒนาความรู้และทักษะของเด็กผ่านการฟัง การแสดง รวมถึง การแสดงความรู้สึกของเด็กโดยใช้ดนตรี แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการประเมินโดยใช้ตัวแบบ CIPP นี้ ยังทำให้เห็นถึงโอกาสในการที่ครูสามารถจะสร้างสรรค์ ทดสอบโดยการนำไปสอน และประเมินโปรแกรมการสอนดนตรีของโรงเรียนต่างๆ ในประเทศไซปรัส ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ด้วย

สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ ได้ว่า การประเมินโครงการในรูปแบบ CIPP สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศได้ 4 ด้าน อีกทั้งแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะก่อนการดำเนินโครงการ ระยะระหว่างดำเนินการและระยะหลังเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการ ความร่วมมือและการมี

ส่วนร่วมของผู้ปกครองนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและทำให้เด็กมีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

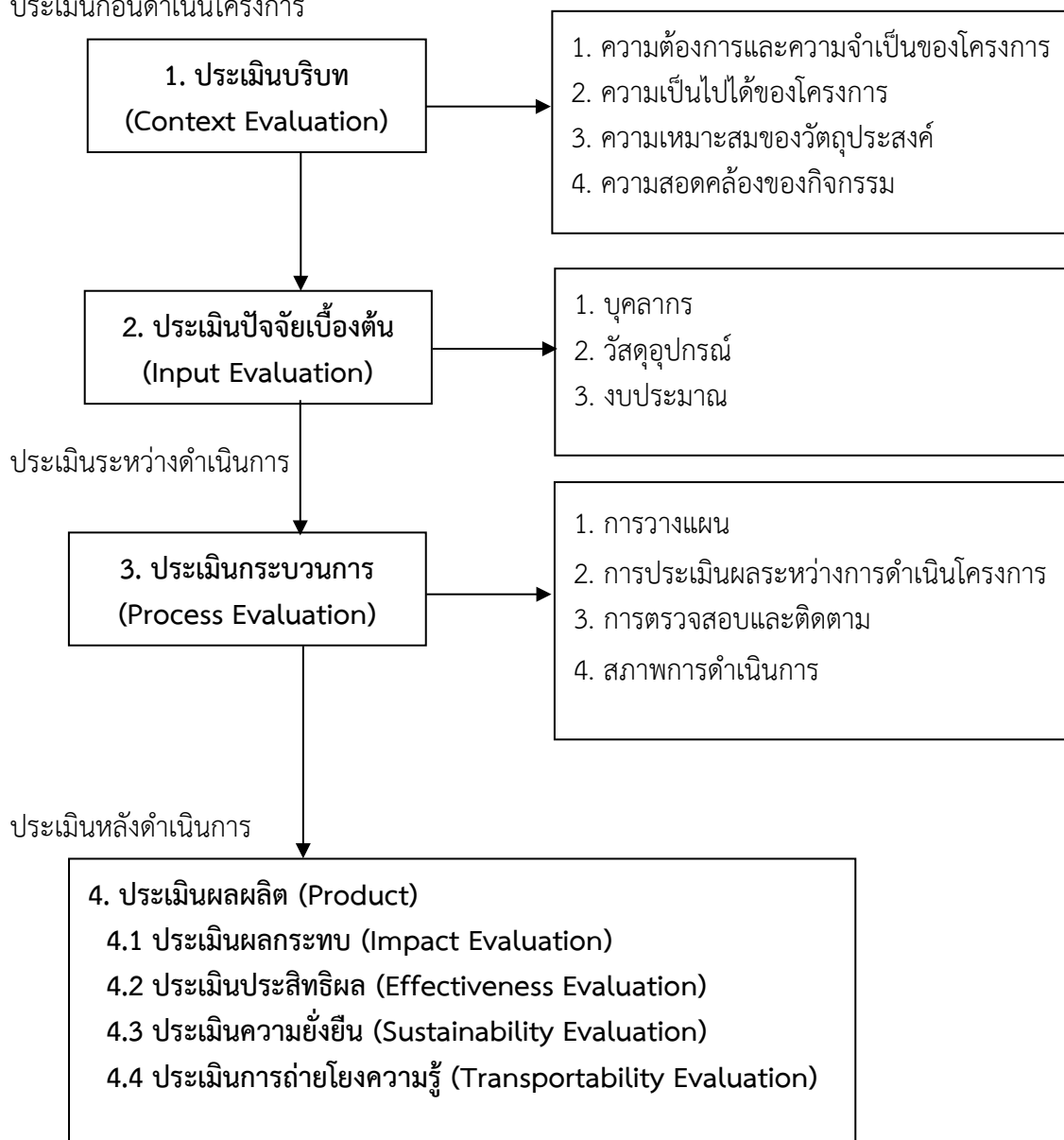
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPPIEST เป็นการประเมินความยั่งยืนของโครงการและการประเมินในรูปแบบนี้เน้นบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหาและ นำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูลและนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกัน การมีอคติในการประเมินและทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการพิจารณาการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป

8. กรอบแนวคิดการประเมิน

ในการประเมินครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model และต่อมาขยายผลที่ผลิตเป็น IEST อีก (Stufflebeam 2008; Stufflebeam & Shinkfield 2007 : 325) จึงเป็น CIPPIEST Model ประกอบด้วย ด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation) มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รายละเอียดดังภาพที่ 8

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเมินก่อนดำเนินโครงการ

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมิน

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบที่ใช้ในการประเมินโครงการและกรอบการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
4. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบที่ใช้ในการประเมินและกรอบการประเมิน

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดรูปแบบการประเมินโครงการและกรอบการประเมินโครงการ ดังนี้

1.1 รูปแบบการประเมินโครงการ ผู้ประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model (Stufflebeam, 2008 : 45 ; Stufflebeam & Shinkfield, 2007 : 325) และปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST Model ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) (รัตนะ บัวสนธ์, 2556 : 11) มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 ขอบเขตแนวทางการประเมินโครงการ ผู้ประเมินได้กำหนดขอบเขตแนวทางการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงขอบเขตแนวทางการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การประเมิน	ตัวบ่งชี้	วิธีการ / เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. ด้านบริบท (Context)	1. ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ 2. ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ 3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ 4. ความสอดคล้องของกิจกรรม	แบบประเมินด้านบริบท (Context) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$, S.D.)	$\bar{X} \geq 3.51$
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input)	ความเหมาะสมและเพียงพอของ 1. บุคลากร 2. วัสดุอุปกรณ์ 3. งบประมาณ	แบบประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$, S.D.)	$\bar{X} \geq 3.51$
3. ด้านกระบวนการ (Process)	ความเหมาะสม ของกระบวนการในด้าน 1. การวางแผน 2. การประเมินผลระหว่างดำเนินการโครงการ 3. การตรวจสอบและติดตาม 4. สภาพการดำเนินการ	แบบประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$, S.D.)	$\bar{X} \geq 3.51$
4. ด้านผลผลิต (Product)	การดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ จัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ จัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แบบประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเมินด้าน	ตัวบ่งชี้	วิธีการ / เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
5. ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)	ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้รับเกินกว่าเป้าหมายของโครงการ	แบบประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา	
6. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)	ผลสำเร็จหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการดำเนินงานตามเป้าหมายของโครงการ	แบบประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา	
7. ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)	แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการ	แบบประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา	
8. ด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation)	แนวทางการส่งต่อความรู้ การขยายผล การดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการ เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ ต่อยอดพัฒนา ระดับโรงเรียน เครือข่ายทางการศึกษา และชุมชน	แบบประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation) ของโครงการ	ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา	

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ขอบเขตประชากร คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า ครูผู้สอน นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียน รวมประชากร 617 คน จำแนกได้ดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า จำนวน 7 คน

- 1.1.2 ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน
- 1.1.3 นักเรียนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 296 คน
- 1.1.4 ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 296 คน

1.2 ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา ครูผู้สอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียนรวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน (พิสนุ พงศรี, 2553 : 96) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วา จำนวน 7 คน
- 1.2.2 ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านส้วา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน
- 1.2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน
- 1.2.4 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแบบประเมินโครงการ จำนวน 3 ฉบับ และแบบบันทึกข้อมูลการประเมินโครงการ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วาและครูผู้สอน เกี่ยวกับการประเมินด้านบริบทของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

ฉบับที่ 2 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วาและครูผู้สอน เกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการทำโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 3 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัวและครูผู้สอน เกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

ระยะที่ 3 การประเมินหลังการทำโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 4 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัว ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิตของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบประเมิน เป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดความรู้

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

4. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือสำหรับใช้ในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

4.1 ศึกษารูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST Model จากมาเรียม นิลพันธ์ (2554 : 90) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2551 : 114) รัตนะ บัวสนธ์ (2556 : 11) Stufflebeam (2008: 128) Stufflebeam and Shinkfield (2007 : 325) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบประเมิน

4.2 กำหนดประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

4.3 สร้างแบบประเมิน ให้ข้อคำถามครอบคลุมประเด็นการประเมินโครงการทั้ง 8 ด้าน คือ

4.3.1 การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินความจำเป็นและ ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ได้แก่ ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์และความสอดคล้องของกิจกรรม

4.3.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมและเพียงพอของปัจจัยเบื้องต้นในด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

4.3.3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ได้แก่ การวางแผน การประเมินผลระหว่างการทำโครงการ การตรวจสอบติดตาม และสภาพการดำเนินการ

4.3.4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง การประเมินการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ

4.3.5 การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้รับเกินกว่าเป้าหมายของโครงการ

4.3.6 การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) หมายถึง การประเมินผลสำเร็จหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามเป้าหมายของโครงการ

4.3.7 การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) หมายถึง การประเมินแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการ

4.3.8 การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) หมายถึง การประเมินแนวทางการส่งต่อความรู้ การขยายผล การดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ต่อยอดพัฒนาภายในโรงเรียน เครือข่ายทางการศึกษา และชุมชน

4.4 การสร้างแบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการสร้างโดยผู้ประเมินและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

4.4.1 นายณรงค์ อภัยใจ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองกิต্ত สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

4.4.2 นายประยูร สุชาบุรณ์ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

4.4.3 นางกัญญา สมบูรณ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1

4.4.4 นายศุภโชค ปิยะสันต์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

4.4.5 ดร.อโณทัย ไทวรรณศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้การสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ประเมินและนำเสนอเครื่องมือการประเมินเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้านภาษาความชัดเจนในการสื่อความหมายและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยข้อคำถามที่ใช้ในการประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความตรงเชิงเนื้อหา คือ ค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ควรมีมากกว่า 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด

(พิสนุ พงศรี, 2553 : 309) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แบบประเมินเพื่อการประเมินครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้

แบบประเมินฉบับที่ 1 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.94

แบบประเมินฉบับที่ 2 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.96

แบบประเมินฉบับที่ 3 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.95

แบบประเมินฉบับที่ 4 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.92

ถือว่าแบบประเมินทุกฉบับมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ประเมินโครงการนี้ได้

4.5 จัดพิมพ์แบบประเมินเพื่อนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการประเมิน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน รวมจำนวน 30 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านบ่อหยวก เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562

4.6 นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบประเมินที่เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 3 ฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2553 : 312 โดยกำหนดเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือมีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 99) เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือพบว่า

แบบประเมินฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ระดับความเชื่อมั่น ดี

แบบประเมินฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ระดับความเชื่อมั่น ดี

แบบประเมินฉบับที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ระดับความเชื่อมั่น ดี

4.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะที่ 1 การประเมินก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างวันที่ 1 – 15 พฤษภาคม 2563 เป็นการประเมินด้านบริบท และด้านปัจจัยเบื้องต้น เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมด้านบริบท และด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ประเมินได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน จำนวน 25 คน ผลการเก็บรวบรวมได้ข้อมูลครบทั้ง 25 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.2 ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างดำเนินการ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564 เป็นการประเมินด้านกระบวนการ ระหว่าง เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมของด้านกระบวนการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ประเมินได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน จำนวน 25 คน ผลการเก็บรวบรวมได้ข้อมูลครบทั้ง 25 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.3 ระยะที่ 3 การประเมินหลังดำเนินการ ระหว่างวันที่ 1 – 10 เมษายน 2564 เป็นการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ และประเมินด้านผลผลิตอีก 5 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านผลกระทบ

ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้ ผู้ประเมิน และครูที่รับผิดชอบโครงการขอความร่วมมือช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 5 ส่วน โดยดำเนินการ ดังนี้

5.3.1 การประเมินด้านผลผลิต ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 271 คน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับข้อมูลครบทั้ง 271 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.3.2 การประเมินด้านผลกระทบ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 271 คน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับข้อมูลครบทั้ง 271 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.3.3 การประเมินด้านประสิทธิผล ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 271 คน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับข้อมูลครบทั้ง 271 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.3.4 การประเมินด้านความยั่งยืน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 271 คน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับข้อมูลครบทั้ง 271 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.3.5 การประเมินด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 271 คน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับข้อมูลครบทั้ง 271 ฉบับ และตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ด้วยสถิติร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการ คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ซึ่งได้มาจากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอในรูปตาราง ด้านผลผลิต ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืนและการถ่ายโอนความรู้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแจกแจงความถี่

6.3 กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้ (พงษ์เทพ จิระโร, 2554 : 55)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.4 การหาค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับโดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยกำหนดช่วงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเพื่อแปรผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981 : 82) มีรายละเอียดดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ความสอดคล้องหรือเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ความสอดคล้องหรือเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ความสอดคล้องหรือเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ความสอดคล้องหรือเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ความสอดคล้องหรือเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.5 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในแบบประเมินปลายเปิดใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ประเมินได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

7.1 สถิติขั้นพื้นฐานได้แก่

7.1.1 ร้อยละ (Percentage)

7.1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

7.1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

7.2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7.2.2 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินกับสิ่งที่ต้องการประเมินโดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553 : 309)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

7.2.3 ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นการเทียบความถี่หรือจำนวนทั้งหมดเทียบเป็น 100

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

7.2.4 ค่าเฉลี่ยของประชากร ($\bar{X}$) ใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550 : 117)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

7.2.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (S.D.) หาได้จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550 : 117)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X คือ คะแนนแต่ละตัว

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนน

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

7.2.6 วิเคราะห์แบบประเมินปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ประเมินได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลอง ซิป (CIPPIEST Model) ผลการประเมินในครั้งนี้ผู้ประเมินได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการประเมิน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้าน

3.1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation)

3.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

3.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

3.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

3.4.1 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)

3.4.2 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)

3.4.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)

3.4.4 ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transportability Evaluation)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลจากปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจากคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการประเมิน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง อีกทั้งเพื่อความสะดวกในการนำเสนอข้อมูลผู้ประเมินได้กำหนดความหมายสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนประชากร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ผู้ตอบแบบประเมินในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านสว้า จำนวน 7 คน ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 123 คน รวมทั้งหมดจำนวน 271 คน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านสว้า	7	2.58
2. ครูผู้สอน	18	6.64
3. นักเรียน	123	45.39
4. ผู้ปกครองนักเรียน	123	45.39
รวม	271	100

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 271 คน เป็นผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุดซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 45.39 รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 6.64 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า คิดเป็นร้อยละ 2.58 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยแบบจำลองซีป (CIPPIEST Model) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation)

ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ผู้ประเมิน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า และครูผู้สอน จำนวน 25 คน สรุปผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านบริบท (Context) (N=25)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ				
1.	โครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน	4.15	0.67	มาก
2.	สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นเหตุจำเป็นต้องดำเนินงานโครงการ	4.58	0.70	มากที่สุด
3.	การดำเนินงานโครงการนำไปสู่การรองรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน	4.35	0.69	มาก
4.	การพัฒนาตามโครงการสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.46	0.61	มาก
5.	โครงการสอดคล้องกับทักษะอาชีพ	4.59	0.71	มากที่สุด
	รวม	4.34	0.68	มาก
ความเป็นไปได้ของโครงการ				
6.	โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัด	4.38	0.60	มาก
7.	โรงเรียนมีแผนพัฒนาที่ชัดเจนการดำเนินงานโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง	4.65	0.54	มากที่สุด
8.	การดำเนินงานของโครงการเหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน	4.39	0.69	มาก
9.	การให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนโครงการจากผู้บริหาร	4.62	0.72	มากที่สุด
10.	การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.51	0.53	มากที่สุด
	รวม	4.51	0.62	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์				
11.	หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม และสอดคล้องกัน	4.43	0.80	มาก
12.	การกำหนดเป้าหมายวิธีการดำเนินการและระยะเวลาดำเนินการมีความเหมาะสมและปฏิบัติจริงได้	4.53	0.06	มากที่สุด
13.	วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ	4.54	0.67	มากที่สุด
14.	วัตถุประสงค์สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน	4.46	0.98	มาก
15.	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.59	0.88	มากที่สุด
	รวม	4.51	0.68	มากที่สุด
ความสอดคล้องของกิจกรรม				
16.	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.57	0.87	มากที่สุด
17.	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	4.48	0.90	มาก
18.	การจัดกิจกรรมได้กำหนดให้นักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.56	0.47	มากที่สุด
19.	รายละเอียดของกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.65	0.87	มากที่สุด
20.	หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม	4.58	0.84	มากที่สุด
	รวม	4.57	0.79	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.50	0.69	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านบริบท (Context) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัวและครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความสอดคล้องของกิจกรรม ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือความเป็นไปได้ของโครงการและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.51$) ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาผลการประเมิน

พบว่า บริบทของโครงการมีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจวางแผนและกำหนดปัจจัยนำเข้าของโครงการ ($\bar{X} \geq 3.51$) โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาตามสรุปผลแต่ละด้าน ดังนี้

ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โครงการสอดคล้องกับทักษะอาชีพ ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นเหตุจำเป็นต้องดำเนินงานโครงการ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ โครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.15$)

ความเป็นไปได้ของโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนมีแผนพัฒนาที่ชัดเจนการดำเนินงาน โครงการสามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ การให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนโครงการจากผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 4.38$)

ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ($\bar{X} = 4.43$)

ความสอดคล้องของกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ รายละเอียดของกิจกรรมมีความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.48$)

ผลการประเมินด้านบริบทจะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อวางแผนการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการจะนำไปสู่การวางแผนโครงการให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัดมากยิ่งขึ้น กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกัน ตลอดจนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

3.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ผู้ประเมิน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า และครูผู้สอน จำนวน 25 คน สรุปผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า และครูผู้สอน) (N=25)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บุคลากร				
1.	มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	4.09	0.81	มาก
2.	การมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากร	4.60	0.76	มากที่สุด
3.	บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ	4.57	0.86	มากที่สุด
4.	บุคลากรมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	4.76	0.85	มากที่สุด
5.	ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการทักษะอาชีพ	4.56	0.93	มากที่สุด
	รวม	4.52	0.84	มากที่สุด
วัสดุอุปกรณ์				
6.	วัสดุอุปกรณ์มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพดีปลอดภัยในการทำงาน	4.35	0.65	มาก
7.	วัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสม มีจำนวนเพียงพอในการใช้งาน	4.57	0.79	มากที่สุด
8.	การจัดอาคารสถานที่มีความเหมาะสม สะอาด สวยงาม	4.69	0.75	มาก
9.	ที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจกาแฟมีความเหมาะสม	4.73	0.67	มากที่สุด
10.	การได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ความรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก	4.78	0.56	มากที่สุด
	รวม	4.62	0.68	มากที่สุด

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
งบประมาณ				
11.	การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอเหมาะสม	4.38	0.88	มาก
12.	มีความเพียงพอของงบประมาณในการซ่อมบำรุงและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ	4.56	0.89	มากที่สุด
13.	ความเพียงพอของงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อดำเนินโครงการ	4.51	0.90	มากที่สุด
14.	การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานต้นสังกัด	4.43	0.56	มาก
15.	การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานภายนอก	4.78	0.43	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.73	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.56	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านส้วาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ งบประมาณ ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ บุคลากร ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาผลการประเมิน พบว่า ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการมีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ ($\bar{X} \geq 3.51$) โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาตามสรุปผลแต่ละด้าน ดังนี้

บุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ บุคลากรมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมาคือ การมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากร ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.09$)

วัสดุอุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ความรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ ที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจกาแฟมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.73$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ วัสดุอุปกรณ์มีประสิทธิภาพมีคุณภาพดีปลอดภัยในการทำงาน ($\bar{X} = 4.35$)

งบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ มีความเพียงพอของงบประมาณในการซ่อมบำรุงและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ

($\bar{X} = 4.56$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$)

ผลการประเมินด้านผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น จะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมชัดเจนมากขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์อุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมีคุณภาพที่ดีและปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น รวมทั้งสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการให้มีความเพียงพอเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ผู้ประเมิน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัวและครูผู้สอน จำนวน 25 คน สรุปผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัว และครูผู้สอน) (N=25)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การวางแผน				
1.	มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ	4.42	0.66	มาก
2.	มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ แก่บุคลากรในการดำเนินโครงการ	4.51	0.56	มากที่สุด
3.	มีการให้ความรู้ ประชุมชี้แจง สื่อสารประชาสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการ	4.46	0.71	มาก
4.	มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.62	0.63	มากที่สุด
5.	มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม	4.57	0.59	มากที่สุด
	รวม	4.52	0.63	มากที่สุด
การดำเนินการ				
6.	วิธีการดำเนินการในกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน	4.62	0.51	มากที่สุด
7.	ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอน การดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ	4.46	0.57	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8.	มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงานตามโครงการ	4.56	0.54	มากที่สุด
9.	การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	4.43	0.67	มาก
10.	มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม	4.59	0.87	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.63	มากที่สุด

การตรวจสอบและติดตาม

11.	การนิเทศติดตามผลการดำเนินการของโครงการ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม	4.46	0.89	มาก
12.	ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีการประเมินผล สรุปผล และรายงานการดำเนินงานของโครงการต่อสถานศึกษา	4.63	0.45	มากที่สุด
13.	การกำกับ ติดตาม ประเมินผลครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.52	0.56	มากที่สุด
14.	เอกสาร หลักฐานประกอบการประเมินผลมีความเหมาะสม ครบถ้วน	4.59	0.59	มากที่สุด
15.	การประชุมชี้แจงสรุปผลการดำเนินงานจากการกำกับ ติดตามประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.45	0.91	มาก
	รวม	4.53	0.68	มากที่สุด

สภาพการดำเนินงาน

16.	การประชาสัมพันธ์โครงการถึงครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ครอบคลุมทั่วถึง	4.19	0.40	มาก
17.	เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.58	0.50	มากที่สุด
18.	กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.50	0.51	มากที่สุด
19.	กิจกรรมในโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง	4.67	0.49	มากที่สุด
20.	กิจกรรมครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.45	0.49	มาก
	รวม	4.48	0.48	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.51	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการและการตรวจสอบและติดตาม ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือ การวางแผน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สภาพการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาผลการประเมิน พบว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม สำหรับการตัดสินใจพัฒนาการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} \geq 3.51$) โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาตามสรุปผลแต่ละด้าน ดังนี้

การวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจน และเหมาะสม ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.42$)

การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ วิธีการดำเนินการในกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.43$)

การตรวจสอบและติดตาม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีการประเมินผล สรุปผล และรายงานการดำเนินงานของโครงการต่อสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมาคือ เอกสาร หลักฐานประกอบการประเมินผลมีความเหมาะสม ครบถ้วน ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การประชุมชี้แจงสรุปผลการดำเนินงานจากการกำกับ ติดตามประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.45$)

สภาพการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ กิจกรรมในโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การประชาสัมพันธ์โครงการถึงครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ครอบคลุมทั่วถึง ($\bar{X} = 4.19$)

ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานจะนำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการได้กำหนดให้มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น ให้การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น จัดการประชุมชี้แจงสรุปผลการดำเนินงานจากการกำกับ และติดตามประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการถึงครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ครอบคลุมทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

3.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

3.4.1 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)

3.4.2 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)

3.4.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)

3.4.4 ผลการประเมินด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้

รายการ	คณะกรรมการสถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
3.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)	นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกาแฟได้และสามารถเปิดร้านกาแฟได้ในอนาคต	ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับกาแฟได้	นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมธุรกิจกาแฟได้เองทุกขั้นตอน	กิจกรรมการประกอบธุรกิจกาแฟ สามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียนและเป็นการฝึกทักษะการชงกาแฟ การเลือกเมล็ดกาแฟ ตลอดจนทักษะการตลาดหรือการขายได้เอง	ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพธุรกิจกาแฟ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
3.4.1 ผลการประเมิน ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)	1) ด้านผู้เรียน มีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรม มีรายได้ระหว่าง เรียน 2) ด้านโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านธุรกิจกาแฟ เป็นต้นแบบที่ดีแก่ ชุมชนและสถานศึกษา อื่น 3) ด้านชุมชน เกิดการปลูกกาแฟ เช่น บ้านห้วยโตน บ้านปางกบ บ้านห้วย ขาบ จำนวน รวม ประมาณ 100 ไร่ มีพื้นที่ป่าไม่เกิดขึ้น	1) ด้านผู้เรียน สามารถสร้างรายได้ จากการประกอบธุรกิจ กาแฟ มีรายได้ระหว่าง เรียน สร้างองค์ความรู้ได้ด้วย ตนเอง สามารถออกแบบ ผลิตภัณฑ์จากกาแฟได้ อย่างสร้างสรรค์ สวยงาม สามารถสอนหรือ ถ่ายทอดความรู้จากการ ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกาแฟ ให้กับรุ่นน้องได้ 2) ด้านโรงเรียน ได้รับการยกย่องเชิดชู การมีผลการปฏิบัติที่เป็น เลิศด้านการพัฒนาทักษะ อาชีพสำหรับผู้เรียน “การจัดการเรียนรู้ธุรกิจ	1) ด้านผู้เรียน มีความสุข ภูมิใจ ในผลงานของตนเอง และชื่นชอบธุรกิจ กาแฟ มีรายได้เสริมจาก การประกอบธุรกิจ กาแฟ สามารถทำ บัญชีและรายงานผล การประเมินให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบได้ สามารถต่อยอด ธุรกิจกาแฟได้ ทราบ แหล่งเงินทุนการ ประกอบธุรกิจเพื่อ ประกอบธุรกิจกาแฟ ในอนาคต 2) ด้านโรงเรียน	1) ด้านผู้เรียน มีความสุข มีความ กระตือรือร้น ในการ เรียนรู้ประกอบธุรกิจ กาแฟ สามารถชงกาแฟ ได้อย่างคล่องแคล่ว เช่นเดียวกับร้านกาแฟ สามารถต่อยอดธุรกิจ กาแฟได้ มีรายได้เสริมจาก การทำกิจกรรม 2) ด้านโรงเรียน มีแบรนด์กาแฟและ ร้านกาแฟในโรงเรียน ที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ของ นักเรียน ชุมชน 3) ด้านชุมชน	1) ด้านผู้เรียน มีความสุขกับการ เรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ ในด้านธุรกิจกาแฟทั้ง ในรูปแบบร้านกาแฟ และออนไลน์ ชื่นชอบ ธุรกิจกาแฟ ภูมิใจใน ผลงานของตนเอง สามารถถ่ายทอด ความรู้นำเสนอผลงาน และต่อยอดสู่อาชีพ ธุรกิจกาแฟได้ มีรายได้ ระหว่างเรียน ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) ด้านโรงเรียน โรงเรียนมีร้านกาแฟ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
	สิ่งแวดล้อมดีขึ้น จากการปลูกกาแฟ เกิดวิสาหกิจชุมชน ด้านกาแฟ มีร้าน กาแฟในชุมชนบ้านสัว บ้านสะปัน และอำเภอ บ่อเกลือ จำนวน มากกว่า 20 ร้าน เป็น การส่งเสริมสนับสนุน ธุรกิจการท่องเที่ยวใน ชุมชน ชุมชนมีอาชีพเสริม มีการสร้างได้ในชุมชน ทำให้คนไม่ออกจาก และพื้นที่	กาแฟ” จากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นต้นแบบ แหล่ง เรียนรู้ในการศึกษาดูงาน ของเครือข่ายทาง การศึกษา ผู้บริหารได้รับเชิญไป เป็นวิทยากรบรรยายใน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ธุรกิจกาแฟจากสถาบัน อุดมศึกษาต่างๆ 3) ด้านชุมชน ชุมชนให้การสนับสนุน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การประกอบธุรกิจกาแฟ จากหน่วยงาน ห้างร้าน บุคคลต่างๆ ที่มีความ พร้อมในการส่งเสริม อาชีพให้กับนักเรียน	มีแบรนด์กาแฟของ โรงเรียน มีร้านกาแฟ ในโรงเรียน ที่เป็น แหล่งเรียนรู้ ฝึก ประสบการณ์ด้าน ธุรกิจกาแฟได้อย่าง ต่อเนื่อง มีสถาน ประกอบการ สถาน บันการศึกษาหรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ กาแฟให้การสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์และ ความรู้ ทักษะต่างๆ ให้กับนักเรียน 3) ด้านชุมชน ชุมชน ผู้ปกครองมี ความพึงพอใจ และมี รายได้จากการปลูก และการประกอบ	ชุมชน ผู้ปกครองมี ความพึงพอใจ และมี รายได้จากการปลูกแล การประกอบธุรกิจร้าน กาแฟ ครอบครัวมีความ เข้มแข็ง นำไปสู่ชุมชน ที่เข้มแข็ง มีพื้นที่ป่าไม่เกิดขึ้น จากการปลูกกาแฟ เช่น บ้านห้วยโตน บ้านปางกบ บ้านห้วย ขาบ จำนวน รวม ประมาณ 100 ไร่	ด้านธุรกิจกาแฟของ นักเรียน ชุมชน และ เครือข่ายทางการ ศึกษา ได้รับการยก ย่องเชิดชูการมีผลการ ปฏิบัติที่เป็นเลิศด้าน การพัฒนาทักษะ อาชีพสำหรับผู้เรียน ผู้บริหารได้รับเชิญเป็น วิทยากรบรรยายใน ด้านการส่งเสริมอาชีพ จากสถาบันการศึกษา และเครือข่ายทางการ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านผู้ปกครอง และ ชุมชน มีความพึงพอใจ และมีรายได้จากการ ปลูกและการประกอบ ธุรกิจร้านกาแฟ ซึ่ง ส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
		ผู้ปกครอง ชุมชน มี รายได้เสริมจากการที่ โรงเรียนรับซื้อเมล็ดกาแฟ สด และการประกอบ ธุรกิจกาแฟของตนเอง	ธุรกิจร้านกาแฟ ส่งเสริมธุรกิจการ ท่องเที่ยวในชุมชน		การท่องเที่ยว ครอบครัวมีความ เข้มแข็ง สามารถ พึ่งตนเองได้ชุมชนมี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง มีพื้นที่ป่าไม่เกิดขึ้น จากการปลูกกาแฟ จำนวน รวม100 ไร่ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อม มีความสมบูรณ์ขึ้น

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
3.4.2 ผลการประเมิน ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)	นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษามีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับ การปลูก การดูแล รักษาต้นกาแฟ การจัดการธุรกิจกาแฟ และสามารถต่อยอด สร้างอาชีพอาชีพใน ท้องถิ่นของตนเองได้	นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะ อาชีพธุรกิจกาแฟ โดย ใช้ต้นทุนผลผลิตกาแฟ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นำมา สู่การจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ จริงในงานอาชีพธุรกิจ กาแฟ และต่อยอดสู่ การจำหน่ายสร้าง รายได้และเกิดอาชีพ ในครอบครัวของ นักเรียน	มีความรู้และได้เรียนรู้ ทักษะการปลูก การ ดูแลต้นกาแฟ และการ จัดการกาแฟสู่ธุรกิจ ร้านกาแฟ การสร้าง ผลิตภัณฑ์จากกาแฟ และได้ฝึกการประกอบ ธุรกิจซึ่งเป็นอาชีพหนึ่ง ที่สร้างรายได้ให้กับคน ในพื้นที่ได้	นักเรียนได้เรียนรู้และมี ทักษะในการทำ ธุรกิจกาแฟ รวมทั้ง เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกในการ สร้างพื้นที่สีเขียวให้กับ ป่าต้นน้ำในพื้นที่ของ ชุมชน	นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทักษะเกี่ยวกับ การปลูก การดูแล รักษาต้นกาแฟ รวมทั้ง การฝึกปฏิบัติจริงใน การจัดการธุรกิจกาแฟ เพื่อต่อยอดสร้างอาชีพ อาชีพในอนาคตได้

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
3.4.3 ผลการประเมิน ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)	1) ภายในโรงเรียน บรรจุโครงการไว้ใน แผนงานโรงเรียนทุกปี การศึกษาโดยการมีส่วน ร่วมของทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง พัฒนาร้านกาแฟให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อยอด พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ เกี่ยวกับธุรกิจกาแฟ และทำรายได้ให้กับ โรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนทำ กิจกรรมธุรกิจกาแฟ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มี ได้ระหว่างเรียนและมี เงินออมเงินหรือสะสม เงินไว้ใช้ในอนาคต	1) ภายในโรงเรียน บรรจุโครงการฯเป็น โครงการต่อเนื่องใน แผนปฏิบัติการฯ ของ โรงเรียนทุกปีการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่องให้ นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ธุรกิจร้านกาแฟทั้ง รูปแบบร้านค้าและ รูปแบบออนไลน์ ส่งเสริมการมีรายได้ ระหว่างเรียน สร้างแรงบันดาลใจให้ นักเรียนชื่นชอบในการ ประกอบอาชีพธุรกิจ กาแฟและต่อยอด พัฒนาในการประกอบ อาชีพในอนาคต	1) ภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้เคล็ดลับการ ประกอบธุรกิจกาแฟ ให้ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมให้นักเรียนให้ ศึกษาเรียนรู้จากผู้ ประกอบอาชีพบา ริستا (Barista) และแหล่งเรียนรู้ ด้านธุรกิจกาแฟ ที่หลากหลาย 2) เครือข่ายทางการ ศึกษา จัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับโรงเรียนอื่น	1) ภายในโรงเรียน ส่งเสริมการทำ กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทุกปี เพื่อส่งเสริม นักเรียนมีอาชีพและ มีรายได้เสริมจากการ ประกอบธุรกิจกาแฟ อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการ ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อ ความยั่งยืนและเป็น กิจกรรมหลักของ โรงเรียน 2) เครือข่ายทางการ ศึกษา ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงาน ของ	1) ภายในโรงเรียน บรรจุโครงการฯเป็น โครงการต่อเนื่องทุกปี การศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่องให้ นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ธุรกิจร้านกาแฟทั้ง รูปแบบร้านค้าและ รูปแบบออนไลน์ ส่งเสริมนักเรียนได้ เรียนรู้จากผู้ประกอบ อาชีพบาริستا (Barista) และแหล่ง เรียนรู้ด้านธุรกิจกาแฟที่ หลากหลาย สร้างแรงบันดาลใจ ให้นักเรียนชื่นชอบใน การประกอบอาชีพ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
	2) เครือข่ายทางการศึกษา ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน รวมทั้งรับจัดอาหารว่างในการประชุม สัมมนาต่างๆ 3) ชุมชน / สังคม ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน รวมทั้งรับจัดอาหารว่างในการประชุม สัมมนาต่างๆ สร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนในการประกอบธุรกิจกาแฟ	พัฒนาร้านกาแฟ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์อย่าง ต่อเนื่อง 2) เครือข่ายทางการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วม และภาคีเครือข่ายเพื่อขยายผลการดำเนินงานให้เกิดความยั่งยืน 3) ชุมชน / สังคม ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจกาแฟ อย่างกว้างขวางและหลากหลายเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดย ใช้สื่อที่หลากหลาย โดยเฉพาะการสื่อสารระบบออนไลน์	รับจัดงานเลี้ยงอาหารกลางวัน และอาหารว่าง เพื่อฝึกประสบการณ์ 3) ชุมชน / สังคม ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชาวบ้าน ประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟทั้งการปลูก การทำร้านกาแฟ ร่วมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว	โรงเรียนให้โรงเรียนอื่นรับทราบและร่วมเป็นเครือข่ายธุรกิจกาแฟ 3) ชุมชน / สังคม สร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วม และ สนับสนุน ชุมชน ผู้ปกครองในการประกอบธุรกิจกาแฟ	ธุรกิจกาแฟและต่อยอดพัฒนาในการประกอบอาชีพในอนาคต พัฒนาร้านกาแฟ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์อย่าง ยั่งยืน 2) เครือข่ายทางการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วม และภาคีเครือข่ายเพื่อขยายผลการดำเนินงานให้เกิดความยั่งยืน 3) ชุมชน / สังคม ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจกาแฟ อย่างกว้างขวางและหลากหลายส่งเสริมการ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
3.4.4 ผลการประเมิน ด้านการถ่ายโอนการ เรียนรู้ (Transportability Evaluation)	1) โรงเรียนมีหลักสูตร งานธุรกิจกาแฟที่มีการ พัฒนาปรับปรุง หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้จัดการเรียนรู้งาน ธุรกิจกาแฟของโรงเรียน และทำให้โรงเรียนเป็น ที่รู้จักให้โรงเรียนอื่นๆ สร้างแหล่งเรียนรู้งาน อาชีพที่เหมาะสมกับ บริบทของชุมชน	1) โรงเรียนมีหลักสูตร การเรียนรู้งานธุรกิจ กาแฟและมีการ ปรับปรุงหลักสูตรอย่าง ต่อเนื่อง 2) โรงเรียน ประชาสัมพันธ์กิจกรรม การเรียนรู้อื่นๆ อีกทั้งเป็นแบบอย่างการ ดำเนินงานหลักสูตรงาน อาชีพ ให้หน่วยงานการศึกษา อื่นๆได้เรียนรู้และ	1) นักเรียนสามารถ ถ่ายทอดความรู้งาน กาแฟให้กับรุ่นน้องได้ เกิดการเรียนรู้ใน ลักษณะ “พี่สอน น้อง” 2) นักเรียนมีความ ภูมิใจที่ผู้บริหารมี นโยบายส่งเสริมการ เรียนรู้งานอาชีพ และ มีการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1) นักเรียนมีความ สนใจเรียนรู้งาน ธุรกิจกาแฟ และม ีความต้องการพัฒนา งานธุรกิจกาแฟให้มี ความหลากหลาย เหมาะสมกับความ เปลี่ยนแปลงใน กระแสการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่ เกี่ยวข้องกับกาแฟ และชุมชนมีความ ต้องการพัฒนากาแฟ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ หมู่บ้านให้มีความ	จำหน่ายกาแฟเชื่อมโยง กับธุรกิจการท่องเที่ยว โดยใช้สื่อที่หลากหลาย โดยเฉพาะการสื่อสาร ระบบออนไลน์ โรงเรียนมีหลักสูตรงาน ธุรกิจกาแฟที่มีการ พัฒนาปรับปรุง หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้จัดการเรียนรู้งาน ธุรกิจกาแฟให้กับ นักเรียน และโรงเรียน เป็นแบบอย่างการ ดำเนินงานหลักสูตร งานอาชีพให้หน่วยงาน การศึกษา องค์กร หน่วยงานต่างๆ ได้ ศึกษาเรียนรู้ พัฒนางาน อาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบท

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน	นักเรียน	ผู้ปกครองนักเรียน	สรุป
		พัฒนาการจัดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง 3) โรงเรียนเป็นแหล่ง เรียนรู้งานอาชีพธุรกิจ กาแฟให้โรงเรียนและ หน่วยงานต่างๆ โดยมี คณะบุคลากรเข้ามา ศึกษาดูงานที่โรงเรียน อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารการได้รับเชิญ เป็นวิทยากรจาก หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์ฯ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม มหาวิทยาลัยพะเยา กสศ.(โครงการครูรักษ์ ถิ่น) โรงเรียนพื้นที่สูงใน ถิ่นทุรกันดาร นิทรรศการออนไลน์ ก.ค.ศ. ฯลฯ		เป็นอัตลักษณ์หรือ เป็นสินค้าของ ท้องถิ่น	ของชุมชน

จากตารางที่ 8 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านผลผลิต (Product Evaluation) เมื่อพิจารณาผลการประเมิน พบว่า ผลผลิตของโครงการทุกด้าน มีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจดำเนินโครงการในปีการศึกษาต่อไป โดยนำผลการประเมินแต่ละด้านมาเป็นแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลจากปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจากคำถามปลายเปิด

ผู้ประเมินสรุปข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดได้ดังนี้

1) โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักพืชพรรณที่เป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นที่ต้องการของตลาด กิจกรรมการเรียนรู้การประกอบธุรกิจกาแฟ ไม่ใช่แค่เพียงการขาย แต่ยังทำให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าและการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ การได้ลงมือปฏิบัติจริงตั้งแต่การเพาะเมล็ด ไปจนถึงการบริการถึงมือลูกค้า การเรียนรู้เหล่านี้จะทำให้เด็ก ๆ เติบโตไปพร้อมกับต้นกล้า และเป็นต้นกล้าที่สมบูรณ์

2) ครูรู้สึกภูมิใจที่ได้สอนการประกอบธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียน เพราะว่าเป็นทักษะที่จำเป็นทักษะหนึ่งของการประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต ถ้านักเรียนมีความรู้และทักษะเรื่องการตลาดไม่มากนักน้อย เราจะไม่เสียเปรียบคนอื่น สำหรับโครงการนี้ เป็นการฝึกทักษะให้นักเรียนได้เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นทักษะในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ ฝึกให้นักเรียนได้คิดคำนวณ การวางแผนการขาย การขายของออนไลน์ การไลฟ์สด การออกแบบโลโก้ การสร้างแบรนด์ของตนเอง จากกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียนมีทักษะเหล่านี้จากการลงมือปฏิบัติจริงและนำไปสู่การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องในอนาคตต่อไป

3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนหรือบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากขึ้น

4) โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะนักเรียนได้เป็นอย่างดี ควรดำเนินการต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้นำเสนอผลสรุปตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การประเมิน
2. รูปแบบการประเมิน
3. สรุปผลการประเมิน
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การประเมิน

1.1 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านบริบท (Context)

1.2 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input)

1.3 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านกระบวนการ (Process)

1.4 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านผลผลิต (Product)

1.4.1 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านผลกระทบ (Impact)

1.4.2 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านประสิทธิผล (Effectiveness)

1.4.3 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านความยั่งยืน (Sustainability)

1.4.4 เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านการถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transportability)

2. รูปแบบการประเมิน

ผู้ประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model (Stufflebeam, 2008: 45; Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 325) และปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST Model ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transportability)

Evaluation) (รัตนะ บัวสนธ์, 2556 : 11) มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. สรุปผลการประเมิน

ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผลการประเมิน สรุปได้ดังนี้

ผลการประเมินพบว่า

3.1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความสอดคล้องของกิจกรรม รองลงมาคือ ความเป็นไปได้ของโครงการ และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า บริบทของโครงการมีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจวางแผนและกำหนดปัจจัยนำเข้าของโครงการ ($\bar{X} \geq 3.51$) ผลการประเมินด้านบริบทจะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อวางแผนการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการจะนำไปสู่การวางแผนโครงการให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัดมากยิ่งขึ้น กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกัน ตลอดจนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

3.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ งบประมาณ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ บุคลากร เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการมีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ ($\bar{X} \geq 3.51$) ผลการประเมินด้านผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น จะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมชัดเจนมากขึ้น กำหนดวัสดุอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมีคุณภาพที่ดีและปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น รวมทั้งสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการให้มีความเพียงพอเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า และครูผู้สอน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การประเมินผลระหว่างการทำโครงการ และการตรวจสอบและติดตาม รองลงมา คือ การวางแผน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สภาพการดำเนินงาน เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม สำหรับการตัดสินใจพัฒนาการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} \geq 3.51$) ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานจะนำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการได้กำหนดให้มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นให้การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น จัดการประชุมชี้แจงสรุปผล

การดำเนินงานจากการกำกับ และติดตามประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการถึงครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ครอบคลุมทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

3.4 ผลประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพธุรกิจกาแฟ

3.4.1 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นผลต่อเนื่องจากผลผลิตที่ได้รับเกินกว่าเป้าหมายของโครงการ พบว่านักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ในด้านธุรกิจกาแฟทั้งในรูปแบบร้านกาแฟและออนไลน์ ชื่นชอบธุรกิจกาแฟ ภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้ นำเสนอผลงานและต่อยอดสู่อาชีพธุรกิจกาแฟได้ มีรายได้ระหว่างเรียน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โรงเรียนมีร้านกาแฟ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ด้านธุรกิจกาแฟของนักเรียน ชุมชน และเครือข่ายทางการศึกษา ได้รับการยกย่องเชิดชูการมีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจ และมีรายได้จากการปลูกและการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว ครอบคลุมมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง มีพื้นที่ป่าไม่เกิดขึ้นจากการปลูกกาแฟ จำนวน รวม100 ไร่ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้น

3.4.2 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติจริงในการจัดการธุรกิจกาแฟ เพื่อต่อยอดสร้างอาชีพอาชีพอิสระในอนาคตได้

3.4.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) พบว่า โรงเรียนควรบรรจุโครงการเป็นโครงการต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้นักเรียนมีความรู้ทักษะธุรกิจร้านกาแฟทั้งรูปแบบร้านค้าและรูปแบบออนไลน์ สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนชื่นชอบในการประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟและต่อยอดพัฒนาในการประกอบอาชีพในอนาคต ส่งเสริมนักเรียนเรียนรู้จากผู้ประกอบอาชีพบาร์ริستا (Barista) และแหล่งเรียนรู้ด้านธุรกิจกาแฟที่หลากหลาย พัฒนาร้านกาแฟ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์อย่างยั่งยืน ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจกาแฟอย่างกว้างขวางและหลากหลาย สื่อสารเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อที่หลากหลายโดยเฉพาะการสื่อสารระบบออนไลน์

3.4.4 ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรงานธุรกิจกาแฟที่มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้จัดการเรียนรู้งานธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียน และโรงเรียนเป็นแบบอย่างการดำเนินงานหลักสูตรงานอาชีพอิสระให้หน่วยงานการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่างๆ ได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนางานอาชีพอิสระที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

สรุปผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพอิสระด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านผลผลิต (Product Evaluation) เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ผลผลิตของโครงการทุกด้าน มีความเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจดำเนินโครงการในปีการศึกษาต่อไป โดยนำผลการประเมินแต่ละด้านมาเป็นแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากผลการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโอนการเรียนรู้ พบว่า การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านการส่งเสริมทักษะ อาชีพ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการสร้างรายได้ระหว่างเรียนให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนสามารถเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจกาแฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผน ผลิต จำหน่าย และนำเสนอผลงานได้จริง อีกทั้งเกิดความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการประกอบ อาชีพอย่างต่อเนื่อง ในด้านผลกระทบ พบว่า การดำเนินโครงการมีผลเกินกว่าที่คาดหวังไว้ กล่าวคือ ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน ครอบครัว และชุมชนโดยรอบ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีร้านค้ากาแฟที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ นักเรียนมีรายได้จริง ผู้ปกครองและ ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดอาชีพ ขณะเดียวกันการปลูกกาแฟจำนวนกว่า 100 ไร่ในพื้นที่ภูเขาสูง ส่งผลต่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศโดยรวม ในด้าน ความยั่งยืนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรธุรกิจกาแฟอย่างต่อเนื่อง และสามารถถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้กับหน่วยงานและโรงเรียนอื่นได้ ถือเป็นต้นแบบ ของการจัดการเรียนรู้งานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนอย่างแท้จริง สำหรับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะ ได้รับ พบว่า โครงการประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้ ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพนักเรียน การส่งเสริมเศรษฐกิจครัวเรือน การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างแหล่งเรียนรู้ และการยกระดับ คุณภาพการจัดการศึกษาให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สรุปโดยรวม โครงการจัดการเรียนรู้งาน อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนบ้านสัว เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ อย่างยิ่งทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงอาชีพ และการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในระดับ นักเรียน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในระยะยาว

4. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

4.1 การประเมินด้านบริบท (Context) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะ อาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ วัตถุประสงค์สอดคล้องกับ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของโครงการมีความเหมาะสม และสอดคล้องกัน ผลการประเมินเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนบ้านสัว ได้จัดทำโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการพัฒนา ทักษะอาชีพ อีกทั้งผู้รับผิดชอบโครงการสามารถออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ และวางแผนการดำเนินการ ให้นักเรียน ครู และบุคลากร ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้โครงการมีความเป็นไปได้ ที่จะประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ จริลักษ์ณ์ รัตนพันธ์ (2556 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การมีอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน เพราะอาชีพเป็นการสร้างรายได้

เพื่อเลี้ยงชีพตนเอง และครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่งสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคและที่สำคัญคืออาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ความสำคัญของอาชีพ จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชนส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และสอดคล้องกับผลการประเมินของนิพนธ์มณี ธรินทรวัฒน์ (2565) การประเมินโครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดำเนินโครงการ ปีการศึกษา 2563-2564 จำนวน 186 คน ระยะเวลาการประเมินโครงการ ปีงบประมาณ 2564 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ 2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ และ 3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบท ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการประเมินของ Edwards (2016) ทำการวิจัย เรื่อง Dig into Learning : A Program Evaluation of an Agricultural Literacy Innovation ได้ทำการศึกษาโดยใช้ตัวแบบการประเมินแบบ CIPP ร่วมกับตัวแบบการประเมิน CBAM หรือ The Concerns Based Adoption Model ในการประเมินโครงการ นวัตกรรมการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กระดับชั้น Grades K-5 (ระดับชั้นอนุบาล) ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ของวิชาทางเกษตรศาสตร์เป็นบริบทในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างการเรียนรู้แบบ STEM ศึกษาให้กับเด็ก การที่ผู้วิจัยเลือกตัวแบบการประเมินแบบ CIPP มาใช้เพื่อประเมินครั้งนี้ เนื่องจากตัวแบบการประเมินแบบ CIPP มีความโดดเด่นมากในการประเมิน โดยในการประเมินนั้น ส่วนของด้านบริบท (Context) ได้มาจากการประเมินความต้องการของผู้เข้าร่วม โครงการนี้ ตลอดจนเป้าหมายของการเข้าร่วมโครงการ

4.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ งบประมาณ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ บุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ เมื่อพิจารณาข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือการได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ความรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก รองลงมาคือ ที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจกาแฟมีความเหมาะสม ด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณาข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานภายนอก รองลงมาคือ มีความเพียงพอของงบประมาณในการซ่อมบำรุงและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ ผลการประเมินเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนบ้านสัว ได้มีรูปแบบการตรวจสอบและติดตามการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ และมีการกำหนดแผน ปฏิทิน ในการควบคุม กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานไว้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยในการดำเนินโครงการจากหน่วยงานภายนอกด้วย แต่ยังคงขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ในการดำเนินโครงการเนื่องจากร้านกาแฟ ของโรงเรียนไม่สามารถรองรับนักเรียนทั้งหมดได้ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของ พชร สุจริตพันธ์ (2565) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักพัฒนาพื้นที่

ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 236 คน คัดเลือกด้วยวิธีการ สุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารและผู้ประสานงานตำบล จำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือก แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ส่วนการศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการ ใช้การสนทนากลุ่ม และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การได้รับการอบรม เพื่อเพิ่มทักษะในการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบ เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ทำให้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จำนวนนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบที่เพียงพอต่อ การให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานเพื่อสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล (CLM) และพัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิต (HLM) มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอและมีคุณภาพ ส่วนกลุ่มประชาชน ผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการให้ คำแนะนำ ชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินโครงการ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการ พัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล ” ได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล และพัฒนา พื้นที่ครัวเรือน เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีเครื่องมือที่เพียงพอต่อการ ดำเนินการ และสอดคล้องกับผลการประเมินของกมลนันท์ บุญกล้า (2559) ได้ศึกษาการประเมิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ผลการประเมินพบว่ามีค่าเฉลี่ยพอ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4.3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้ งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการและการตรวจสอบ และติดตาม รองลงมา คือ การวางแผน ด้านการประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ วิธีการดำเนินการในกิจกรรมมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกัน ด้านการตรวจสอบและติดตาม เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีการประเมินผล สรุปผล และรายงานการดำเนินงานของโครงการ ต่อสถานศึกษา ผลการประเมินเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้รับผิดชอบโครงการได้ออกแบบกิจกรรม ในโครงการที่สามารถปฏิบัติได้จริง เป็นกิจกรรมเชิงรุกที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมพัฒนาส่งเสริม การเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 19) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ โดยเพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับ มัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียนให้ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีทั้งนี้ ให้จัดทำข้อตกลงกับ สถานประกอบการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพมีแนวทาง ดังนี้

(1) การปรับโครงสร้างการเรียนสถานศึกษาใช้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มรายวิชาซีพีในหลักสูตรศักยภาพ (สาระเพิ่มเติม) ตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งปรับกิจกรรม การจัดการเรียน ในสาระที่เกี่ยวกับวิชาชีพให้นักเรียน ได้รับการฝึกประสบการณ์จากสถานประกอบการ โดยตรงและปรับสัดส่วนเวลาเรียนภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี (2) ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา (2.1) ขั้นเตรียมการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานความพร้อมของสถานศึกษา และสถานประกอบการและความสนใจของนักเรียนทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จัดให้มีการประชุมวางแผนกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การส่งต่อที่ชัดเจนสร้าง ความเข้าใจให้กับนักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมความพร้อมนักเรียนและครูบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (2.2) ขั้นดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อดำเนินการรับสมัครและสอบ คัดเลือกนักเรียนประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดบุคลากรรับผิดชอบการดูแลกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่สถานประกอบการส่งต่อนักเรียนสู่สถานประกอบการ การดำเนินการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของนักเรียนและตัดสินผลการเรียน (2.3) ขั้นประเมินผลประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการการติดตามตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาเสนอแนวทางการแก้ปัญหา จากข้อค้นพบและสรุปผลรายงานผล (3) วิธีการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีการฝึกทักษะ พื้นฐานในงานอาชีพให้นักเรียนเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรนิเทศ กำกับ ติดตาม วัดผล ประเมินผล นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป (4) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง (4.1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ทิศทางอาชีพในอนาคต สำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน และความสนใจของนักเรียน จัดให้มีการประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์/การรับสมัคร/การส่งต่อที่ชัดเจนแต่งตั้งกรรมการ รับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาของการดำเนินงาน และศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (4.2) บทบาทของครูศึกษาหลักสูตรโครงสร้าง เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอนและการจบหลักสูตรจัดทำหลักสูตร ในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการจัดเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับอาชีพ ในสถานประกอบการเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองในอาชีพที่จะส่งนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ เตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อเข้าสู่สถานประกอบการจัดทำแบบประเมินผลการเรียน/การฝึกงาน ในสถานประกอบการ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้กับสถานศึกษา (4.3) บทบาทของนักเรียน มีหน้าที่เตรียมความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ (4.4) บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ เตรียมแนวทาง ในการฝึกประสบการณ์เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียน ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานควบคุมดูแล การปฏิบัติงาน ร่วมมือในการแก้ปัญหาของนักเรียน ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน (5) แนวทางการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการส่งต่อ ประสานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลการส่งต่อ/ประวัติ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการประเมินของรวิกันต์ ทวีนนท์. (2564) ได้ประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโครงการ TSQP-2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุญขจรประชาอาสา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 166 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 24 คน และนักเรียน จำนวน 140 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ตารางบันทึกคะแนนและแบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ มีความเชื่อมั่น .73 – .84 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมิน พบว่า ด้านกระบวนการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อ พบว่า กิจกรรมในโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับผลการประเมินของ จารุวรรณ อินทะเสน (2564) ได้ทำ การประเมินโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า การประเมินด้านกระบวนการ ของการประเมินโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 ผลประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพธุรกิจกาแฟ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่จัดเป็นการจัดกิจกรรม ที่มุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านทักษะกระบวนการอาชีพ ด้านทักษะชีวิตการดำรงอยู่ในสังคมผ่านประสบการณ์จริง การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากธุรกิจกาแฟ จากการเพาะปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้ลงมือทำเพื่อหารายได้พิเศษผ่านโครงการด้านทักษะอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ สอดคล้องกับผลการประเมินของ รวิกันต์ ทวีนนท์. (2564) ได้ประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโครงการ TSQP-2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุญขจรประชาอาสา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต การประเมินด้านผลผลิต พบว่า (1) ผลการประเมินทักษะอาชีพผ่านแต่ละกลุ่มสาระวิชาของนักเรียน พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดย นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา (2) การนำความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากการเข้าร่วมโครงการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อ พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมในโครงการและนำไปประยุกต์ใช้ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้เรื่องการทำขนมอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนนักเรียนมีอาชีพเสริมจากการทำขนมอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละ

รายข้อพบว่า นักเรียนมีความสุข ในการเรียนรู้ แต่ละวิชาและการลงมือทำขมนอบด้วยตนเอง รองลงมา คือ นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ส่วนนักเรียนชอบการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับผลการประเมินของกิริติ พรหมนรา (2564) ได้ทำการวิจัยการประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า การประเมินด้านผลผลิตของโครงการมีผลการประเมินแบบทดสอบด้านทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 และการนำแนวทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวม มีนักเรียนได้คะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ความพึงพอใจต่อโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4.4.1 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) พบว่า นักเรียนมีความสุข กับการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ในด้านธุรกิจกาแฟทั้งในรูปแบบร้านกาแฟและออนไลน์ ชื่นชอบธุรกิจ กาแฟ ภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้นำเสนอผลงานและต่อยอดสู่อาชีพธุรกิจ กาแฟได้ มีรายได้ระหว่างเรียน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โรงเรียนมีร้านกาแฟ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ด้านธุรกิจกาแฟของนักเรียน ชุมชน และเครือข่ายทางการศึกษา ได้รับการยกย่องเชิดชู การมีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความ พึงพอใจ และมีรายได้จากการปลูกและการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการ ท่องเที่ยว ครอบครัวมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สังคม แห่งการเรียนรู้ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง มีพื้นที่ป่าไม้เกิดขึ้นจากการปลูกกาแฟ จำนวน รวม 100 ไร่ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้น สอดคล้องกับผลการประเมินของ พชร สุจริตพันธ์(2565) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนา พื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและได้ แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้าง รายได้แบบพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดเครือข่ายในการส่งเสริม การเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความสามัคคี ช่วยเหลือ เอื้ออาทร ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวม พบว่า มีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้มีรายได้ มีอาชีพ ที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมโครงการ ทำให้สามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการ ประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียง สามารถหลุดพ้นจาก ความยากจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ท่าน มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ และสอดคล้องกับผลการประเมินของ วรนิษฐา ค่ายศ (2564) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมื่ออุปถัมภ์) ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทั้งสองปีการศึกษาอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับมาลี สุปันติ และแวตนา สุวรรณรินทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องเกษตรอินทรีย์เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยกระบวนการ

มีส่วนร่วมของชุมชนใน ต.โคกตะเคียน อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ ผลจากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องเกษตรอินทรีย์ในชุมชนและ โรงเรียน มีแผนการจัดการรูปแบบและแนวทางของแหล่งเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนโคกตะเคียนวิทยา โดยการนำเอาองค์ความรู้ เรื่องเกษตรอินทรีย์ในชุมชนและโรงเรียน มาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนโคกตะเคียนวิทยา ทำให้นักเรียนได้นำกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมาปรับใช้ ในชุมชนและครอบครัว หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรกรรมอินทรีย์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการทำงานวิจัยทำให้เกิดการขยายผลในการปฏิบัติการสู่ชุมชนของเด็กนักเรียน ช่วยเหลือครอบครัว และผู้ประกอบการ ฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เกิดจากประชาชนชาวบ้านผู้ถ่ายทอดร่วมกับครูในโรงเรียน เป็นผู้สังเกตการณ์และเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

4.4.2 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) พบว่า นักเรียน เกิดการเรียนรู้และมีทักษะเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติจริงในการ จัดการธุรกิจกาแฟ เพื่อต่อยอดสร้างอาชีพอาชีพในอนาคตได้ สอดคล้องกับผลการประเมิน ของปณิดา นกแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้าม วัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่ม ผลผลิตและความรู้รับผิด และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นำตนเอง ตามการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พิจารณาเป็นด้านพบว่าด้านทักษะทางสังคมและ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดและ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการ ขึ้นำตนเอง และ 2) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพในศตวรรษที่ 21 ควรส่งเสริมนักเรียนใน ด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะ ความคิดริเริ่มและการขึ้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม ให้นักเรียน มีทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้ นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิต ให้มีคุณภาพในสังคมมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่งเสริมการมีคุณธรรมความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้ผู้นำ และสอดคล้องกับผลการประเมินของกฤษฎา พลตรี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียน โรงเรียนบ้านสันต้นเปา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลจากการประเมิน โครงการทำให้ทราบว่าโครงการส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะด้านอาชีพ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติตามแผนงาน กำกับ ติดตามงาน และประเมินผลและ ปรับปรุงงานได้ส่งผลให้นักเรียนมีมีทักษะการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น รวมทั้ง ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ นักเรียนโรงเรียนบ้านสันต้นเปาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการทุกประการ

4.4.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) พบว่า โรงเรียน ควรบรรจุโครงการฯ เป็นโครงการต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะธุรกิจร้านกาแฟทั้งรูปแบบร้านค้าและรูปแบบออนไลน์ สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนชื่นชอบ ในการประกอบอาชีพธุรกิจกาแฟและต่อยอดพัฒนาในการประกอบอาชีพในอนาคต ส่งเสริมนักเรียน เรียนรู้จากผู้ประกอบอาชีพบาร์ริستا (Barista) และแหล่งเรียนรู้ด้านธุรกิจกาแฟที่หลากหลาย

พัฒนาร้านกาแฟ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์อย่างยั่งยืน ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจกาแฟอย่างกว้างขวางและหลากหลาย สื่อสารเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อที่หลากหลายโดยเฉพาะการสื่อสารระบบออนไลน์ สอดคล้องกับ สมบูรณ์ธรรมลังกา (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด สอดคล้องกับ สุพรรณิการ์ เรืองศรี (2564). ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านความยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อวิเคราะห์แยก 3 กลุ่ม พบว่ากลุ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการในภาพรวมระดับมาก ยกเว้นกลุ่มภาคีเครือข่าย มีความคิดเห็นในการประเมินโครงการภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะ คือ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย ดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ CSR (Corporate Social Responsibility) หรือ SE (Social Enterprise) สร้างงาน สร้างอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมาย ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง และภาคีเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสวัสดิการสังคมและการดูแลกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จัดเวทีถอดบทเรียน และจัดชุดความรู้นำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับ กู๊ด (Good, 1973) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในวัยอร์คพบว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพนั้นจะประกอบด้วยการแนะแนวและการจัดกลยุทธ์ทางการเรียนการสอน เพื่อมุ่งหมายที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับอาชีพที่พึงปรารถนาในอนาคต กลยุทธ์จะมีความสัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริงในสังคมและโลกแห่งการทำงานและอาชีพ โดยจัดดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่างความคิดรวบยอดของการพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิต และอาชีพกับหลักสูตรในทุกรายวิชา และจัดดำเนินการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและสมดุลระหว่างการศึกษาทางด้านวิชาการและประสบการณ์ทางอาชีพ

4.4.4 ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรงานธุรกิจกาแฟที่มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้จัดการเรียนรู้งานธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียน และโรงเรียนเป็นแบบอย่างการดำเนินงานหลักสูตรงานอาชีพให้หน่วยงานการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่างๆ ได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนางานอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สอดคล้องกับผลการประเมินของ พชร สุจริตฉันท (2565) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้(Transportability

Evaluation) ความคิดเห็น ของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ผ่านทางสื่อออนไลน์ ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากโครงการไป พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมาชิก/ เครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นและชุมชนใกล้เคียงได้ อย่างถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จาก โครงการโคก หนอง นา โมเดล พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ การนำเสนอโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในเวทีนำเสนอ ผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

5.1.1 จากผลการประเมิน พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพธุรกิจกาแฟ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการประเมินโครงการไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้อาชีพธุรกิจกาแฟอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มทักษะและรายได้ให้นักเรียน

5.1.2 จากผลการประเมิน พบว่า โรงเรียนมีร้านกาแฟ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ ด้านธุรกิจกาแฟของนักเรียน ชุมชน และเครือข่ายทางการศึกษา ได้รับการยกย่องเชิดชูการมีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาร้านกาแฟ ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ฝึกทักษะจริงที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งขยายโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทั้งการบริหารจัดการร้านกาแฟและการทำธุรกิจออนไลน์ควบคู่กันไป

5.1.3 จากผลการประเมิน พบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมและขยายผลการดำเนินงานให้แก่สำหรับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญ ให้การดำเนินงานโครงการเกิดความยั่งยืน ดังนั้น ควรสร้างความร่วมมือกับชุมชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และต่อยอดธุรกิจกาแฟในเชิงเศรษฐกิจและสังคม พร้อมขยายเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับธุรกิจกาแฟ

5.1.4 จากผลการประเมิน พบว่า นักเรียนมีความสนใจเรียนรู้อาชีพธุรกิจกาแฟ และมีความต้องการพัฒนางานธุรกิจกาแฟให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในกระแสการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ ดังนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาทักษะธุรกิจกาแฟอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งขยายกลุ่มเป้าหมายนักเรียนให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินครั้งต่อไป

5.2.1 ควรพัฒนารูปแบบการประเมินที่เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับการฝึกปฏิบัติจริงในธุรกิจกาแฟ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ทั้งด้านทักษะและความรู้เชิงธุรกิจได้อย่างครบถ้วน

5.2.2 ควรทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินโครงการอย่างละเอียด เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงที่ตรงจุดมากขึ้นในอนาคต

5.2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรธุรกิจกาแฟให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการบูรณาการกับกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- กมลนันท์ บุญกล้า. (2559). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. การค้นคว้าอิสระ การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร.
- กรมวิชาการเกษตร. (2553). การจัดการความรู้เทคโนโลยีการผลิตกาแฟครบวงจร. สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรักซ์ฟิมพ์.
- กิริติ พรหมนรา. (2564). การประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านฉลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- กฤษฎา พลตรี. (2560). การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนโรงเรียนบ้านสันตันเปา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. เชียงราย: สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.
- จริลักษณ์ รัตนพันธ์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูและผู้บริหาร เรื่อง กิจกรรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาช่วงระยะความสนใจและความสามารถในการสื่อสาร ของเด็กสมาธิสั้น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุวรรณ อินทะเสม. (2564). การประเมินโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี.
- ชนัดดา เทียนฤกษ์. (2557). การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ. (2556). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา :การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทรมณี ธรินทราวัฒน์. (2565). การประเมินโครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16(4), 48-58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปนัดดา นกแก้ว. (2562). **ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พชร สุจริตน์. (2565). **การประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2555). **หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : แฮสส์ ออฟ เคอร์มีส์.
- พิมพ์วิภา บำรุงทรัพย์. (2561). **การประเมินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ของโรงเรียนอนุบาลราชบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พิสนุ พองศรี. (2553). **เทคนิควิธีประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พงษ์เทพ จิระโร. (2554). **การประเมินโครงการ (Project Evaluation) เล่ม 1 (หน่วยที่ 1-7)**.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรทวิโรฒ.
- ไพศาล หวังพานิช. (2546). **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- มาเรียม นิลพันธ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมวิกา สุขะวิหะ. (2560). **การประเมินโครงการการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนวัดเนินพระ (ทรงบ้นจิตยราชวรรังสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1**. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุวดี คำเงิน. (2561). **การประเมินโครงการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รวิกันต์ ทวีนนท์. (2564). **การประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโครงการ TSQP-2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุญยขจรประชาอาสา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต**. การค้นคว้าอิสระ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รัตน์ บัณฑิต. (2556). “รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้,” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. ปีที่ 5 (2) : 2-9.กรกฎาคม – ธันวาคม.
- รัตน์ บัณฑิตและเอี่ยมพร หลินเจริญ. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนบ้านส้ว. (2563). หลักสูตรอาชีพกาแฟ “SAWA Coffee” โรงเรียนบ้านส้ว. โรงเรียนบ้านส้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิวัฒน์ บุระพันธ์. (2562). การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชวินิตมัธยม โดยใช้การประเมินแบบซีบี (CIPP Model). วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วณิชฐา ค่ายศ. (2564). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง (อินมื่ออุบลรัตน์). วารสารครุทรรศน์ (Online), 1(2), 1-20.
- วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. (2557). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพฯ : วี.พริ้นต์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2558). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี: สุราษฎร์ธานี.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2562). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จตุพรดีไซน์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2551). วิธีวิทยาการประเมิน ศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **แนวการจัดกิจกรรมและแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2557). แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินในประมวลสาระชุดวิชาวิธีวิทยาทางการประเมินการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุพรรณิการ์ เรืองศรี (2564). การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *Journal of Social Work*, 29(1), 251-293.
- Best, J.W. (1981). **Research in Education**. New Jersey : Prentice - Hall.
- Bostic, C. M. (2013) . **Evaluation of the Implementation of Professional LearningCommunities and the Impact on Student Achievement (UnpublishedDoctoral dissertation)**. Degree of Doctor of Education School of Education Gardner-Webb University.
- Chaiyathon, S. (2019). **Life Skills Development for Early Childhood Phychomotor Domain by Using Folk Tales with Local Matersials Puppet**. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 11(3), 1211-1226.
- Corina, V. (2013). **The Effectiveness of a New Music Education Program in Cyprus**. Doctor of Philosophy St. Louis University.
- Edwards, E. B. (2016). **Dig into Learning: A Program Evaluation of an Agricultural Literacy Innovation**. Degree of Doctor of Education School of Education GardnerWebb University.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2004). **Program evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines** 3rd ed. New York: Longman.
- Jarvis, N. M. (2016). **Program Evaluation of the Direct Instruction Reading Interventions: Reading Mastery and Corrective Reading**. Degree of Doctor of Education School of Education Gardner-Webb University.
- Stufflebeam. (2008). The 21st century CIPP model. In Alkin, M.C. (Ed). *Evaluation roots : Tracing theorists' views and influences* .(pp. 276 –291). London : SAGE.
- Stufflebeam, D.L. & Coryn, C. L. S. (2014). **Evaluation theory, models & applications**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Stufflebeam, Daniel L.; and Shinkfield, Anthony J. (2007). **Evaluation Theory, Models, & Application**, San Francisco : John Wilwy.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1.	นายณรงค์ อภัยใจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองกุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
2.	นายประยูร สุธาบูรณ์	ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
3.	นางกัญญา สมบูรณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1
4.	นายศุภโชค ปิยะสันต์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
5.	นายโณทัย ไทยวรรณศรี	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการประเมิน

แบบประเมินโครงการ

เรื่อง โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ มีจำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอน เป็นการประเมินด้านบริบท ฉบับที่ 2 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอน เป็นการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ฉบับที่ 3 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอน เป็นการประเมินด้านกระบวนการ และ ฉบับที่ 4 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน เป็นแบบบันทึกข้อมูลด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้
2. แบบประเมินฉบับนี้ เพื่อประเมิน เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไป
3. แบบสอบถามฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดถูก ผิด ท่านสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระตามความเป็นจริง คำตอบที่เป็นจริงที่สุดจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปรับปรุงโครงการ
4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลลับเฉพาะ ไม่เกิดผลเสียแก่ผู้ตอบแบบประเมินแต่อย่างใด ผู้ประเมินจะนำมาเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
5. การตอบแบบประเมิน โปรดทำเครื่องหมายถูก ลงในข้อความที่ตรงกับ ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ผู้ประเมินหวังในความร่วมมือด้วยดี และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ปกรณ ศศิวัฒน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว

**แบบการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท
สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน**

แบบประเมินโครงการฉบับนี้เป็นการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของโครงการเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของโครงการ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ และความสอดคล้องของกิจกรรม ในการจัดทำโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

- ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
- ☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบทของโครงการ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาการดำเนินงานตามโครงการตามการรับรู้ของท่านตามความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงตามความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ด้านบริบท (Context) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ						
1.	โครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน					
2.	สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นเหตุจำเป็นต้องดำเนินงานโครงการ					
3.	การดำเนินงานโครงการนำไปสู่การรองรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน					
4.	การพัฒนาตามโครงการสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
5.	โครงการสอดคล้องกับทักษะอาชีพ					
ความเป็นไปได้ของโครงการ						
6.	โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัด					
7.	โรงเรียนมีแผนพัฒนาที่ชัดเจนการดำเนินงานโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง					
8.	การดำเนินงานของโครงการเหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน					
9.	การให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนโครงการจากผู้บริหาร					
10.	การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์						
11.	หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม และสอดคล้องกัน					
12.	การกำหนดเป้าหมายวิธีการดำเนินการและระยะเวลาดำเนินการมีความเหมาะสมและปฏิบัติจริงได้					
13.	วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ					
14.	วัตถุประสงค์สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
15.	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
ความสอดคล้องของกิจกรรม						
16.	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ					
17.	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน					
18.	การจัดกิจกรรมได้กำหนดให้นักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
19.	รายละเอียดของกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
20.	หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม					

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน

นายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว

**แบบการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพรักด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น
สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน**

แบบประเมินโครงการฉบับนี้เป็นการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเพียงพอของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดทำโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพรักด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

- ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
- ☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพรักด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาการดำเนินงานตามโครงการตามการรับรู้ของท่านตามความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงตามความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
บุคลากร						
1.	มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน					
2.	การมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากร					
3.	บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ					
4.	บุคลากรมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ					
5.	ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการทักษะอาชีพ					
วัสดุอุปกรณ์						
6.	วัสดุอุปกรณ์มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพดีปลอดภัยในการทำงาน					
7.	วัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสม มีจำนวนเพียงพอในการใช้งาน					
8.	การจัดอาคารสถานที่มีความเหมาะสม สะอาด สวยงาม					
9.	ที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจกาแฟมีความเหมาะสม					
10.	การได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ความรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก					
งบประมาณ						
11.	การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอเหมาะสม					
12.	มีความเพียงพอของงบประมาณในการซ่อมบำรุงและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ					
13.	ความเพียงพอของงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อดำเนินโครงการ					
14.	การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานต้นสังกัด					
15.	การสนับสนุนงบประมาณโครงการจากหน่วยงานภายนอก					

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน

นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า

**แบบการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ
สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้าและครูผู้สอน**

แบบประเมินโครงการฉบับนี้เป็นการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการในการวางแผน การประเมินผลระหว่างการเดินทางโครงการ การตรวจสอบและการติดตาม และสภาพการดำเนินงาน ในการจัดทำโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

- ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
- ☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการของโครงการ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาการดำเนินงานตามโครงการตามการรับรู้ของท่านตามความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงตามความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การวางแผน						
1.	มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ					
2.	มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรในการดำเนินโครงการ					
3.	มีการให้ความรู้ ประชุมชี้แจง สื่อสารประชาสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการ					
4.	มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม					
5.	มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม					
การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ						
6.	วิธีการดำเนินการในกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน					
7.	ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอนการดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ					
8.	มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงานตามโครงการ					
9.	การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง					
10.	มีการประเมินผลการทำงานตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม					
การตรวจสอบและติดตาม						
11.	การนิเทศติดตามผลการดำเนินการของโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม					
12.	ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีการประเมินผล สรุปผล และรายงานการดำเนินงานของโครงการต่อสถานศึกษา					
13.	การกำกับ ติดตาม ประเมินผลครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการ					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14.	เอกสาร หลักฐานประกอบการประเมินผลมีความเหมาะสม ครบถ้วน					
15.	การประชุมชี้แจงสรุปผลการดำเนินงานจากการกำกับ ติดตามประเมินผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง					
สภาพการดำเนินงาน						
16.	การประชาสัมพันธ์โครงการถึงครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ครอบคลุมทั่วถึง					
17.	เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน					
18.	กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ					
19.	กิจกรรมในโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง					
20.	กิจกรรมครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน					

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน

นายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านส้ว

**แบบบันทึกข้อมูลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านผลผลิต
สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน**

แบบประเมินโครงการฉบับนี้เป็นการประเมินด้านผลผลิต (Process Evaluation) ของโครงการเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ผลต่อเนื่องที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ผลสำเร็จ ความต่อเนื่องของโครงการ และการขยายผล ต่อยอดพัฒนา ในการจัดทำโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

- ☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
- ☐ ครูผู้สอน
- ☐ นักเรียน
- ☐ ผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านกระบวนการของโครงการ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาการดำเนินงานตามโครงการตามการรับรู้ของท่านตามความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงตามความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

3. การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจกาแฟ การตกแต่งและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากกาแฟ อาชีพเสริมจากการธุรกิจกาแฟ และความสามารถในการแนะนำ เผยแพร่ความรู้หรือทักษะการประกอบธุรกิจกาแฟของนักเรียน

[illegible]

4. การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมีรายได้เสริมจากการประกอบธุรกิจกาแฟ ความสามารถในการทำบัญชีและรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนความรู้สึกรักภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชอบธุรกิจกาแฟ

[illegible]

5. การประเมินด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) ของ โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมี
ผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักเรียนในการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกี่ยวกับธุรกิจกาแฟ ความสุขในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอนของการผลิตกาแฟ
ความสามารถในการต่อยอดธุรกิจกาแฟ และการนำเสนอ การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา
จากการร่วมโครงการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน

นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว้า

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

**ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท**

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\frac{\sum R}{N}$	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ								
1. โครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
2. สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นเหตุจำเป็นต้องดำเนินงานโครงการ	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
3. การดำเนินงานโครงการนำไปสู่การรองรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียน	1	1	1	0	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
4. การพัฒนาตามโครงการสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
5. โครงการสอดคล้องกับทักษะอาชีพ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
ความเป็นไปได้ของโครงการ								
6. โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัด	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
7. โรงเรียนมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน การดำเนินงาน โครงการสามารถปฏิบัติได้จริง	1	0	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
8. การดำเนินงานของโครงการเหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
9. การให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนโครงการจากผู้บริหาร	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
10. การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง

[illegible]

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\frac{\sum R}{N}$	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
บุคลากร								
1. มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
2. การมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากร	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
3. บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ	1	1	1	0	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
4. บุคลากรมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
5. ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการทักษะอาชีพ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
วัสดุอุปกรณ์								
6. วัสดุอุปกรณ์มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพดีปลอดภัยในการทำงาน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
7. วัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสม มีจำนวนเพียงพอในการใช้งาน	1	0	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
8. การจัดอาคารสถานที่มีความเหมาะสม สะอาด สวยงาม	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
9. ที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจกาแฟมีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
10. การได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ความรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
งบประมาณ								
11. การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอเหมาะสม	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\frac{\sum R}{N}$	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
การวางแผน								
1. มีการวางแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
2. มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรในการดำเนินโครงการ	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
3. มีการให้ความรู้ ประชุมชี้แจงสื่อสารประชาสัมพันธ์ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการ	1	1	1	0	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
4. มีการกำหนดขั้นตอนรายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
5. มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ								
6. วิธีการดำเนินการในกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
7. ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอนการดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
8. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงานตามโครงการ	1	1	1	0	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
9. การดำเนินกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
10. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง

[illegible]

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ของแบบบันทึกการประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านผลผลิต

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\frac{\sum R}{N}$	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
1. ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลผลิตเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่างในการศึกษาหรือทำธุรกิจกาแฟ ความสามารถในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการชงกาแฟได้ถูกต้องและเหมาะสม การเลือกวัตถุดิบในการทำธุรกิจกาแฟ การเรียนรู้การทำธุรกิจกาแฟและการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง
การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
2. ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่างในการศึกษาหรือทำธุรกิจกาแฟ ความสามารถในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการชงกาแฟได้ถูกต้องและเหมาะสม การเลือกวัตถุดิบในการทำธุรกิจกาแฟ การเรียนรู้การทำธุรกิจกาแฟและการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียน	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
3. ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\frac{\sum R}{N}$	IOC	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
เป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจกาแฟ การตกแต่งและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากกาแฟ อาชีพเสริมจากการธุรกิจกาแฟ และความสามารถในการแนะนำ เผยแพร่ความรู้หรือทักษะการประกอบธุรกิจกาแฟของนักเรียน								
การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
4. ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน มีรายได้เสริมจากการประกอบธุรกิจกาแฟ ความสามารถในการทำบัญชีและรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนความรู้สึกรักภูมิใจในผลงานของตนเอง และชื่นชอบธุรกิจกาแฟ	0	1	1	1	1	4/5	0.80	สอดคล้อง
การประเมินด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
5. ท่านคิดว่าโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีผลกระทบเป็นอย่างไร ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของนักเรียนในการอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจกาแฟ ความสุขในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอนของการผลิตกาแฟ	1	1	1	1	1	5/5	1.00	สอดคล้อง

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท
ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรม Microsoft excel

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
1	4	4	4	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4		86
2	3	3	3	3	2	4	4	4	5	3	3	2	3	4	2	5	3	4	4	4		68
3	3	3	3	3	4	4	5	5	4	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4		80
4	3	3	3	3	4	5	5	4	4	4	3	4	4	4	2	5	4	4	4	4		76
5	3	3	3	3	5	5	5	4	4	5	4	2	4	4	4	5	4	4	4	5		80
6	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	4	5	1	4	5	4	4	4	4		71
7	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	4	5	2	5	4	4	4	4		70
8	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	4	5	5	4	5	4	4	4	5		76
9	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4		76
10	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	5		79
11	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	2	5	5	5	5	5	4	4	4	4		74
12	3	3	3	3	2	5	5	3	2	5	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4		79
13	3	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5		94
14	3	4	5	5	4	5	5	4	5	3	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4		91
15	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5		87
16	3	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	4	4	4		87
17	3	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5		88
18	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	5	1	1	4		75
19	3	5	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	2	4	1		76
20	3	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	5	5	4	4	5		83
21	3	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	4	5	4		86
22	3	5	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4	4		86
23	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	5	5	5	5		86

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
24	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	4	4	5	4		93
25	4	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	4	5	5	4		91
26	4	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4	2	4		83
27	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	4	5		94
28	4	5	4	4	4	4	5	5	5	4	5	5	5	4	4	4	5	5	4	4		89
29	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		83
30	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4		86
ความแปรปรวนรายข้อ (S_i^2)	0.37	0.70	0.66	0.58	0.77	0.52	0.52	0.40	0.60	0.25	0.49	0.69	0.32	0.69	0.85	0.20	0.29	0.69	0.60	0.56		93
ผลรวมความแปรปรวนรายข้อ ($\sum S_i^2$)	10.72																					
ความแปรปรวนของคะแนนรวม S_t^2	50.91222222																					
จำนวนคำถาม (k)	20																					
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) $\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$	0.83																					

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านปัจจัยเบื้องต้น
ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรม Microsoft excel

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15							
1	4	4	5	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	4	4							67
2	3	3	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3							47
3	5	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	5	4	4							64
4	4	4	2	4	4	5	4	4	4	4	3	4	4	4	2							56
5	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4							62
6	4	4	4	4	4	4	4	5	4	4	5	4	5	5	4							64
7	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	5	2							67
8	4	4	4	5	5	4	5	4	4	4	5	4	5	5	4							66
9	4	3	4	3	5	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4							60
10	3	4	5	4	4	3	4	4	4	2	4	4	4	2	4							55
11	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4							60
12	4	5	5	2	5	5	5	3	4	5	4	4	4	4	4							63
13	4	4	5	5	4	5	4	5	4	5	5	5	4	4	3							66
14	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	4							61
15	4	2	4	4	4	4	3	2	4	2	4	4	4	2	5							52
16	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4							69
17	4	4	5	4	4	4	4	5	4	5	4	5	4	5	4							65
18	4	4	4	4	4	3	4	5	3	4	5	4	5	4	5							62
19	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4							59
20	5	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	3							63
21	4	5	4	5	5	5	4	4	5	4	5	5	5	4	5							69
22	5	4	5	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	5							68
23	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5	4	5							70

คนที่	ข้อที่																รวม					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15							
24	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4							71
25	4	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4							68
26	4	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	4	4							64
27	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5							75
28	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	4	4							64
29	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4							63
30	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4							65
ความแปรปรวนรายข้อ (S_i^2)	0.25	0.47	0.42	0.45	0.30	0.42	0.31	0.53	0.31	0.61	0.37	0.29	0.31	0.57	0.57							
ผลรวมความแปรปรวนรายข้อ ($\sum S_i^2$)	6.17																					
ความแปรปรวนของคะแนนรวม S_t^2	32.11667																					
จำนวนคำถาม (k)	15																					
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) $\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$	0.87																					

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโครงการ
จัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกระบวนการ
ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรม Microsoft excel

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
1	4	4	5	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4		87
2	3	4	4	4	2	4	4	4	5	3	3	2	3	4	2	5	3	4	4	4		71
3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4		96
4	4	4	2	4	4	5	4	4	4	4	3	4	4	4	2	4	4	5	4	4		77
5	4	5	4	4	5	4	4	4	4	5	4	2	4	4	4	5	5	4	5	5		85
6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		80
7	5	4	5	5	4	3	5	4	4	4	4	3	4	5	2	4	4	5	4	4		82
8	4	4	4	5	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	4	5	5	5	4	5		91
9	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		80
10	3	4	5	4	4	3	4	4	4	2	4	4	4	2	4	4	5	5	5	5		79
11	4	4	2	4	4	4	4	2	4	4	2	4	1	4	4	4	1	4	4	4		68
12	4	5	5	2	2	5	5	3	2	5	4	4	4	1	4	5	4	5	5	4		78
13	4	4	5	5	4	5	4	5	5	5	5	5	4	4	3	4	5	4	4	5		89
14	4	5	5	5	4	5	5	4	5	3	5	4	5	4	4	4	5	4	5	4		89
15	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		80
16	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4		86
17	4	4	5	4	4	4	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5		88
18	4	4	4	4	4	3	3	5	3	4	5	4	5	4	5	4	5	1	1	4		76
19	4	5	5	4	5	4	4	4	4	1	4	4	1	3	4	4	4	2	4	1		71
20	4	4	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	4	4	3	5	5	4	4	5		89
21	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		80
22	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4		93
23	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		80

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
24	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	4	4	5	4		92
25	4	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	4	5	5	4		91
26	4	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4	2	4		83
27	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	4	5		94
28	4	5	4	4	4	4	5	5	5	4	5	5	5	4	4	4	5	5	4	4		89
29	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		83
30	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4		86
ความแปรปรวนรายข้อ (S_i^2)	0.25	0.21	0.62	0.38	0.56	0.40	0.29	0.41	0.49	0.80	0.54	0.63	0.96	0.70	0.58	0.23	0.61	0.76	0.63	0.52		
ผลรวมความแปรปรวนรายข้อ ($\sum S_i^2$)	10.55																					
ความแปรปรวนของคะแนนรวม S_t^2	49.11222																					
จำนวนคำถาม (k)	20																					
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) $\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$	0.83																					

ภาคผนวก ง

การเผยแพร่ผลงานการประเมินโครงการ

การเผยแพร่ผลงานการประเมินโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การเผยแพร่เป็นเอกสารราชการไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยหนังสือโรงเรียนบ้านสว้า ที่ ศธ 04081.137/ว163 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2565 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงาน ถึง หน่วยงานต่างๆ จำนวน 11 โรงเรียนได้แก่

ตารางแสดงรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการเผยแพร่ผลงานการประเมินโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามหนังสือโรงเรียนบ้านสว้า ที่ ศธ 04081.137/ว163 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2565 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงาน

ที่	โรงเรียน	สังกัด	อำเภอ	จังหวัด
1	โรงเรียนบ้านปางเป๋ย	สพป.น่าน เขต 1	เมือง	น่าน
2	โรงเรียนบ้านบ่อหยวก	สพป.น่าน เขต 2	บ่อเกลือ	น่าน
3	โรงเรียนบ้านห้วยฟอง	สพป.น่าน เขต 2	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
4	โรงเรียนบ้านพญาไพร	สพป.เชียงราย เขต 3	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
5	โรงเรียนวังทองวิทยา	สพป.ลำปาง เขต 3	วังเหนือ	ลำปาง
6	โรงเรียนบ้านห้วยมุ่น	สพป.อุตรดิตถ์ เขต 2	น้ำปาด	อุตรดิตถ์
7	โรงเรียนบ้านชะเนง้อ	สพป.ตาก เขต 2	แม่ระมาด	ตาก
8	โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	สพป.ตาก เขต 2	ท่าสองยาง	ตาก
9	โรงเรียนบ้านขอบด้ง	สพป.เชียงใหม่ เขต 3	ฝาง	เชียงใหม่
10	โรงเรียนอ่าวมะม่วง	สพป.พังงา	เกาะยาว	พังงา
11	โรงเรียนแม่แจ่ม	สพม.เชียงใหม่	แม่แจ่ม	เชียงใหม่

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ – สกุล นายวิชาญ ปวนสุรินทร์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางเป๋ย

โรงเรียนบ้านปางเป๋ย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

เป็นผลงานที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างได้ และต่อยอดในการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และมีคุณค่าต่อพื้นที่ ๆ เป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำน่านในอำเภอบ่อเกลือ

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำแนวคิดไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนต่อไปครับ

(ลงชื่อ)

(นายวิชาญ ปวนสุรินทร์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางเป๋ย

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายกรวัฒน์ โนพิยะ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อหยวก

โรงเรียนบ้านบ่อหยวก อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

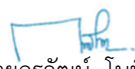
ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

เป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นแบบอย่างได้

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำมาต่อยอด ประยุกต์การจัดการศึกษาเรื่องงานอาชีพในโรงเรียนบ้านบ่อหยวก ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสัวได้เป็นอย่างดี

(ลงชื่อ)

(นายกรวัฒน์ โนพิยะ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อหยวก

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายเอกชัย ชุมศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยฟอง

โรงเรียนบ้านห้วยฟอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ขอชื่นชมผอ.ปกรณ์ ศศิวัจน์โพธิ์สุผู้เป็นเจ้าของผลงาน นับว่าเป็นโครงการที่ดี และมีประโยชน์ต่อนักเรียน และชาวบ้านในพื้นที่ ที่จะได้นำแนวคิดไปใช้ในชุมชนได้อย่างแท้จริง

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

จะได้นำแนวคิดไปปรับใช้จัดการเรียนการสอนงานอาชีพ ในพื้นที่โรงเรียนบ้านห้วยฟอง ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงโรงเรียนบ้านสว่าครับ

(ลงชื่อ)

(นายเอกชัย ชุมศรี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยฟอง

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายสุสันต์ สอนนวล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร
โรงเรียนบ้านพญาไพร อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

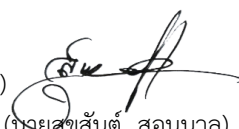
ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ผลงานเป็นประโยชน์ น่าสนใจ ดำเนินการจนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสามารถนำ
กิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมทักษะอาชีพธุรกิจกาแฟให้นักเรียนได้

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

สามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียนได้

(ลงชื่อ)

(นายสุสันต์ สอนนวล)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ – สกุล นายอภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวังทองวิทยา

โรงเรียนวังทองวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ผลงานเป็นประโยชน์ คิดได้แยบยล และสามารถนำกิจกรรมมาส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนได้

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำแนวคิดมาประยุกต์จัดการเรียนรู้ด้านงานอาชีพแก่นักเรียน

(ลงชื่อ)

(นายอภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวังทองวิทยา

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายอุทัย ปิ่นเพชร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยมุ่น

โรงเรียนชุมชนบ้านห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

เป็นผลงานที่มีคุณภาพ สามารถนำโครงการไปใช้ในการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นโครงการที่มีประโยชน์กับชุมชนด้วย

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำแนวคิดที่ท่านได้เผยแพร่ มาจัดปรับใช้เรื่องการจัดการเรียนรู้อาชีพที่โรงเรียน

(ลงชื่อ)

(นายอุทัย ปิ่นเพชร)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายธีรโชติ คงคำ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชะเนนจือ

โรงเรียนบ้านชะเนนจือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นเป็นประโยชน์ และสามารถนำกิจกรรมมาส่งเสริมทักษะอาชีพธุรกิจกาแฟให้กับนักเรียนได้

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

สามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านธุรกิจกาแฟมาส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนได้

(ลงชื่อ)

(นายธีรโชติ คงคำ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชะเนนจือ

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นายประหยัด อุตสร้อย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยนกกก

โรงเรียนบ้านห้วยนกกก อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ผลงานมีความเหมาะสม มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาและน่าสนใจ ประโยชน์ของโครงการไม่เพียงเกิดขึ้น
ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังขยายผลสู่ชุมชนอีกด้วย ขอชื่นชมครับ

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำแนวคิด และแบบอย่าง ไปปรับประยุกต์จัดการเรียนการสอนงานอาชีพในโรงเรียน

(ลงชื่อ)

(นายประหยัด อุตสร้อย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยนกกก

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้อาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ – สกุล นายสุนทร เกษเกษี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขอบดง

โรงเรียนบ้านขอบดง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ผลงานมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน สามารถนำไปใช้ส่งเสริมอาชีพนักเรียนได้ และยังเผยแพร่แก่ชุมชนอีกด้วย ขอชื่นชมครับ

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

ได้รับประยุกต์แนวคิดไปใช้จัดงานอาชีพในพื้นที่โรงเรียนบ้านขอบดงครับ

(ลงชื่อ)

(นายสุนทร เกษเกษี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขอบดง

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ – สกุล นายเจษฎา อนันตศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่าวมะม่วง

โรงเรียนอ่าวมะม่วง อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

ขอชื่นชม เพราะเป็นโครงการที่โรงเรียนบ้านสัวทำอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การมีร้านกาแฟที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานที่จริงจะเป็นประโยชน์กับนักเรียนอย่างแท้จริง

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำไปปรับใช้จัดงานการเรียนรู้อาชีพในโรงเรียน

(ลงชื่อ)

(นายเจษฎา อนันตศรี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่าวมะม่วง

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้รับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ชื่อ - สกุล นางสาวปนิดา ปันดอน **ตำแหน่ง** ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่แจ่ม

โรงเรียนแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสพม.เชียงใหม่

ความคิดเห็นต่อผลงานวิชาการ

เป็นโครงการที่ดีมาก ในแง่ของการนำจุดเด่นในพื้นที่มาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ประสพการณ์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน นักเรียนจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และโครงการนี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

การนำผลงานวิชาการไปใช้ประโยชน์

นำแนวคิดที่ได้จากโครงการ ไปประยุกต์จัดงานอาชีพในโรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม และมีจุดแข็งและสภาพปัญหาที่คล้ายกัน

(ลงชื่อ)

(นางสาวปนิดา ปันดอน)

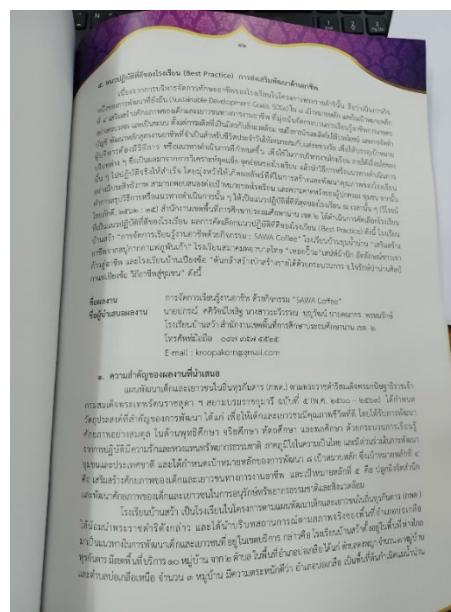
ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่แจ่ม

2. เผยแพร่โดยรายงานด้วยวาจาสรุปผลการประเมิน โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งมอบผลผลิตกาแฟ “SAWA coffee” แก่ นางตริณัฐ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564

ภาพนายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ มอบผลผลิตกาแฟ “SAWA coffee” และรายงานสรุปผลการประเมินด้วยวาจา โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แก่ นางตริณัฐ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564

3. เผยแพร่โดยตีพิมพ์ในวารสารรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองน่าน เขต 2 ที่ 104 /2565 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพรายงานผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริฯ

4. เผยแพร่โดยถวายเล่มรายงานการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมผลิตภัณฑ์กาแฟ SAWA Coffee ต่อสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วังสระปทุม กรุงเทพมหานคร 25 เมษายน 2565

ภาพนายปรณ ศศิวิจน์ไพสิฐ รับเสด็จพระราชดำเนิน ถวายกาแฟ และถวายรายงานการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วังสระปทุม กรุงเทพมหานคร 25 เมษายน 2565

5. เผยแพร่ผลงานวิชาการผ่าน เว็บไซต์ <http://bansawaschool.ac.th/> เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565

ชื่อเรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้ประเมิน นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โพธิ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า

ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต 5) ผลกระทบ 6) ด้านประสิทธิผล 7) ความยั่งยืน และ 8) การถ่ายโยงความรู้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่าและครูผู้สอน จำนวน 25 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 123 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 123 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงในปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 แบบประเมินโครงการจัดการเรียนรู้ งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่าและครูผู้สอน ใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายโยงความรู้ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Five Rating Scales) โดยประเมินความเหมาะสมมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนฉบับที่ 2 แบบบันทึกการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายโยงความรู้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการประเมินพบว่า

1. ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านบริบท (Context Evaluation) พบว่า มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด

โพสเมื่อ : 22 มิ.ย. 2565,14:13 อ่าน 319 ครั้ง

ภาพการเผยแพร่ผลงานวิชาการผ่าน เว็บไซต์ <http://bansawaschool.ac.th/> เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565

6. เผยแพร่ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน 94.75 MHz

ภาพการเผยแพร่ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน 94.75 MHz รายการ “จุดประกายวัยทีน” ประเด็น : การศึกษาเพื่ออาชีพ ตอน “SAWA Coffee กาแฟรักษ์ป่าสู่การสร้างอาชีพ” โรงเรียนบ้านส้วา เวลา 17.07 – 18.00 น. วันที่ 27 มกราคม 2564

7. เผยแพร่โดยประยุกต์แนวคิดนำเสนอในวาระต่าง ๆ เช่น 1) นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อคณะผู้เดินทางมาศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านส้วา ทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย ในประเทศ และต่างประเทศ 2) เผยแพร่โดยนำไปเป็นเนื้อหาประกอบการบรรยาย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ภาคผนวก จ

การนำผลงานทางวิชาการไปใช้

การนำผลงานทางวิชาการไปใช้

ข้าพเจ้าได้มีการนำผลงานทางวิชาการไปใช้ ดังนี้

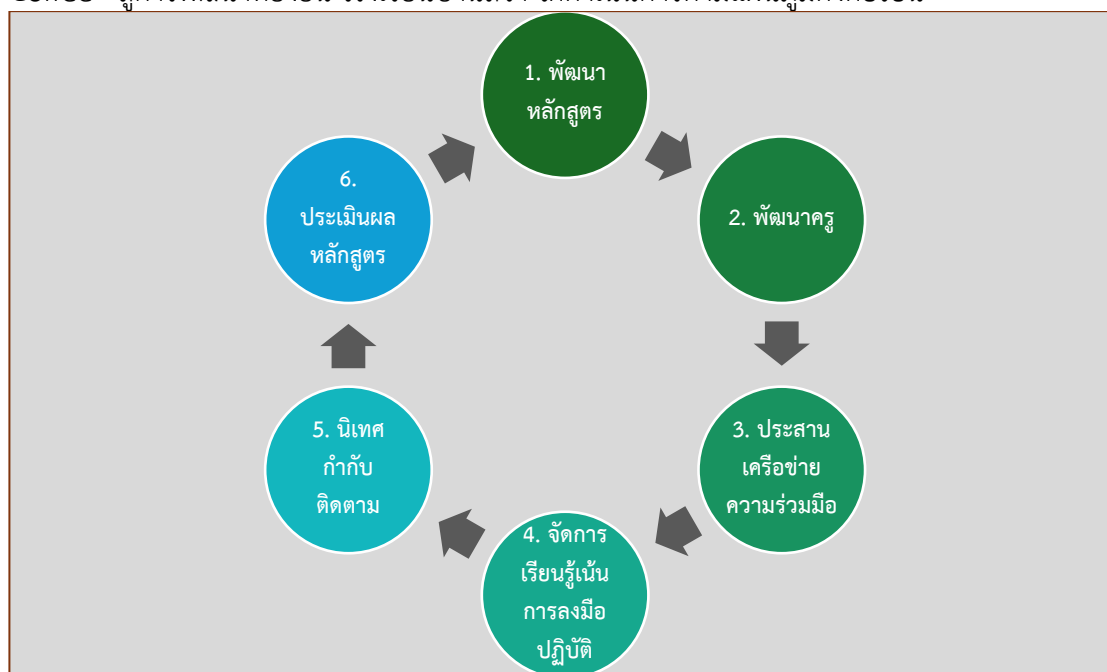
ผลงาน การประเมินโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การประเมินโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) และประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) โดยประเมินในช่วงปีการศึกษา 2564 ผลการประเมินดังกล่าว โรงเรียนได้นำไปใช้โดยตรง การปรับปรุงยุทธ์ และการขยายผลสู่ชุมชน ดังนี้

การนำไปใช้โดยตรง

1. การนำไปใช้โดยตรงและเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในปีต่อ ๆ ไป เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการต่อเนื่อง ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โรงเรียนบ้านสัว ได้ดำเนินการตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสัว กิจกรรม “SAWA Coffee” จากแผนภูมิดังกล่าว โรงเรียนได้ดำเนินการแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1.1 การพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสัว้า กิจกรรม “SAWA Coffee” ประกอบด้วยการกำหนดกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่ 1) การปลูกและดูแลต้นกาแฟ 2) การแปรรูปกาแฟ 3) การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ

1) การปลูกและดูแลต้นกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในเรื่อง การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ การบำรุงรักษาต้นกาแฟ

2) การแปรรูปกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มกาแฟ และการคั่วกาแฟ

3) การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การชงกาแฟสูตรต่าง ๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การประกอบธุรกิจ การค้าเมล็ดกาแฟออนไลน์ การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

ภาพหลักสูตรธุรกิจกาแฟ โรงเรียนบ้านสัว้า

1.1.2 การพัฒนาครู

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพ เป็นไปตามหลักสูตร จึงมีการพัฒนาครู เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังต่อไปนี้ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกาแฟแบบครบวงจร ได้แก่ 1) การปลูกและดูแลต้นกาแฟ 2) การแปรรูปกาแฟ 3) การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ เป็นต้น การพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้และทักษะดังกล่าวดำเนินการด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การมอบหมายให้ศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การมอบหมายให้เข้ารับการอบรม การมอบหมายให้เข้าศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานประกอบการและหน่วยงานราชการที่ดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมการค้าสินค้ากาแฟ เป็นต้น

ภาพการอบรมให้ความรู้เรื่องการประกอบธุรกิจออนไลน์ โดย คุณธีรวัรา ริพล เจ้าของธุรกิจฝ้าน่านบุรี และเจ้าของคลินิกหมอศุภการแพทย์แผนไทย

ภาพการศึกษาดูงานการคั่วกาแฟของครูคณากร พรหมรักษ์ นักเรียน กับคุณหนั่น ใจปิง ณ กลุ่ม
วิสาหกิจกาแฟชุมชนบ้านห้วยโตน อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ภาพการศึกษาดูงานการคั่วกาแฟของครูคณากร พรหมรักษ์ นักเรียน กับคุณหนั่น ใจปิง ณ กลุ่ม
วิสาหกิจกาแฟชุมชนบ้านห้วยโตน อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1.1.3 การประสานเครือข่ายความร่วมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนจึงได้ประสานเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยเครือข่ายดังต่อไปนี้

- 1) เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (แพร่) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น
- 2) เครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ ร้านเฮือนฮังต๋อ บ่อเกลือวิวรีสอร์ท เป็นต้น
- 3) เครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มปลูกกาแฟบ้านห้วยโตน ชมรมนักรจัดการศึกษาพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น

ภาพการประสานความร่วมมือกับคุณนัต ไชยมงคล นักวิชาการเกษตรมืองค์ความรู้เกี่ยวกับกาแฟ

ภาพการประสานความร่วมมือกับคุณเชิดชู เต็งไตรรัตน์ เจ้าของร้านกาแฟ เอือนฮังต๋อ เพื่อส่งกาแฟวางขาย

ภาพการประสานงานกับคุณทวน อุปัจจัยร์ เจ้าของบ่อเกลือวิวิธ รีสอร์ท

1.1.4 การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรดังต่อไปนี้

ภาพกิจกรรมการเพาะเมล็ดกาแฟ

ภาพกิจกรรมปลูกกาแฟ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ

ภาพกิจกรรมการบำรุงรักษาต้นกาแฟ

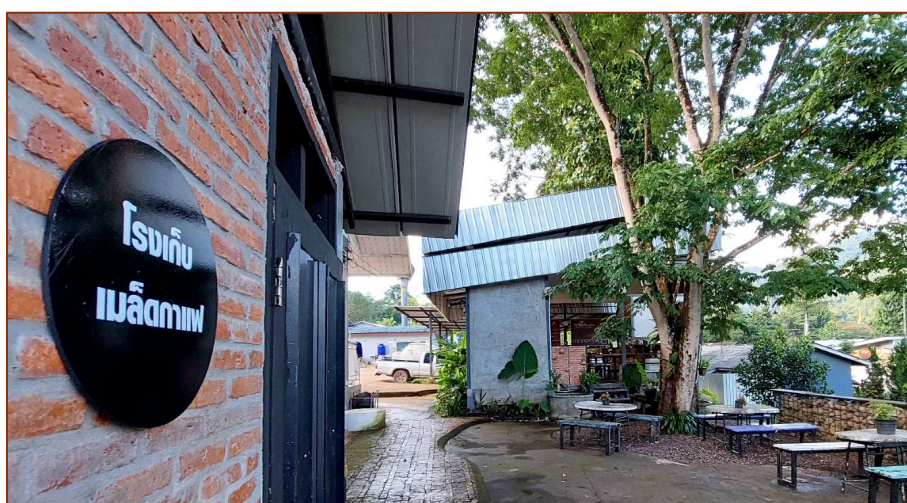
ภาพกิจกรรมการบำรุงรักษาต้นกาแฟ

ภาพกิจกรรมการเก็บเกี่ยวกาแฟ

ภาพกิจกรรมการตากกาแฟ

ภาพกิจกรรมการบ่มกาแฟ ณ โรงเก็บเมล็ดกาแฟโรงเรียนบ้านสัว

ภาพกิจกรรมการคั่วกาแฟ

ภาพกิจกรรมการชงกาแฟสูตรต่าง ๆ

ภาพกิจกรรมการชงกาแฟสูตรต่าง ๆ

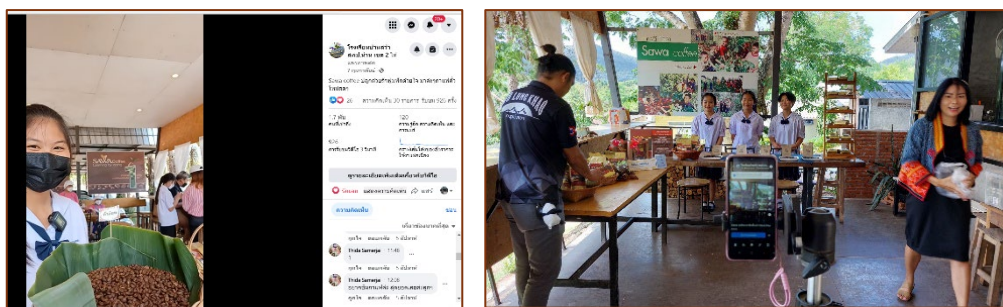
ภาพกิจกรรมการเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า

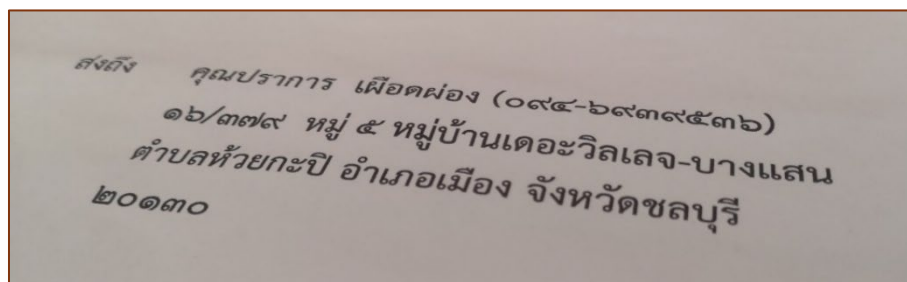
ภาพกิจกรรมการดูแลรักษาร้านกาแฟ

ภาพกิจกรรมการดูแลรักษาร้านกาแฟ

ภาพกิจกรรมการประกอบธุรกิจการค้าเมล็ดกาแฟออนไลน์

ภาพกิจกรรมการประกอบธุรกิจการค้าเมล็ดกาแฟออนไลน์

โรงเรียนบ้านสว้า
@ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

โรงเรียนแห่งหนึ่งของประเทศไทย
ที่ผู้พยายานตอบโดย
จัดการศึกษาอย่างไร ให้มีความหมายกับชีวิตผู้เรียน ?
ตอบรับมา "การศึกษา คือ ชีวิต"

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยธุรกิจร้านกาแฟ/
เป็นกิจกรรมเล็ก ๆ กิจกรรมหนึ่งที่พยายานตอบโดยขอให้นักเรียน
พ.ศ.2556 เราได้ไปเดินสำรวจไปในลูก ณ ห้องเรียนสาขาบ้านป่าท่า
เราทราบว่า นอกจากเราจะค่อย ๆ ได้พัฒนาสินค้ามาแล้ว
ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลกว่า 1,200 เมตร
มีผลเป็นอย่างมากต่อความหอมของกาแฟ/
พาเด็ก ๆ รดน้ำ พรอนดิน เติบปุ๋ย
จนกาแฟเหล่านั้น ค่อย ๆ ผลิดอกออกผล
ซึ่งเก็บผลผลิตเหล่านั้น
มาทำเด็ก ๆ ที่ร้าน "SAWA coffee" ได้ลงมือปลูกพืชจริง
เพื่อให้เด็กได้เข้าใจชีวิตจริง ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ
สถานที่ ที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต
เราขออยู่ได้เสมอ
หากความงดงามที่ใจคิดนั้น มีความหมายต่อชีวิตผู้เรียนจริง ๆ

ภาพกิจกรรมการโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว

ภาพกิจกรรมการโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว

1.1.5 การนิเทศกำกับติดตาม

โรงเรียนบ้านสว่าได้ดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการเรียนรู้โดย คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายชั้น และตัวแทนสายชั้น โดยมีกำหนดการนิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นทางการเป็นประจำไม่น้อยกว่าภาคเรียนละ 2 ครั้ง และ ดำเนินการนิเทศกำกับติดตามโดยผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอตลอดปี การศึกษา อีกทั้งโรงเรียนยังได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อีกด้วย

1.1.6 การประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนบ้านสว่าได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ กลุ่มงานหลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

การปรับปรุงยุค

1. นำไปปรับปรุงยุคเพื่อรายงานผลการนำเสนอเพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ต่อผู้ที่มีบทบาทสูงในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา

1.1 การถวายนายงานการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และถวายนายงาน SAWA Coffee เนื่องในโอกาสการรับเสด็จ พระราชดำเนินสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วัดสระปทุม กรุงเทพมหานคร 25 เมษายน 2565

ภาพนายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ รับเสด็จพระราชดำเนิน ถวายกาแฟ และถวายรายงานการดำเนิน
โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ต่อสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ วังสระปทุม กรุงเทพมหานคร 25 เมษายน 2565

1.2 รายงานผลการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยวาจา และมอบผลผลิตกาแฟ “SAWA coffee” แก่ นางตริณัฐ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564

ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ มอบผลผลิตกาแฟ “SAWA coffee” และรายงานสรุปผลการประเมิน โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แก่ นางตริณัฐ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564

2. นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อคณะผู้เดินทางมาศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านสัว้า ทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย ในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ต่อคณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านคลองกร้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รยะอง เขต 1 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2563

ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะศึกษาดูงาน จากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี โดยการนำของดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานมูลนิธิ ฯ พร้อมกับนายไพส่นิต ปันยาสะหวัด ครูรางวัลเจ้าฟ้ามหจักรี จาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564

ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะศึกษาดูงาน จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.63 : หมู่สิงโต) เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564

ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อ คณะศึกษาดูงาน จากโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ คณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านปางเป๋ย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564

ภาพภาพนายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะผู้บริหาร
โรงเรียนกลุ่มเขตคุณภาพที่ 14 และ 15 จากอำเภอแปลงยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564

3. นำไปเป็นเนื้อหาประกอบการบรรยาย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

ที่ ขว ๗๓๒๔/ว ๐๐๔๔

วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำบลแม่กา อำเภอเมืองฯ
จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจงกล แก้วโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๒๐๔๖๐ นิสิตระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดาร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพวัชร
เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยการศึกษา จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว ในวันศุกร์ที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ น.
เป็นต้นไป ผ่านระบบ zoom

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยภูมิ สวงนเสริมศรี)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

ฝ่ายวิชาการ
โทร. ๐ ๕๔๔๖ ๖๖๖๖ ต่อ ๑๓๓๕
โทรสาร ๐ ๕๔๔๖ ๖๖๖๑

ภาพการนำไปใช้ประยุกต์ประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการรับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น งานดุขุณิพนธ์
หลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง กลยุทธ์การ
บริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดาร ของ จงกล แก้วโก เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ ศธ ๐๒๐๓.๔/๑๒๕๒

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตารางการพัฒนา จำนวน ๒ ฉบับ

ด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้มีการจัดโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายบุคลากรสำนักงานศึกษาธิการภาคและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๓๐ มีนาคม - ๒ เมษายน ๒๕๖๔ และรุ่นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุม อาคาร จันทสุนทร สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โฬสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงขออนุญาตเป็นวิทยากร ให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นที่ ๑ และ รุ่นที่ ๒ ณ ห้องประชุมอาคาร จันทสุนทร สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รายละเอียดตามตารางการพัฒนา ดังแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โฬสิฐ ไปเป็นวิทยากร ตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าวด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทิน แก้วพนา)

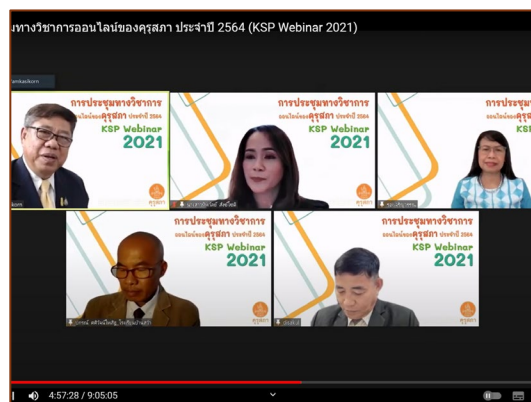
รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

โทร. ๐ ๓๔๓๒ ๑๒๘๔ - ๔๐ ต่อ ๔๐๔๔

โทรสาร ๐ ๓๔๓๒ ๑๒๘๘

ภาพการนำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการเป็นวิทยากรในการบรรยาย ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม - 2 เมษายน 2564 และ รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 23 เมษายน 2564

ภาพการนำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านการประชุมทางวิชาการออนไลน์ของคุรุสภา ประจำปี 2564 (KSP Webinar 2021) “Education Transformation in the Post-COVID Era : การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงในโลกหลังโควิด” เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564

ภาพการนำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านนิทรรศการออนไลน์โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ในวันที่ 23 กันยายน 2564

ภาพการนำไปประยุกต์ประกอบการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนต่อที่ประชุมทีมหนุนเสริมโครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาครูรุ่นใหม่ปีที่ 2 (ภาคเหนือ) ณ โรงแรมคุ้มภูคำ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 18 – 19 ธันวาคม 2564

ที่ อว 64.6(2747)/0322

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

9 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

เรียน นายปกรณ์ ศิริวงษ์โพธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า 8.ปอกลือ จ.น่าน

ด้วยในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 2747406 ภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นรายวิชาสำหรับบัณฑิตระดับปริญญาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุโณภาส เป็นอาจารย์ผู้สอน

ในการนี้ อาจารย์ผู้สอนมีความประสงค์ให้บัณฑิตได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม จึงใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สอน ในหัวข้อ “ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาศักยภาพที่ยั่งยืน” สำหรับบัณฑิตใน วันพฤหัสบดีที่ 15 ตุลาคม 2564 เวลา 9.00 - 12.00 น. โดยระบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุโณภาส)

ประธานสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
โทร. 0 2218 2565-97 ต่อ 7062 โทรสาร 0 2218 2562

ที่ อว ๒๔.๖/๔๓๓๗

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

เรียน นายปกรณ์ ศิริวงษ์โพธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า 8.ปอกลือ จ.น่าน

ด้วยในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา ๒๕๖๕ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ๒๗๔๗๔๐๖ ภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ตอนเรียนที่ ๕ เป็นรายวิชาสำหรับบัณฑิตระดับปริญญาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุโณภาส เป็นอาจารย์ผู้สอน

การนี้อาจารย์ผู้สอนมีความประสงค์ให้บัณฑิตได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม จึงใคร่ขอเชิญท่าน เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สอน ในหัวข้อ “ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาศักยภาพที่ยั่งยืน” สำหรับบัณฑิต ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. โดยระบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุโณภาส)
คณบดี

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
โทร. ๐ ๒๒๑๘ ๒๕๖๕-๙๗ ต่อ ๗๐๖๒ โทรสาร ๐ ๒๒๑๘ ๒๕๖๒

ที่ อว ๐๖๐๔.๕(๑) ๑ ๒๕๖๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๕๔๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า

ด้วยภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ชั้นปีที่ ๕ ในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๓๐ น. ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ เกิดประโยชน์สูงสุด ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นวิทยากร ในการจัดการเรียนดังกล่าว ดังกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต คณะศึกษาศาสตร์ หรือเป็นอย่างไรจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาพการนำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการบรรยายในการเป็นวิทยากรในชั้นเรียนของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564
และวันที่ 27 ตุลาคม 2565 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565

การขยายผลสู่ชุมชน

จากผลการดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนจึงได้ขยายผลโครงการสู่ชุมชน ดังนี้

1. ดำเนินการแนะนำชาวบ้านในชุมชนให้ปลูกต้นกาแฟ โดยโรงเรียนจะรับซื้อเมล็ดกาแฟสดที่เป็นผลผลิตของชาวบ้าน ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้แปรรูปเป็นกาแฟเมล็ดคั่วภายใต้แบรนด์ “SAWA Coffee” ชุมชนที่เริ่มดำเนินการร่วมกับโรงเรียนบ้านสว่า ได้แก่ ชุมชนบ้านปากำ ชุมชนบ้านปางกบ ชุมชนบ้านห้วยขาบ ชุมชนบ้านห้วยโทน ชุมชนบ้านห้วยหมี่ และชุมชนบ้านสว่าใต้ เป็นต้น

ภาพผลิตภัณฑ์กาแฟ “SAWA Coffee”

ภาพการเยี่ยมชมไร่กาแฟ ณ ชุมชนบ้านปากำ

ภาพการเยี่ยมชมไร่กาแฟ ณ ชุมชนบ้านปางกบ

ภาพการเยี่ยมชมไร่กาแฟ ณ ชุมชนบ้านห้วยโตน

ภาพการรับซื้อเมล็ดกาแฟสดจากชาวบ้าน

ภาคผนวก จ

รางวัลคุณภาพที่ได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการ

ขอมอบเกียรติบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

ผลิตภัณฑ์ Sawa Coffee

โรงเรียนบ้านสว่า จังหวัดน่าน

ได้รับรางวัล Content สร้างสรรค์
มอบไว้ ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2564

นางสาวศินสนา มลายอริญญ์

นางสาวศินสนา มลายอริญญ์
ผู้จัดการโครงการด้านการศึกษา
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

WIN WIN WAR THAILAND OTOPIAN JUNIOR 2021

ขอมอบเกียรติบัตรนี้แด่

ผลิตภัณฑ์ Sawa Coffee

โรงเรียนบ้านสว่า จังหวัดน่าน

ได้รับการคัดเลือกเข้ารอบออกอากาศ
มอบไว้ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564

นายอรรณณัฐ สืบพันธุ์รัตน์

นายอรรณณัฐ สืบพันธุ์รัตน์
อธิบดีกรมการพัฒนากุศล

นางคังใจ ณะขานนท์

นางคังใจ ณะขานนท์
รองกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ฝ่ายการตลาด
กลุ่มงานด้านส่งเสริมการตลาด
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมตามโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

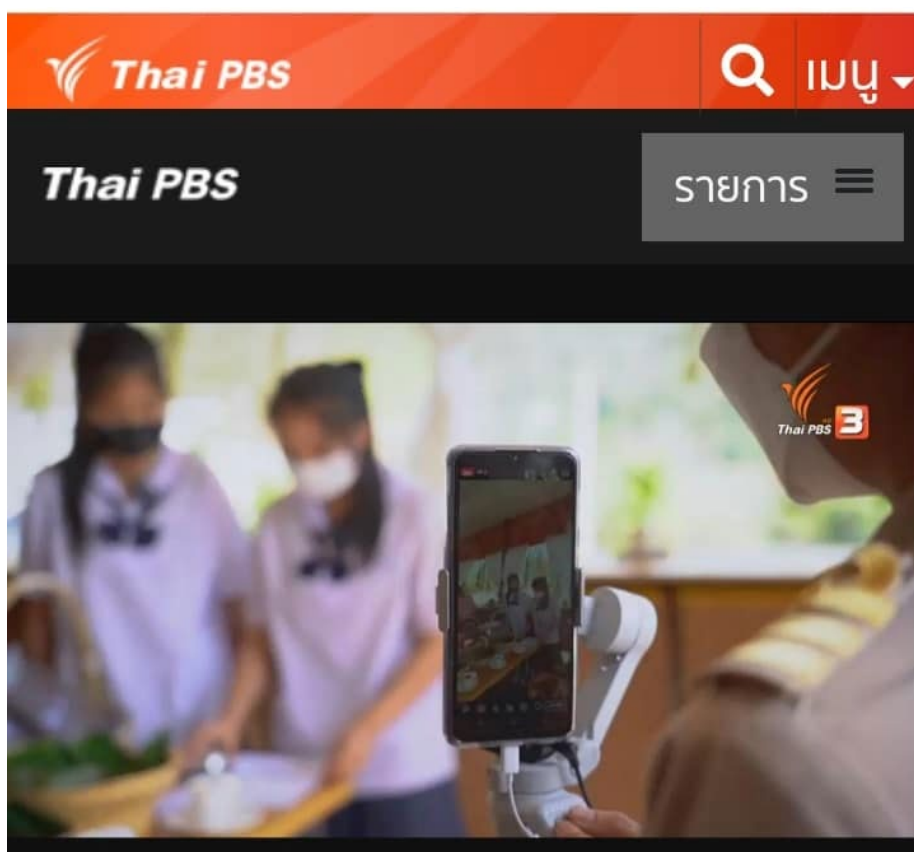
ภาพการรับเสด็จพระราชดำเนิน ถวายรายงานการจัดกิจกรรม
โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่าง ๆ

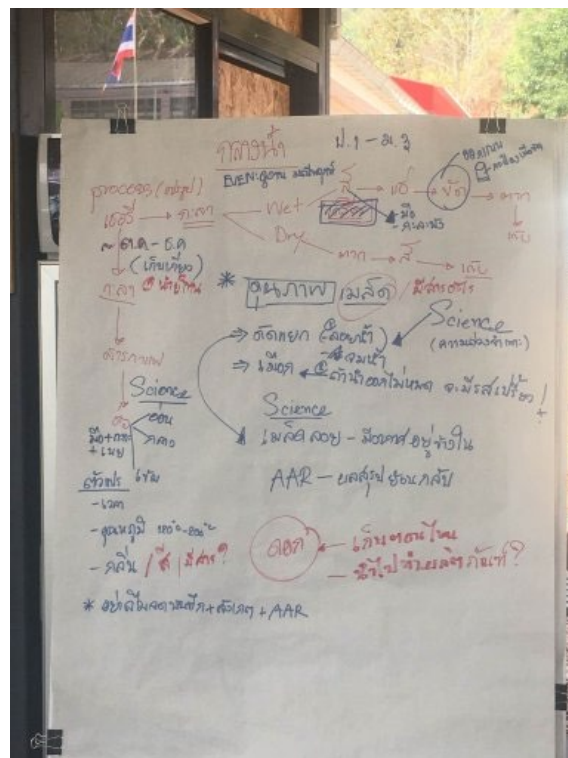
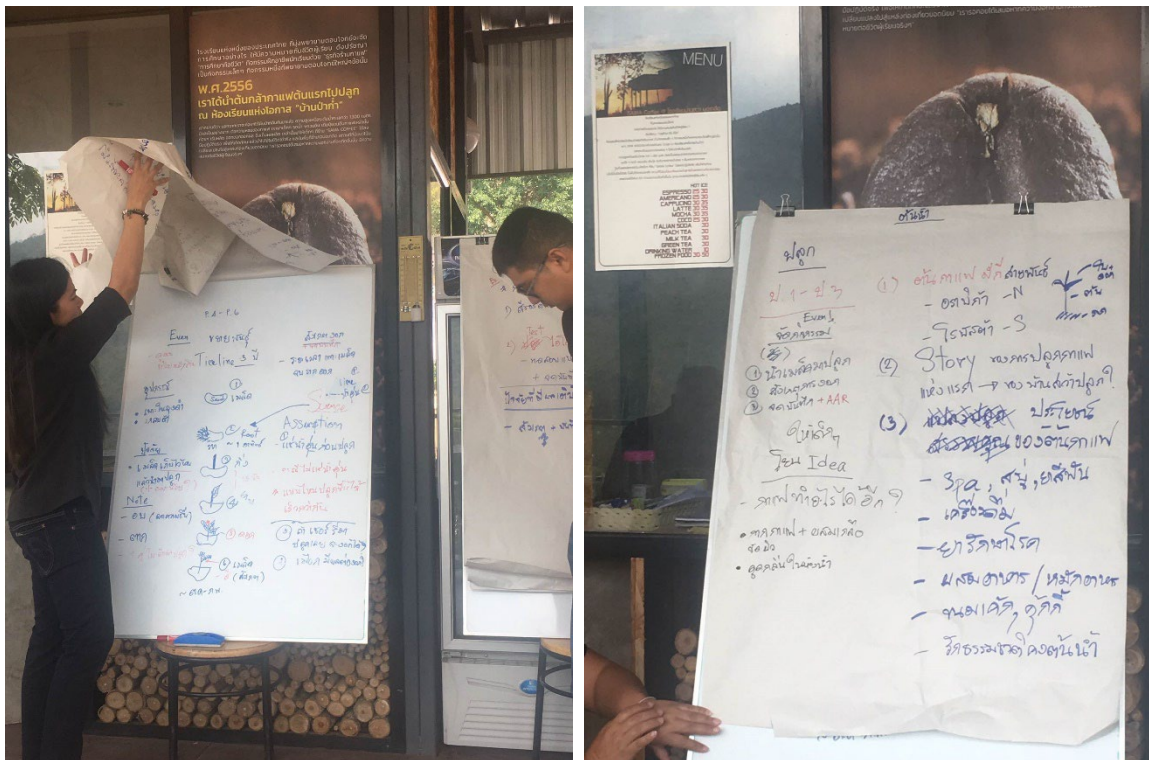
ภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่าง ๆ

ภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่าง ๆ

ภาพการได้รับคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เผยแพร่ผลการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยธุรกิจกาแฟเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการจัดนิทรรศการออนไลน์

ภาพกิจกรรมการสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนรู้กาแฟ

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเพาะเมล็ดกาแฟ

ภาพกิจกรรมการปลูกกาแฟ
ณ โรงเรียนบ้านสัว และ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ

ภาพกิจกรรมการดูแลรักษาต้นกาแฟ

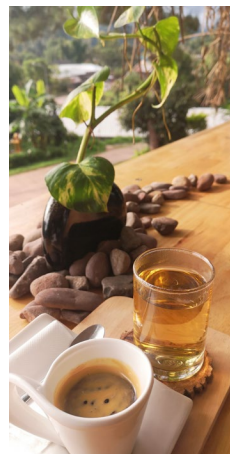
ภาพกิจกรรมการเก็บเมล็ดกาแฟ

ภาพกิจกรรมการตากเมล็ดกาแฟ

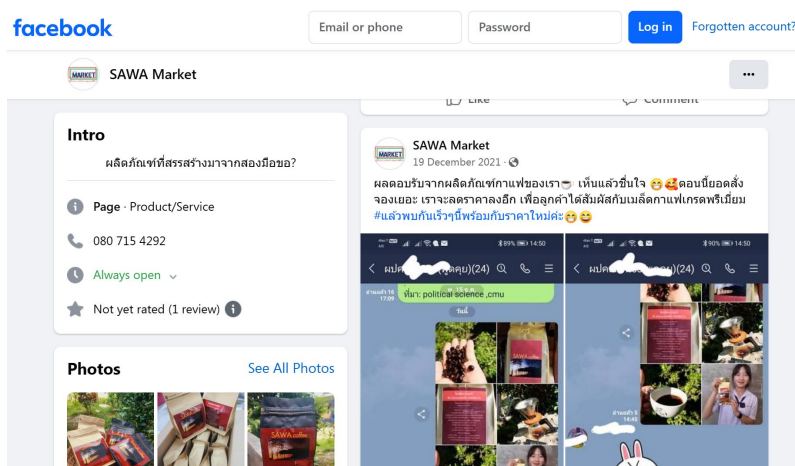
ภาพแสดงการจัดเก็บเมล็ดกาแฟ

ภาพแสดงการเรียนรู้การชงกาแฟ

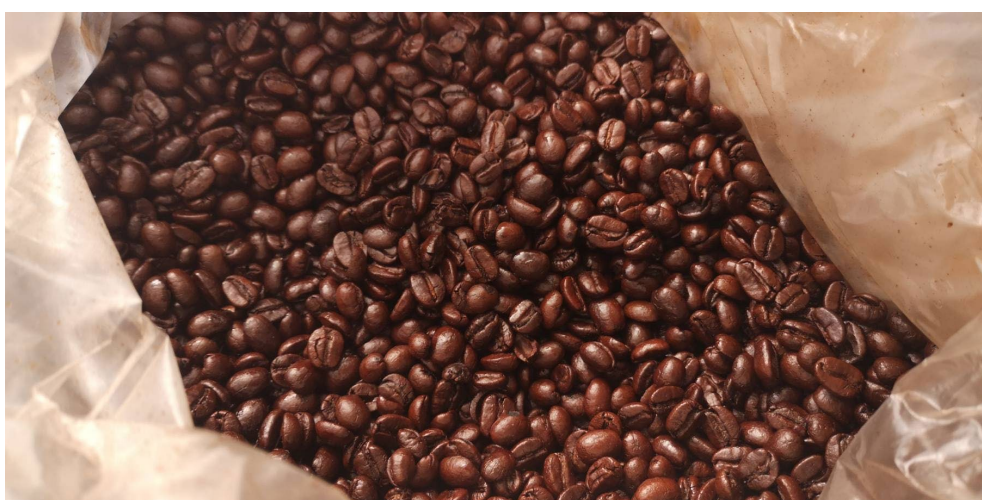
ภาพแสดงการเรียนรู้ธุรกิจกาแฟ

ภาพแสดงการจัดจำหน่าย Online

ภาพแสดงการได้รับเชิญไปจัดนิทรรศการ

ภาพกิจกรรมการบรรจุกาแฟลงในบรรจุภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่าย

ภาพแสดงการจำหน่ายกาแฟ ณ ร้าน “SAWA Coffee” ร้านกาแฟในโรงเรียนบ้านสว่า

ลูกค้า ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ

ภาพแสดงการจำหน่ายกาแฟ ณ ร้าน “SAWA Coffee” ร้านกาแฟในโรงเรียนบ้านสัว

ภาพแสดงการวางจำหน่าย ณ ร้านเฮือนฮังต่อ ร้านกาแฟชื่อดังในจังหวัดน่าน

ประวัติผู้ประเมินโครงการ

ชื่อ ชื่อสกุล	นายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
วันเดือนปีเกิด	18 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	260 หมู่ 8 ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านสัว อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูพาน เขต 2
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอก การประถมศึกษา (โครงการครูทายาท) วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2540 ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2546 ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร